

FØRSTE STEG

NR 4.2017

Et tidsskrift for
barnehagelærere fra
Utdanningsforbundet

BARN PÅ FLUKT

Stadig flere flyktning-
barn i barnehagen

Kjennetegn på traumer

Mangfold – til hverdag
eller fest?

**ANETTE
OPPFYLLER
BARNAS
DRØMMER**

Hverdagsdrømmer

Aysiyeh (6) er aktiv i språkgruppen i barnehagen. Drømmen er å bli god i norsk, slik at hun kan bli lege og hjelpe faren som er syk. Barnehagen hennes i Bodø tar imot nyankomne flyktninger fra 14 ulike nasjoner. Mange av barna her kommer fra tøffe forhold, og bruker lengre tid på å bli trygge enn andre barn. Med høyere enn vanlig bemanning, har de ansatte her tid og ressurser til å møte barnas og foreldrenes behov. De har også et spesielt fokus på relasjoner; som å gi barna omsorg, nærhet, sosial kompetanse og selvhevdelse.

Også i Asak kulturbarnehage i Halden er de opptatt av samspill og gode relasjoner. Det gjør de blant annet ved å la barna få oppfylle sine drømmer, som å styre en brannbil, eller stelle en ponni. Pedagogisk leder Anette Svendsen sier til *Første steg* at barnas drømmer gir de voksen mulighet til å se barna på en best mulig måte. Dette er dessverre ikke hverdagsbildet i alle norske barnehager.

Samspillet med de minste barna er nemlig ikke så bra som det burde være i norske barnehager, viser studien *Blikk for barn*. Barnehagene er for dårlige på blant annet relasjoner, samspill under måltider og sensitivitet overfor barn i grupper. Forskerne er tydelige på at det trengs flere hender. Et velkjent mantra, men som er mer aktuelt enn noen gang.

For mens Aysiyeh drømmer om å bli lege og barna i Asak kulturbarnehage får oppfylt sine drømmer, må barnehagelærerne fortsatt drømme om mer tid og kunnskap til å kunne møte alle barns behov til enhver tid. Både barnehagefolk, organisasjoner og forskere har i lang tid påpekt behovet for flere barnehagelærere og etter- og videreutdanning. Senest studentene i rapporten fra Følgegruppen for barnehagelærerutdanningen. De etterlyser mer kunnskap om de minste barna og foreldresamtaler om vanskelige emner; som barn med spesielle behov, overgrepssproblematikk og mobbing.

Også barnehagenestor Unni Bleken påpeker at det er nok kunnskap om hva god kvalitet i barnehagen skal være til å gjøre noe med det nå, og viser til de 11 barnehagerapportene som har kommet de siste 13 årene. – *Det er bare å bruke rapportene og forskningen som ligger der og lage en handlingsplan for hvordan vi skal prioritere*, sier hun. Det er verdt å lytte til.

Nå er det tid for politikerne å prioritere flere barnehagelærere inn i barnehagen og å gi ansatte mulighet til å ta etter- eller videreutdanning. Å prioritere er vanskelig. Å prioritere handler om å ta valg. Akkurat som de barnehageansatte må gjøre daglig når flere barn trenger dem samtidig: Skal jeg trøste Mia som gråter for at mamma har gått, eller Elias som har fått skrubbsår på kneet?

Line

LINE FREDHEIM STORVIK

Ansvarlig redaktør
linsto@udf.no

FØRSTE STEG PÅ FACEBOOK

Her får du nyheter, forskning og debatter innen barnehagefeltet, mens du venter på neste utgave av tidsskriftet. Gå inn og følg oss!

FØRSTE STEG NR 4.17

ANSVARLIG REDAKTØR

Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no
930 42 094

ANNONSER

Ann-Kristin Valby
kikki@salgsfabrikken.no
901 19 121

ABONNEMENT

Hilde Aalborg
ha@utdanningsnytt.no
911 99 989

KONTAKT OSS

forstesteg@udf.no
Post: Første steg, Utdanningsforbundet,
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 17, Oslo
På nett: utdanningsnytt.no/forste-steg

GRAFISK DESIGN

Tank Design
www.tank.no

TRYKK

Ålgård Offset AS
Opstadveien 7, 4330 Ålgård
ISSN 1504-1891

Bekreftet opplag:

30 795 ifølge
Fagpressens Mediekontroll
Utgiver: Utdanningsforbundet
Utgivelsesdato: Første Steg
nr. 4 2017: 12. desember

Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen.

Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning.

Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett.

Forsiden:

Aysiyeh Nouri (6)
Foto: Ingun A. Mæhlum

Første steg nr. 1 2018 kommer
28. februar

Innhold

Tema På flukt

- 4 Flere flyktningbarn i barnehagen
- 10 Slik tar migrasjonspedagog Erle imot flyktningbarna
- 12 Barn har rett på egen tolk

Reportasjer

- 16 Ulik kvalitet på barnas måltider, viser ny forskning
- 18 Nyutdannede får ikke vært med barna så mye som de ønsker, ifølge ny rapport
- 20 I Asak kulturbarnehage får barna oppfylt sine drømmer

Fag og forskning

- 32 Smil og barnet smiler tilbake
Kathrine Mathilde Fagereng
- 36 Mangfold – til hverdag eller fest?
Carina Lange Moi
- 40 Profesjonelle standarder for barnehagelærere
Anton Havnæs med flere
- 44 Nye praksisoppgaver gir bedre læring
Karen Marie Eid Kaarby og Inger Marie Lindboe
- 46 «Vi er bare mennesker»
Yvonne Helene Huth og Line Ottesen Bjærke

Debatt og kommentarer

- 58 Når barnehagen kritiseres
Morten Solheim
- 60 «Noen må si ifra!»
Ingeborg Tveter Thoresen
- 62 Med blick for barnet
Gunn Melby Refsnes

Hver gang

- 2 Leder
- 14 Nyhetsblikk
- 24 Mitt barnehageminne: Petter Nyquist
- 26 Lek & Lær: Magisk kube
- 28 Portrett: Unni Bleken
- 35 Sideblikk: Anne Lindboe
- 49 Studentblikk: Silje Askjellerud
- 51 Nye bøker
- 54 Barnehagen min: Granebo/Radiostasjonen Naturbarnehage
- 65 Kontaktforum barnehage: Å leve et liv
Ingvild Aga
- 66: Juss: Dette bør du vite om uførepensjon
Endre Lien
- 67 Med styrerblick: Mat og matkultur
Heidi Simensen

TEKST:
Christine Kristoffersen Hansen
frilansjournalist
christinekhanen@gmail.com

Line Fredheim Storvik
redaktør
linsto@udf.no

FOTO:
Ingun A. Mæhlum
fotograf
fotodama@gmail.com

Flere flyktningbarn i barnehagen

Aysiyeh Nouri er en av 2189 nye flyktningbarn i Norge. I barnehagen jobber ansatte med å trygge barnas foreldre på at det er trygt for dem å sove ute og at fremmede voksne er snille.

Aysiyeh Nouri (6) fra Afghanistan sitter i Barnas Hus barnehage i Bodø og kikker konsentrert i ei bok. Hun er en av 2189 barn under 5 år som ble bosatt som flyktning i Norge i løpet av fjoråret, viser siste tall fra SSB (Statistisk sentralbyrå). Det er en økning på 87 prosent fra 2015. Tallet omfatter barn bosatt i Norge som har kommet hit av fluktgrunner, eller som har blitt familiejenforent med sine flyktningforeldre uten hensyn til om personen har fått flyktningstatus.

– Den store økningen skyldes først og fremst den store innvandringen fra Syria. 68 prosent av barna som kom i fjor hadde bakgrunn fra Syria, forklarer seniorrådgiver Minja Tea Dzamarija i SSB.

14 NASJONER

– Hva er det som sier tikk-takk, tikk-takk?

Pedagogisk leder Ann-Mari Fredriksen ser spent på barna hun har samlet rundt bordet for formiddagens språkgruppe.

– Klokka! roper Khaalid Y. Esman og Aysiyeh Nouri nærmest i kor, og blir umiddelbart møtt med ivrig applaus av de andre ungene.

– Helt riktig. Dere har blitt så flinke! roser Ann-Mari.

Norskopplæring er en viktig del av dagen for barna på avdeling Regnbuen ved Barnas Hus barnehage i Bodø. De er alle nyankomne flyktninger fra 14 ulike nasjoner.

Barna er rundt ett år på denne avdelingen, før de blir sendt videre til andre barnehager i nærmiljøet.

– Vi legger vekt på å være mye

sammen med barna – både en til en, og i gruppe. Hovedfokuset er omsorg, nærhet, sosial kompetanse, empati, selvheldelse, lek og humor, sier styrer Mariann Skålvold, som opprettet Regnbuen barnehage i 1991.

Da var det behov for en barnehage med særskilt kompetanse på det flerkulturelle og flerspråklige feltet i Bodø. I 2011 ble Regnbuen slått sammen med Barnas Hus barnehage, og drives i dag under én styrer. Gjennom over 25 år har Skålvold sett hvor viktig Regnbuen er både for foreldrene og barna.

HØYERE BEMANNING

– Familiene vi møter befinner seg i en kritisk fase i livet. Det meste oppleves fremmed og utrygt, og samtidig skal de finne ut av en helt ny livssituasjon, sier styreren.

Aysiyeh Nouri (6) er en av flyktningbarna i Barnas Hus barnehage i Bodø. Nå husker hun trygt på lekeplassen utenfor barnehagen.

1. Assistent Kersti Mæhlum hjelper Selam Tekle (2) på med parkdressen før de skal ut. 2. Hawo M. Hassan var redd for å ha barna i barnehagen da hun kom til Norge fra Somalia, men gjorde det likevel. Nå er hun tospråklig assistent og leker med Sama Salman (4) og Bariz A. Habib (3) i sandkassa.

BARNAS HUS/ REGNBUEN BARNEHAGE

- Barnas Hus er en gave fra Sverige til Bodøs barn under krigen i 1941.
- Regnbuen barnehagen opprettet i 1991.
- I 2011 ble begge barnehagene slått sammen under en styrer.
- Regnbuen er mottaksavdeling for nyankomne flyktningbarn 0–6 år. Barna er her i ca. ett år, før de sendes til barnehager i deres nærmiljø.
- Røde Kors eier bygningen, og Bodø kommune driver barnehagen.
- 66 plasser på fire avdelinger og 18 ansatte.

Regnbuen har høyere bemanning enn ordinære barnehager.

– Det gjør at vi har mulighet til å gi alle barna en primærkontakt. Både barna og foreldrene bruker gjerne lengre tid på å bli trygge. Da er det viktig at vi har ressurser, tid og tålmodighet, sier styreren.

De legger ned mye innsats i å etablere tillit til foreldre, for å få til et godt samarbeid.

LÆRER OM KLÆR OG KLIMA

– Vår oppgave er også å formidle hva som kreves av foreldre i Norge, som alt fra kosthold til hvilke klær barna trenger i et nordnorsk klima. Bare det å fortelle at barna sover formiddagsluren ute, kan by på store utfordringer. I mange foreldres øyne er det bare bikkjene som skal være ute – i tillegg er de engstelige for at det skal skje barna noe.

Skålvold sier at det er et stort ansvar å ta imot barn som kommer direkte fra krig, flyktningleirer eller flyktningmottak. Hun har stor nytte av sin videreutdanning i flerkulturell forståelse og migrasjonspedagogikk.

– Mange av ungene kommer fra svært tøffe forhold. De er redde og har problemer med å tro at fremmede voksne faktisk kan være snille. Da gjelder det å gi barna en barneverden igjen, og sørge for at de får gode opplevelser. Når de kommer har de ofte engstelige og triste øyne, men det tar faktisk ikke lang tid før de sitter i huska og synger – og vi kan se gleden i øynene deres.

REDD FOR BARNEHAGEN

Da Hawo M. Hassan kom til Norge fra Somalia hadde hun to barna under tre år.

1. Havar Horori kom fra Kurdistan i Irak i 1992. Først ville hun ikke ha barna sine i barnehagen. I dag jobber hun der som assistent og er full av lovord om avdeling Regnbuen. 2. Bariz A. Habib (3) og Brage Mathisen-Larsen (3) lærer navnene på hverandre og barna i barnehagen. 3. Sleeman Sleeman (3) koser seg på sykkel i utetiden.

“

FLYKTNINGBARN SOM STARTER I BARNEHAGE HAR RETT PÅ TOLK, IFØLGE LOVEN.

– Jeg var utrolig redd for å sende barna mine i barnehagen, og brukte to måneder på å la meg overtale, sier Hassan.

I dag er hun veldig glad for at hun endret mening.

– Både jeg og barna lærte veldig mye. Det var fint å se at det bare tok et par måneder før barna var i stand til å leke med andre.

De siste ni årene har Hassan jobbet som tospråklig assistent i Regnbuen. Hun bruker ofte egne erfaringer som ny og engstelig mamma i møte med andre foreldre.

GRÅT HVER DAG

Havar Horori kom fra Kurdistan i Irak i 1992. Heller ikke hun ville ha barna i barnehage.

– Jeg ble fortalt at det beste for barna var å være i barnehagen. Men det nektet jeg å tro.

Horori er fembarnsmor, og alle har vært innom Regnbuen barnehage. I dag er det bare yngstejenta Rozelin som er barnehagebarn.

– I begynnelsen gråt jeg hver dag da jeg leverte. Samtidig så jeg at ungene hadde det bra, og etter hvert gikk det kjempebra, forteller Horori.

KJENNETEGN PÅ TRAUMER

- **Barnet er ute av rytme:** Uregulært i følelsene, skvetten, redd, bekymret og kan ha flashbackreaksjoner, vansker med å sovne, mareritt, sover dårlig, glemmer ting som er sagt og får ikke med seg beskjeder.
- **Barnet har fysiske plager:** vondt i kroppen som magen eller hjertet, tisser på seg, problemer med å holde på avføring, går tilbake i utvikling, tynn og bleik og lite matlyst.
- **Barnet er utagerende:** Urolig, sint, frustrert, utålmodig, spent og nervøs, lav frustrasjonsgrense, er rigid og kontrollerende, raske sinneutbrudd, lett for å gråte og klamrer seg til voksne.
- **Barnet er innadvendt:** tilbake trukket, stille, slutter å leke, passiv, mister alle krefter og oppgitthetstilstand.
- **Sosiale relasjoner:** vegrer seg for å knytte relasjoner, mye krøll i lek og samvær med andre.

Kilde: Psykologspesialist Jorunn Gran RVTS Midt, Trondheim.

MESTRING OG TRYGGHET

I 2016 var det 46.000 minoritets-språklige barn i barnehage, en økning på 7 prosent fra året før, ifølge siste tall fra SSB. Flyktningbarn som starter i barnehage har rett på tolk, ifølge loven.

Kommunikasjon med barn via tolk kan ifølge psykologspesialist Jorunn Gran gi barnet trygghet, mestring, hjelp til å uttrykke seg og etablere en relasjon til de ansatte. Det gir også barna mulighet til deltakelse og medvirkning som de har rett til, ifølge loven. Kommunikasjon via tolk kan også trygge foreldrene.

– Er foreldrene utrygge blir barna utrygge, viser studien vår. Får ikke foreldrene fortalt at barnet har sovet dårlig, eller vært syk blir de utrygge når de leverer, forklarer Gran. Hun jobber ved Ressurssenter om vold,

① På avdeling Regnbuen blir du ønsket velkommen på flere språk.

FLYKTNINGBARN

- 2189 barn under 5 år ble bosatt som flyktning i Norge i 2016. En økning på 87 prosent fra året før.
- Tallet omfatter barn bosatt i Norge som har kommet hit av fluktgrunner, eller som har blitt familiegjenforent med sine flyktningforeldre uten hensyn til om personen har fått flyktningstatus, ifølge SSB.
- Før et barn har fått innvilget søknad om beskyttelse, er de asylsøkerbarn. Når et barn får innvilget beskyttelse, får de flyktningstatus og er flyktningbarn.
- I tillegg bor det 922 barn i alderen 0–6 år i asylmottak eller omsorgssentre i Norge.
- 185 av barna er under ett år. 253 av barna har fått flyktningstatus og venter på bosetting. Resten venter på vedtak eller har fått avslag.
- Omsorgssentrene drives av barnevernet for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år, mens barn over 15 år bor i asylmottak, som UDI har ansvaret for.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB) og seniorrådgiver Therese Bergwitz-Larsen i Kommunikasjonsstaben i Utlendingsdirektoratet (UDI). UDI-tall fra september 2017.

1. Pedagogisk leder Ann-Mari Fredriksen har språkgruppe med (f.v.) Yuel Gebrebrhan Tsehaye (6), Fariel Ahmad (5), Khattar M. Alrutkmani (5) og Aysiyeh Nouri (6).

traumatisk stress og selvmordsforebygging, Region-Midt (RVTS Midt) i Trondheim. Hun har også vært med i studien *Kommunikasjon med barn via tolk* i samarbeid med flere instanser som jobber med minoritetsspråklige barn i Trondheim.

TOSPRÅKLIGE ASSISTENTER

Får ikke barna uttrykt seg på sitt eget språk kan de havne i en konstant stressituasjon.

– Stress er skadelig for barn hvis det vedvarer over tid. De blir utrygge, kan få forsinket utvikling og atferdsvansker, som forplanter seg til skolen, sier Gran. Det kan også føre til at barnet føler seg annerledes og utenfor.

Det finnes ikke noe tall på hvor mange barnehagebarn som får tolk, ifølge psykologen.

– Før studien vår var det så godt

som ingen i Trondheim som fikk tolk direkte til barna. Kun foreldre fikk. Etter prosjektet vårt er det mer fokus på språk i tilvenningen, det er flere barn som får tolk, og det er blitt flere tospråklige assistenter i barnehagen, sier Gran. Hun synes det er bra med flere tospråklige assistenter, men sier de ikke kan erstatte en tolk.

– En tolk er upartisk og har en annen type relasjon til barnet, mener Gran.

TEGN PÅ TRAUMER

Psykologen sier det kan være krevende å se om et barn har vært utsatt for traumer, fordi det finnes mange signaler på det; alt fra uro og sinne til fysiske plager, dårlig utvikling og passivitet.

– Ser du en eller flere tegn på traumer, bør du kontakte helsepersonell for å diskutere det. Det kan også

2

3

4

5

2. Flyktningbarna som Khaalid Y. Esman (5) går på egen mottaksavdeling i Regnbuen barnehage i ett år før de sendes til barnehager i nærmiljøet. 3. Pedagogisk leder Ann-Mari Fredriksen og Aysiyeh Nouri (6) har et godt og nært forhold. 4. Bukkene Bruse er gode hjelpemidler når flyktningbarna skal lære norsk. 5. Styrer Mariann Skålvold opprettet selv Regnbuen barnehage for flyktningbarn. I dag er den en del av Barnas Hus barnehage i Bodø.

være autisme eller andre vansker, sier psykologen. Den beste hjelpen traumatiserte barn kan få av barnehageansatte er god omsorg og trygghet, ifølge psykologen. For å få til det må du bli kjent med barnet, gi det oppmerksomhet og forståelse, kjenne historien, og vite hva som trigger traumereaksjonene.

- Barnet må oppleve mestring, komme inn i lek og ha en stabil rytme i hverdagen, sier Gran. Mindre grupper og mindre rom, som skjermer barnet fra for mye stimuli er bra.

- For mye lys, lyd og bevegelse bidrar til at barnet bruker all

oppmerksomheten på å se etter fare, i stedet for å utvikle seg eller å lære, forklarer psykologen.

VIL HJELPE PAPPA

Tilbake ved bordet i Regnbuen barnehage er dagens språkgruppe ferdig. Men Aysiyeh Nouri (6) sitter fremdeles og kikker konsentrert i ei bok.

- Jeg prøver å bli skikkelig flink i norsk. Jeg skal nemlig bli lege når jeg blir voksen.

Hun ser ned i bordet.

- Pappa er syk, og jeg er så utrolig glad i ham. Derfor vil jeg gjøre alt jeg kan for å hjelpe ham til å bli frisk igjen!

⬆ Den beste hjelpen traumatiserte barn kan få av barnehageansatte er god omsorg og trygghet, sier psykologspesialist Jorunn Gran.

Også norske Ella (5) har nytte av grepene som tas for å hjelpe flyktningbarn i barnehagen hennes. – Visuell kommunikasjon og språkbading, hjelper alle barn, uansett bakgrunn, sier migrasjonspedagog Erle Sellevåg i A2G barnehage i Bergen.

VIKTIG Å KOMME RASKT I BARNEHAGEN

TEKST OG FOTO:
Raket Benon
frilansjournalist Bergen
raket.benon@gmail.com

Jo raskere flyktningbarn kommer i barnehage, jo bedre går det med språk, vennskap, tilhørighet og lekekompetanse, sier migrasjonspedagog Erle Sellevåg.

“

DE MÅ KJENNE SEG TRYGGE OG VITE AT DET ER ROM FOR DIALOG, SELV OM DET IKKE BYGGER PÅ ET FELLES SPRÅK.

M

ange innvandrersfamilier vegrer seg mot å sende ettåringer i norske barnehager.

– Vi må bli kjent med familiene og

støtte dem, heller enn å overkjøre dem, tro vi vet alt best og forvente at de skal forstå alle regler og rutiner i barnehagen med en gang, sier Erle Sellevåg. Hun jobber som avdelingsleder i A2G barnehage i Bergen.

– Jeg jobber for å gjøre det flerkulturelle til en ressurs. Vi kan lære av hverandre, sier Sellevåg, som er pedagog med fordypning i migrasjonspedagogikk og skriver kronikker for ulike medier. Hun mener grepene som tas for å hjelpe innvandrerbarna er til god hjelp for alle barn, uansett bakgrunn.

TROSSER SPRÅKBARRIERER

– Vi må lytte og forstå skepsisen utenlandske foreldre kan føle. Barnehager er ikke vanlig alle steder i verden. De må kjenne seg trygge og vite at det er rom for dialog, selv om det ikke bygger på et felles språk, sier Sellevåg. Det er viktig å få forklart foreldrene at man som barnehageansatt ønsker at barna skal oppleve omsorg og mestring og få en best mulig start på livet i barnehage og forberedelse til skolestart. Å ha tolk er viktig i oppstartsamtaler. Når språket kommer til kort, forklarer Erle tøybytte og parkdresser med situasjonsbilder. Foreldrene får også være til stede og observere barnas aktiviteter. Både barn og foreldre har rett til tilrettelegging gjennom visuell kommunikasjon, ifølge rammeplanen. Foreldrene kan søke om

morsmålsassistent til barna. Migrasjonspedagogen bruker dagtavler og bilder av ting de gjør for å kommunisere både med foreldrene og barna.

BADER BARN I ORD

– Språk gir lekekompetanse. Derfor bader vi barna i ord, sier migrasjonspedagogen. Når hun kjenner barna er det lettere å hjelpe dem inn i leken, dersom de faller utenfor. Det er også, ifølge Sellevåg, lurt å legge til rette for lek i små grupper, eller ha språkløse aktiviteter.

– Når barna tegner stiller de på lik linje med alle andre. Det gir mestringsfølelse, sier migrasjonspedagogen. De viser også bilder og synger sanger fra barnas hjemland.

– Husk at det ikke er barnas ansvar å fortelle. De kan gjøre det om de vil, men de er ikke små ambassadører for landene sine, understreker Sellevåg.

SETT DEG INN I BARNAS BAKGRUNN

Migrasjonspedagogen mener det er viktig å sette seg inn i familienes bakgrunn. Arbeidsinnvandring fra Polen er ikke det samme som å flykte fra krig i Syria. Noen har opplevd traumer i hjemlandet eller på veien til Norge.

– Kunnskap om å være flyktning er viktig. Slik kan vi være vare for signaler om at barnet, eller foreldrene har det vanskelig. Vi må kjenne våre grenser, og vite hvilke instanser som kan ta over der vår kompetanse ender, sier Sellevåg. Hun mener barnehagene bør forklare flyktningforeldre hva barnevern, flyktningkontor, flyktninghelsetjeneste, NAV, BUP eller PPT er og sette dem i kontakt med hverandre.

FLYKTNINGBARN I BARNEHAGEN

Tips mot foreldre:

- Bruk tolk i tilvenningsfasen.
- Bli kjent med flyktningfamiliene og fortell dem om barnehagerutinen.
- Forsøk å forstå deres skepsis, barnehager er ikke vanlig i alle land.
- Få dem til å føle seg trygge.
- Bruk situasjonsbilder for å forklare, som tøybytte og parkdresser.
- Fortell at de kan søke morsmålsassistent eller tolk til barna.
- La dem se på aktiviteter i barnehagen.
- Forklar dem hva barnevern, flyktningkontor, NAV, BUP eller PPT er og sett dem i kontakt ved behov.

Tips mot barna:

- La barna leke i små grupper.
- Ha gjerne språkløse aktiviteter.
- Sett deg inn i familienes bakgrunn. Arbeidsinnvandring fra Polen er ikke det samme som å flykte fra krig i Syria.

① – Vi må lytte og forstå skepsisen utenlandske foreldre kan føle. Barnehager er ikke vanlig alle steder i verden, sier migrasjonspedagog Erle Sellevåg.

➡ – Barnehagelærerne i studien opplevde at de fikk bedre kontakt med barna og ble raskere kjent med dem gjennom en tolk, forteller forsker og høyskolelektor Marit Kanstad ved DMMH.

Barn har rett på egen tolk

Flyktningbarn som starter i barnehage har rett på tolk, ifølge loven. Det vil gjøre det lettere for dem å klare seg i barnehagen, mener høyskolelektor Marit Kanstad.

Ofte er det slik at foreldrene får tolk, men ikke barna. Barn har også ifølge forvaltningsloven rett til tolk, men denne loven blir ikke ivarettatt, sier høyskolelektor og forsker Marit Kanstad ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH). Hun har deltatt i og vært med på å utvikle studien *Kommunikasjon med barn via tolk* i samarbeid med barnepsykolog Jorunn Gran og flere fagfolk som har lang erfaring med minoritetsspråklige barn og voksne i Trondheim.

BEDRE KONTAKT MED BARN

– Tolk har ingen aldersgrense, også 1- og 2-åringer trenger det, sier Marit Kanstad, som har undervist i migrasjonspedagogikk i mange år. Hun påpeker at kommunikasjon via tolk kan hjelpe barnet til å forstå og uttrykke seg presist på sitt førstespråk når det starter i barnehagen. Barnehagelærerne i studien opplevde at det var nyttig med kommunikasjon med barn via tolk, de fikk bedre kontakt med barna og synes de ble raskere og bedre kjent. Studien har gått over seks år og omfatter tre barnehager i Trondheim.

– Noen av dem synes det tok mye tid, var krevende og fant ut at de måtte være mye sammen med barnet for å få det til

å fungere, forteller Jorunn Gran. Hun sier bruk av tolk krever planlegging, omtanke og kompetanse om egen rolle og tolkens rolle.

– Det er generelt underforbruk av tolk i barnehagen, mener Kanstad. Det er fokus på å bruke tolk for foreldre, men omtrent ikke for barn. I 2016 var det 46.000 minoritetsspråklige barn i barnehage, en økning på 7 prosent fra året før, ifølge tall fra SSB.

– Gjennom studien har vi sett at det skal lite til for å snu en utvikling for barnet som kunne blitt svært uheldig, forteller Kanstad.

FRA GRÅT TIL LEKEKAMERAT

I undersøkelsen Kanstad gjorde i Trondheim-barnehagene møtte hun Yadir (3) som ofte gråt i starten. Gjennom tolken fikk han fortalt at han savnet moren sin og at han ikke ville spise maten. Tolken var i barnehagen tre timer hver dag i to uker.

– Gjennom tolkningen fikk gutten vist sin kompetanse og ble en attraktiv lekekamerat for andre barn, forteller Kanstad.

Barnehager med minoritetsspråklige barn har rett til å søke om morsmålsassistent. Mens en tolk er i barnehagen noen timer om dagen, er en morsmålsassistent fast ansatt i barnehagen, eller har et engasjement.

OM STUDIEN

- Mål å øke bevisstheten om kommunikasjon med barn via tolk.
- Omfatter 3 barnehager i Trondheim.
- Barnehagelærerne sa det var nyttig med tolk, de ble raskere kjent og fikk tettere forhold til barna.
- Barna ble roligere og mer åpne for samspill med tolk.
- Barna fikk tolk i oppstart-samtalen, samlingsstunder og under måltidene.
- Et samarbeid mellom Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH), Trondheim kommune, Tolk Midt-Norge, Ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, region Midt (RVTS Midt) og 3 barnehager i Trondheim.
- Minoritetsspråklige barn er barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk.
- Morsmålsassistent eller tospråklig assistent kan et annet språk i tillegg til norsk. De er fast eller midlertidig ansatt i barnehagen på linje med andre assistenter.
- Tolk: skal kun tolke og ikke gjøre andre oppgaver.

Kilde: *Kommunikasjon med barn via tolk* – et flerfaglig samarbeidsprosjekt, Fagrapport (2016)

Lag konto med kode
matkompis17
Få 200,- i avslag* på første handel!
*Gjelder handel over 600,-

MATKOMPIS: På Kolonial.no kan dere finne inspirasjon, oppskrifter, kunnskap om kosthold og tips som kan gjøre det enklere å planlegge!

De gode vanene starter i barnehagen!

Matkompis er en satsning på barnehager hvor måltids glede står i fokus.
Mat er gøy – spesielt når man mestrer det!

De første årene av et barns liv er viktige for å legge et godt grunnlag. Barn bruker 60% av dagen i barnehagen. Der kan barn tilegne seg kunnskaper og gode holdninger når det gjelder mat, måltider og hygiene på en naturlig måte. Linn Anne Bjelland Brunborg, leder for ernæring og sunnhet i Orkla Foods Norge, har gitt Kolonial.no relevante kostholdsråd for barnehager. Hun trekker frem at matglede er det viktigste vi kan lære neste generasjon. Mat og mål-

tider skal være hyggelige og smakfulle, og det er de voksnes oppgave å sørge for at dette blir ivarettatt.

Flere internasjonale studier har vist at grunnlaget for et sunt kosthold etableres tidlig i barndommen. Derfor er gode kostvaner noe av det beste både barnehage og foreldre kan gi barna, både som en god start og som en viktig faktor for god helse videre i livet.

Les mer på [Kolonial.no/bedrift/barnehage/matkompis](https://kolonial.no/bedrift/barnehage/matkompis)

 Kolonial.no

Kolonial.no leverer til store deler av Østlandet. Les mer på [Kolonial.no/bedrift/barnehage](https://kolonial.no/bedrift/barnehage) for mer informasjon om tilbudet og hvor vi leverer.

Tips oss om ny forskning og
nyheter på forstesteg@udf.no

TEKST:
Bjørnhild Fjeld

FOTO:
Fotolia.com

DANSKE BABYER GRÅTER MINST

KUN 5,5 PROSENT av danske babyer har kolikk, viser en ny engelsk studie publisert i Journal of Pediatrics. Studien omfatter 8700 babyer i alderen 0 til 3 måneder. 6,7 prosent av de tyske babyene hadde kolikk, mens 34,1 prosent av de canadiske og 28 prosent av de britiske barna, ifølge foreldrene. Forsker Dieter Wolke fra University of Warwick tror det skyldes foreldrenes holdning til gråt. Norge var ikke med i studien.

Ny sangbok for de små

Barnehagelærer Jorid Vorum har laget sangboken «Bamsen min – sanger for små barn», for barn fra 2 til 6 år. Hun har laget alle tekster og melodier selv, og de er basert på erfaringene hun har gjort som barnehagelærer og musiker. Du får en cd sammen med boken og tips til dans, bevegelse og hvilke instrumenter du kan bruke.

76

millioner kroner fikk private barnehager etterbetalt i tilskudd for 2016, etter at kommunene hadde regnet feil. I 2016 gjennomførte Private Barnehagers Landsforbund (PBL) klageprosesser i 55 kommuner, med totalt 584 private barnehager. Sju av ti klager har fått medhold. Feilene utgjorde ti prosent av tilskuddene. (barnehage.no)

VIL HA TEGNSPRÅK I BARNEHAGEN

Statped oppfordrer barnehager i Norge til å ta i bruk tegnspråk. Erfaringer viser at barn som får lære tegn får bedre språkutvikling, blir mer oppmerksomme, mindre frustrert og det blir et roligere miljø i barnehagen. Barna blir også stolte av å lære det nye språket. Spillet «TegnMyggen og knottene» gjør det enklere å ta i bruk tegn i barnehagen og består av en nettside og en spilleske. Alt materiellet har tegn fra norsk tegnspråk. (statped.no)

12 %

⊕ Daglig leder
Veronica Langaune
(f.v.), pedagogisk
leder og tillitsvalgt
Marte Thon Larsen,
verneombud og
barnepleier Harriet
Nornberg og assi-
stent og tillitsvalgt
Berit Søreng. Foto:
Eivind Kaasin,
idebanken.org

Rekordlavt sykefravær

I Norrøna barnehage i Tromsø har de ansatte det så morsomt på jobb at sykefraværet var på 0,79 prosent i første kvartal. Snittet for bransjen er ni prosent. Både ansatte og daglig leder i Tromsø-barnehagen forklarer det lave sykefraværet med godt samhold, og mye lek og moro som både voksne og barn er med på. De har gjort brannvernrunnen til en skattejakt med twist som premie. Og hver høst har de miljøuke der nyansatte blir spesielt godt tatt vare på. Barnehagen har 17 ansatte og 61 barn. (*idebanken.org*)

ÅRETS BARNEHAGE

Den 20 år gamle Trondalen barnehage i Fredrikstad er kåret til Årets barnehage av Private Barnehagers Landsforbund (PBL).

– Barnehagen har en sterk og tydelig pedagogisk profil og kan vise til mange spennende prosjekter. I tillegg har de et imponerende lavt sykefravær over tid, svært fornøyde foreldre og stor tilfredshet blant de ansatte, ifølge juryen. Prisen er på 25.000 kroner og diplom. (*barnehage.no*)

Foto Trine Lonsæen, barnehage.no

INGEN VITS Å VASKE LEKER

Den danske legen og forskeren Tobias Ibfelt mener at det å vaske lekene i en barnehage jevnlig ikke har noen effekt for å hindre smitte. God håndhygiene og at foreldrene holder barna hjemme når de er syke er viktigst. Han har gjort et forsøk for å se om profesjonell vask og desinfisering av leker gjorde noen forskjell på mengden virus i barnehagen. I halvparten av barnehagene ble lekene sendt til et vaskefirma hver måned. I den andre halvparten ble lekene ikke vasket. Den månedlige vaskeordningen viste seg å ikke ha noen effekt på mengden virus. Dersom vasking skulle hatt en effekt, måtte lekene sannsynligvis vaskes daglig. (*vetuva*)

«ELSK OG GLED DEG OVER
BARNA DINE SLIK DE ER, SLIK DE SER UT,
DET DE GJØR, OG GLEM DE KVALITETENE
DE IKKE HAR.»

BENJAMIN SPOCK
Amerikansk barnelege

Måltider med mye lyd og høylytte samtaler er bedre for barnehagebarna enn stille måltider, viser ny forskning.

– Måltider som skårer lavt på kvalitet i barnehagen har få samtaler med barna og mye fokus på regler, som å sitte pent og å spise opp maten, sier førstelektor Ellen Os ved Høgskolen i Oslo og Akershus om en av delstudiene i det store forskningsprosjektet *Blikk for barn*.

ULIK KVALITET PÅ BARNAS MÅLTIDER

TEKST OG FOTO:
Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

Samspill under måltidet i barnehagen er ikke så bra som det burde være, ifølge ny forskning fra *Blikk for barn*, som er et forskningsprosjekt om kvaliteten for barn under 3 år i barnehagen.

– Barnehagene som skårer høyt har mye lyd under måltidet, og det er livlig rundt bordet. Det er samtaler og latter der både voksne og barn deltar. I barnehagene som skårer lavt er det relativt stille, kun få og korte samtaler mellom barn og voksne, og de voksne virker litt fraværende og hjelper hovedsakelig til med et praktiske, forteller førstelektor Ellen Os ved Institutt for

barnehagelærerutdanning ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA). Hun er en av forskerne i *Blikk for barn* og la frem resultatene på sluttkonferansen i høst.

FÅ REGLER OG FELLES SAMTALER

Måltidene med god kvalitet bærer preg av engasjerte, aktive voksne, som snakker høyt og tydelig og tar ledelsen. De tar initiativ til samtaler og følger opp initiativ fra barna, gjentar, stiller spørsmål og utfyller barnas kommunikasjon. De ansatte er også sensitive overfor signaler fra barna.

– Ansattes om skårer lavt under måltider har større fokus på regler, som å sitte pent, spise opp maten og skorpa, og det er få samtaler med barna, forteller Os.

Ansatte som skårer høyt er engasjerte, snakker høyt og tydelig og tar ledelsen. De tar initiativ til samtaler og følger opp initiativ fra barna, gjentar, stiller spørsmål og utfyller barnas kommunikasjon. De ansatte er også sensitive overfor signaler fra barna.

– Ansattes om skårer lavt under måltider har større fokus på regler, som å sitte pent, spise opp maten og skorpa, og det er få samtaler med barna, forteller Os.

SKÅRER MIDDELS

– Samlet sett skårer de fleste barnehagene 3.6, altså middels på CIP-skalaen der 7 er høyest, sier Ellen Os. CIP er et verktøy for å kartlegge personalets

kvalitet i interaksjon med grupper av barn. Barnehagene skårer også lavt på sensitivitet.

– En årsak kan være at verktøyet vi bruker måler grupper og at alle barna skal bli ivaretatt, mens ansatte er mest opptatt av en til en-kommunikasjon. Gruppesensitivitet er det som gjør barna trygge i barnehagen, påpeker forskeren. Hun mener samspillet under måltidene i barnehagen bør bli bedre.

– PÅ TIDE Å TA GREP

Tidligere studier i *Blikk for barn* viser at barnehagetilbudet til barn under 3 år er dårligere enn forventet. Barnehagene er for dårlige på relasjoner, hygiene og sikkerhet. De minste har også for lite leker.

– Nå må vi se på innholdet i barnehagen. Vi må ha noe å være sammen om. Vi prøver gjennom studien å vise at de som jobber i barnehagen ikke får nok tid med barna. Det trengs flere hender, så det er bare å sette ideen om flere barnehagelærere i barnehagen ut i livet. Det er på tide å ta grep, sier Leif Hernes. Han er professor ved HiOA og prosjektleder for *Blikk for Barn*.

⬆ Barnehagetilbudet til barn under 3 år er dårligere enn forventet, viser flere studier i det store forskningsprosjektet *Blikk for barn* som nå er avsluttet: Forsker Lars Gulbrandsen ved NOVA (foran f.v.), førstelektor Brit Eide ved HiOA, stipendiat Helen Bergem, professor Anne Trine Kjørholt ved Høgskolen i Sørøst-Norge og førstelektor Anne Myrstad ved UiT Norges arktiske universitet. Førstelektor Ellen Os (bak f.h.) ved HiOA, professor og prosjektleder for *Blikk for barn* Leif Hernes, stipendiat Tona Gulpinar, førsteamanuensis Nina Winger ved HiOA og førstelektor Toril Sverdrup ved UiT Norges arktiske universitet.

Styrerutdanningen

Er du styrer og vil bli en bedre leder?

-I dette studiet vil du som styrer tilegne deg innsikt i egen lederrolle og praksis, samt kompetanse til å utvikle barnehagen. I vår utdanningsprofil legger vi vekt på generell forskning og teori om organisasjon og ledelse, samt det spesielle ved å være leder i barnehage.

Innhold og kompetanseområder

- Å være leder
- Samarbeid og organisasjonsbygging
- Styring og samfunnsoppdrag
- Å lede barnehagens omsorgs- og læringsmiljø
- Utvikling og endring i barnehagen

Fakta

- 30 studiepoeng på masternivå.
- Studiet er samlingsbasert og tas på deltid over tre semestre.
- Undervisningen veksler mellom forelesninger og arbeid i grupper.
- Etter fullført lederutdanning kan du søke innpass på masterprogrammer i ledelse.
- Fullført utdanning gir mulighet til å delta på årlige alumnisamlinger.
- Studiet er en del av Nasjonal styrerutdanning og gjennomføres på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet.
- Søknadsfrist 1. mars 2018

Mer informasjon - www.hioa.no/styrerutdanningen

Får ikke vært med barna så mye som de ønsker

TEKST OG FOTO:
Line Fredheim Storvik
linsto@udf.no

– For at reformen i barnehagelærerutdanningen skal lykkes må det gjøres noe med de 10 anbefalingene vi kommer med, sier leder Mimi Bjerkestrand i Følgegruppen for barnehagelærerutdanningen (BLU).

Nyutdannede barnehagelærere er uforberedt på tempoet i barnehagen og opplever at de ikke får vært så mye sammen med barna som de ønsker, viser ny rapport.

Undersøkelsen viser at det er stor variasjon i kvalitet og innhold i praksis og at studentene etterlyser småbarnspedagogikk i utdanningen.

– Studentene er overrasket over hvor små de minste barna i barnehagen faktisk er, sier Mimi Bjerkestrand, leder av Følgegruppen for barnehagelærerutdanningen (BLU) som i høst la frem sin sluttrapport.

KAN LITE OM DE YNGSTE

I tillegg til sluttrapporten som har 10 anbefalinger til utdanningsinstitusjonene, kunnskapsministeren og departementet, kom gruppa med sin fjerde og siste rapport om den nye utdanningen i oktober.

– For at reformen i barnehagelærerutdanningen skal lykkes må det gjøres noe med de 10 anbefalingene vi kommer med, sier Mimi Bjerkestrand.

En av undersøkelsene i den fjerde rapporten viser at studentene ikke er godt nok forberedt på å lede andre voksne, eller å møte motstand fra erfarne assistenter, eller andre barnehagelærere, som er motvillige til det de kommer med som nyutdannede. Undersøkelsen er gjort blant 32 nyutdannede barnehagelærere. Studen-

tene opplevde også at de var for lite forberedt på å arbeide med de yngste barna, og at praksistiden har stor variasjon i kvalitet og innhold. Studentene følte heller ikke de hadde nok kompetanse til foreldresamarbeid som omtaler mer vanskelige og ømtålige emner; som barn med spesielle behov, overgrepssproblematikk og mobbing.

VIL FØLGE OPP RAPPORTEN

Kunnskapsminister Henrik Asheim sier til Første steg at de skal gå grundig gjennom rapporten og anbefalingene og vurdere hvordan utdanningen kan bli enda bedre. Han påpeker at rapporten viser at utdanningen er blitt bedre på flere områder, som en styrket barnehageforskning og et sterkere samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene og praksisfeltet.

– Rapporten viser også svakheter som vi må følge opp. Det er alvorlig at nyutdannede barnehagelærere er for lite forberedt til arbeidet med de yngste barna, og at de ikke er godt nok forberedt på foreldresamarbeid om mer vanskelige og sensitive tema. Det er også et problem at de ikke føler seg kompetente nok for arbeid med barn med spesielle behov, mobbing og overgrepssproblematikk, sier kunnskapsministeren. Han mener det er viktig å ha en god barnehagelærerutdanning.

FØLGEGRUPPA FOR BARNEHAGELÆRER-UTDANNINGEN (BLU):

- Har fulgt og vurdert barnehagelærerutdanningen i den nye høgskolereformen fra 2012 til 2017.
- Har levert fire årsrapporter om hvordan barnehagelærerutdanningen kan bli bedre i tillegg til en sluttrapport og årlige studentundersøkelser.
- Har kommet med 78 forslag til institusjonene som utdanner barnehagelærere og 42 forslag om forbedring til Kunnskapsdepartementet.

Kilde: blu.hib.no

Uten redaktør

Tenk Kommunikasjon | tenk.no

Her er anbefalingen følgegruppa mener institusjonene og myndighetene må gjøre noe med.

- 1. Barnehagelærerutdanningen må heves til en høyere kategori i utdanningssystemet på linje med grunnskolelærerutdanningen.**
 - Det må flere ressurser til om de skal klare å gjennomføre den nye utdanningen med høye ambisjoner til praksis og ny struktur. Utdanningen må blant annet ha penger nok til at faglærerne kan dra ut i barnehagene å møte studenter i praksis, forklarer Mimi Bjerkestrand.
- 2. Praksisopplæringen må ha et mer forpliktende samarbeid.**
 - I dag er barnehageeierne lite involvert i praksisopplæringen.
 - Private aktører og kommuner må være med. Praksisbarnehagene bør også være med på å påvirke utdanningen, sier Bjerkestrand.
- 3. En profesjonsrettet barnehagelærerutdanning må være mer enn en praksisnær utdanning.**
 - I dag handler begrepet profesjonsrettet i stor grad om praksisopplæringen, og det å være nær praksis.
 - Profesjonsrettet utdanning må prege både undervisning, arbeidskrav, vurdering og litteratur i studiet, sier Bjerkestrand.
- 4. Nødvendig med mer fleksibelt innhold og form på utdanningen.**
 - En utfordring er å integrere pedagogikkfaget i de sju kunnskapsområdene og å gi faget en tydelig plass. De 7 kunnskapsområdene skal konkretiseres med læringsutbytte, slik at det blir tydelig hva en barnehagelærer skal kunne.
- 5. Oppgavene og ansvaret til pedagogikkfaget må avklares.**
 - Pedagogikkfaget skal inn i alle kunnskapsområder. Det fungerer ikke i dag, så vi må finne en annen løsning, sier Bjerkestrand.
- 6. Det må komme klart frem hva de gjennomgående temaene er, og hvem som har ansvar for det.**
 - I dag faller en del av temaene som de yngste barna, IKT og mangfold mellom to stoler, og utdanningene prioriterer de ulikt.
- 7. Mer penger til barnehageforskning**
 - Penger bør gis til de institusjonene som allerede har barnehagelærerutdanning. De ansatte må få tid til å forske.
- 8. Flere tilbud om mastergrad**
 - Det er for få mastergradstilbud i dag. Vi trenger kompetansen i barnehagen og i sektoren, sier Bjerkestrand.
- 9. Studien kan bli mer krevende, ifølge en studentundersøkelse i rapporten.**
 - Vi må diskutere om det skal være inntakskrav i for eksempel norsk, sier Bjerkestrand.
- 10. Må være samsvar mellom mål og økonomiske rammer for fremtidige utdanningsreformer.**
 - I fremtiden må vi sørge for at det er god sammenheng mellom analyse, visjoner og mål hvis nye reformer skal gjennomføres, sier Bjerkestrand.

Med redaktør

Du mottar mange hundre budskap hver dag. Det er viktigere enn noen gang å kunne stole på at det du leser og ser i mediene er faktabasert og pålitelig. Redaktørens rolle er å være uavhengig, og å sikre en balansert dekning av ditt fagfelt. Den jobben gjør vi på vegne av deg.

Leser du et av Fagpressens blader eller nettsteder – slik du gjør akkurat nå – kan du være trygg på at innholdet som er viktig for deg er vurdert og ivarettatt av en grundig redaksjon.

 Fagpressen

Faktabasert – Pålitelig – Ansvarlig

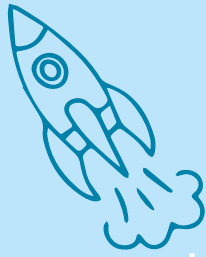
Drømmefangerne

I denne barnehagen får barna oppfylt sine drømmer som å dra ut i verdensrommet og styre en brannbil. Barna elsker det, og de ansatte lærer å se barna bedre.

TEKST:
Magnhild Freuchen
frilansjournalist, Oslo
magnhildf@hotmail.com

☺ Alle drømmer skrives opp på en lapp som henger på drømmeveggen, og når drømmen er oppfylt dokumenteres den med bilder.

“

NÅR JEG FINNER PÅ
EN DRØM, BLIR JEG
SKIKKELIG GLAD INNI
HJERTET MITT.

I

vår barnehage oppfylder vi alle drømmer barna kommer med. Ved å få et innblikk i deres drømmer kan vi som voksne se dem på best mulig måte, forteller

Anette Svendsen, pedagogisk leder i Asak kulturbarnehage i Halden.

Prosjektet startet hun for fire år siden, og i løpet av disse årene har en rekke drømmer blitt virkelighet.

EGEN DRØMMEVEGG

Drømmene barna kommer med skriver Anette Svendsen opp på lapper, som hun fester på drømmeveggen i barnehagen. Når en drøm er oppfylt henger hun opp bilder som alle kan se på.

For Anette handler det om at barna skal ha reell innflytelse på egen hverdag ved at de føler seg sett og hørt.

– Alle drømmer kan oppfylles. Det avgjørende er at vi voksne er nysgjerrige, kreative og viser engasjement. Drømmene trenger ikke være nye eller ekstreme. Det viktige er at de er unike og spesielle for barnet som bærer på den konkrete drømmen, påpeker hun.

– Drømmer betyr at vi kan drømme, og det er så fint og koselig, og så er det så gøy å se på bilder på veggen etterpå, sier Mathilie (6).

– Når jeg finner på en drøm, blir jeg skikkelig glad inni hjertet mitt, smiler Sebastian (5).

INGEN BEGRENSNINGER

Noen prosjekter varer i et par timer, mens andre strekker seg over dager, uker eller kanskje til og med måneder. Drømmene kan være både små og store.

– Alt kan gjennomføres på en eller annen måte, sier Svendsen.

Tilbakemeldingene har vært bare positive.

– Barna elsker alle de gode opplevelsene og samtalene drømmene gir, og det er flott å se hvor stolte de er. Foreldre lar seg både fascinere og imponere. Dette er noe vi kommer til å fortsette med, og kanskje kan vi inspirere andre til å gjøre det samme, sier den pedagogiske lederen.

– Ofte ser vi dessverre at voksne spør andre voksne om gode ideer til aktiviteter i barnehagen. Ingen vet bedre, eller har bedre ideer, enn barna selv. Vi må ta dem på alvor, mener Svendsen.

☺ Carl Teodor (4) drømte om stjerner og planeter, og fikk en tur i verdensrommet sammen med pedagogisk leder Anette Svendsen i Asak kulturbarnehage i Halden. Alle foto: Asak kulturbarnehage

1. Johanne (4) drømte om å få kjøre en stor båt, og turen gikk til gamlebyen i Fredrikstad sammen med pedagogisk leder Anette. 2. – Når jeg finner på en drøm, blir jeg skikkelig glad inni hjertet mitt, sier Sebastian (5), som drømte om å få kjøre tog. Gleden var stor da han fikk hilse på konduktøren. 3. Vilma (3) fikk en drømmedag med Anna, Elsa og alle de andre figurene fra Frost-filmen sammen med pedagogisk leder Anette Svendsen.

BARNEDRØMMER

Her er drømmer som har gått i oppfyllelse i barnehagen:

«Jeg drømmer om å dra ut i verdensrommet»

Vi lagde vårt eget verdensrom, romstasjon og romrakett. Kokosboller ble til forskjellige planeter. Både voksne og barn lærte masse nytt om planetene, og prosjektet pågikk i flere uker.

«Elsa og Anna-dag»

Alle kledde seg ut som figurer fra Frost-filmen. Vi lagde Frost-kake og veggene ble pyntet med motiver av filmkarakterene Elsa og Anna.

«Jeg vil lære mer om dinosaurer»

Vi gikk på tur og «fant» dinosauregg som vi tok med til barnehagen for å legge i vann, slik at de skulle klekke etter et par dager. På avdelingen flyttet det inn en oppblåsbar stegosaurus og en tyrannosaurus rex. Vi gravde ut en liten dinosaur av gips og lagde et skjelett av en dinosaur av pinner vi fant i skogen.

«Jeg vil sitte i en brannbil»

Vi jobbet med temaet et par uker. Vi laget brannhjelmer av papptallerken og vår egen brannbil av store pappesker med stige og ratt. I samlingsstunden snakket vi om hva det vil si å være brannmann, og vi lærte sangen *En brann er ikke tull, du må ringe 110*.

«Jeg vil dra på bondegård med hester»

Vi besøkte en stall, der barna fikk stelle en ponni, og se på en traktor. Vi hadde forberedt oss på besøket ved å se på bilder av ting fra en bondegård, laget egne dyr til å ha på avdelingen og lærte oss hvilke lyder de ulike dyrene lager.

GIR POSITIV FREMTIDSTRO

– Drømmer og ønsker er ofte en del av fantasien til barn, og kan være med på å gi positive forventninger til fremtiden, sier psykolog Elisabeth Gerhardsen.

Hun forteller at det noen ganger kan være noe lekent og uvirkelig over drømmene, som det å være astronaut. Det kan du spinne morsomme tanker og indre bilder rundt sammen med barnet.

– Det minner om femåringens fantasier om en gang å bli så sterk at han kan flytte fjell, eller rekke opp til månen, sier Gerhardsen.

TAR BARNA PÅ ALVOR

Psykologen sier det er hyggelig at voksne lokker frem drømmer og tar dem på alvor, men at en annen koselig aktivitet kan være å lage eventyr sammen med barna, fordi det også stimulerer fantasien.

– Du kan uansett ikke hjelpe barnet til å oppfylle alle drømmer. Å drømme uten at det alltid blir virkelighet er viktig for at barna skal lære seg å bli fleksible, og ikke minst venne seg til å lytte til fornuften mer enn lysten. Det viktigste er at vi som voksne ikke knuser drømmene, men heller svarer vennlig og kanskje fantasiser litt sammen med barnet, sier Gerhardsen.

Er nøtter forbudt på din skole eller barnehage?

Når noen skoler eller barnehager har besluttet forbud mot nøtter eller andre matvarer, er det i den aller beste hensikt. Men dette forbudet kan gi opphav til ubegrunnet eller feilbegrunnet frykt for nøtter, og usikkerhet om håndtering av barn med nøtteallergi.

Et samlet fagmiljø mener at et forbud mot nøtter i skolen/barnehagen:

- kun helt unntaksvis er hensiktsmessig og nødvendig.
- kun skal skje når det foreligger en legeerklæring på at dette er nødvendig.
- kan vurderes i barnehager på den avdelingen som har barn med alvorlig nøtteallergi, men behov for slikt tiltak må dokumenteres.

På **helsedirektoratet.no** finner du anbefalinger for håndtering av nøtteallergi i barnehager og skoler.

Helsedirektoratet

Petter Uteligger takket nylig nei til flere oppdrag som fotograf for National Geographic. Han vil heller gjøre en innsats for rusavhengige i Oslo.

– PROBLEMBARN ER DET VERSTE ORDET JEG VET

TEKST OG FOTO:
Bente Bolstad
Frilansjournalist
bente.bolstad@gmail.com

Petter Nyquist var så aktiv i barnehagen at han ble utredet for ADHD. Turen til Nordpolen som 21-åring endret livet hans.

etter Nyquist hadde masse energi som barn og har løpt på tærne hele livet, ifølge moren.

– Jeg var og er turbo og rastløs, sier Petter, bedre kjent som Petter Uteligger på TV2.

I dag bruker han mye energi på å øke forståelsen for folk i rus, og skape lyspunkter i hverdagen for disse.

FALT NED FRA ET TRE

Etter dårlige erfaringer med en barnepark kom Petter til Vallersvingen

barnehage i Bærum. Her trivdes han. En person ble satt til å passe spesielt på den aktive gutten.

– Jeg husker at vi var ute og lekte i barnehagen. På badet var det lave stål-vasker. I garderoben hadde vi spesielle typer knagger på plassene våre. Vi så på noen plansjer av grønnsaker, og vi sang en solsang for at sola skulle komme. En gang falt jeg ned fra et tre og slo meg gul og blå, sier Petter.

UTREDET FOR ADHD

Petter var glad i aktiviteter som ga ham fritt spillerom, som fri lek. Utelek

“

I STEDET FOR Å KALLE BARN PROBLEMBARN MÅ MAN FINNE HVILKE OMRÅDER UNGENE GREIER Å MESTRE. DET HAR I HVERT FALL FUNKA FOR MEG.

og turer i skog og mark var favoritten. Moren hans har fortalt at han gikk på tærne gjennom hele barndommen, og fortsatt gjør det. På hælene har han babyhud. Han måtte fores med nye inntrykk hele tiden, og da han var fem år tok hun ham med til utredning.

– For å avklare om jeg hadde ADHD, var jeg flere ganger hos barne- og ungdomspsykiatrien i Bærum. Jeg husker at jeg lekte ved et stort glassvindu, men jeg hadde jo ingen anelse om at jeg ble observert gjennom vinduet, forteller Petter. Fagfolkene anbefalte, i samråd med foreldrene, at man ikke skulle informere skolen om en mulig diagnose. De ville ikke at han skulle bli stemplet. De første årene på skolen gikk veldig bra.

– Jeg har fortsatt mange jern i ilden. Men i dag er aktivitetene mine mer målrettet. Jeg kan bli sliten og tenke at jeg har altfor mye i hodet mitt. Og det har jeg, men jeg liker det også, sier Petter.

PÅ FEIL HYLLE

Petter gikk på en videregående skole som han ikke hadde lyst til å gå på.

– Mamma og pappa mente at allmennfag var det trygge for meg. Men jeg er ingen lesehest. Jeg er en praktisk anlagt person som ser ting i bilder. Motivasjonen for skolearbeidet var dårlig, og jeg fikk aldri fullført videregående. Jeg følte at alle andre hadde klare mål og visjoner for hva de ville. Jeg visste ikke hva jeg ville, minnes Petter.

Livet snudde da han kom i kontakt

med polfarer Børge Ousland ved en tilfeldighet. 21 år gammel ble han med Ousland til Nordpolen.

– Nå hadde jeg selv satt meg et mål som ingen hadde prasket på meg. Noen trodde ikke jeg ville klare det. Men Børge så meg og trodde på meg. Jeg fullførte ekspedisjonen, og det ble flere.

PÅ TUR MED PRINS HARRY

Petter dokumenterte reisene med kameraet sitt. Flere la merke til bildene og filmene hans fra ugjestmilde strøk. Han fikk etter hvert jobbe for ITV, BBC, og National Geographic. I flere filmer fulgte han den engelske prins Harry på ekspedisjoner til Antarktis og Nordpolen, og en ekspedisjon på Mount Everest.

På disse tre reisene fulgte TV-teamet krigsskadde fra blant annet Afghanistan og Irak. Petter fikk ny innsikt, og lærte mye om hvordan han kunne fortelle historier med kameraet sitt. *Walking with the wounded* kalles prosjektet, som stadig legger ut på nye turer.

UTELIGGER I 50 DØGN

Petter ville gjerne bidra med noe her hjemme, og erfaringene hans gjorde det naturlig å gjøre noe positivt for folk med utfordringer.

– Jeg er jo ikke noen teoretiker, jeg ville føle det på kroppen. Dette ledet til serien på TV2 hvor jeg levde i 50 døgn som uteligger blant rusavhengige i Oslo.

Han fikk mange nære venner på gata, som han fortsatt har god kontakt

med. Flere av dem hadde forferdelige historier fra barndommen.

FINN MESTRINGSPUNKTET

Petter mener barnehager og skoler har et stort ansvar for å undersøke grundig og handle raskt når de mistenker at barn ikke har det bra hjemme.

– Ikke kall ungene problembarn, det er det verste ordet jeg vet. Man må heller finne hvilke områder ungene greier å mestre. Det har i hvert fall funka for meg, sier Petter.

Etter den første norske TV-serien kom oppfølgerne *Petter uteligger: De pårørende* og *Petter uteligger: Fra gata til Nordkapp*.

Snart kommer serien om kaffe-baren =Kaffe, som ble startet tidligere i år i regi av stiftelsen =Oslo.

– Arbeidstrening, å føle mestring, en lav terskel inn for å bidra, det kan være avgjørende for å få et litt bedre liv. Ikke alle kommer seg ut av rusen. Men å føle at du er noe, det er viktig, sier Petter Nyquist.

↑ Petter Uteligger fikk Gullruten for TV2 for beste dokumentarserie. Her med Svein Stang (tv.). Foto: Marit Hommedal, NTB scanpix

PETTER NYQUIST (39)

- **Kjent fra:** TV2 som Petter uteligger
- **Familie:** Samboer og to barn
- Programleder, fjellklatrer, polfarer, film- og stillfotograf for ITV, BBC og National Geographic
- **Aktuell med:** Tv-serien Kaffebaren som kommer i 2018.

Magisk kube

Barn elsker huler og krypinn. En kube kan bli et magisk rom i rommet, som en romstasjon, sansehjørne eller skog.

MANGE BARNEHAGER har laget kuber som på rekordtid har blitt avholdte element i lekerommet. Kuben kan gi ubegrensede muligheter, og kan også brukes som en stemningsskaper i rommet. Voksne kan bruke den til å utfordre barna ved å henge og feste ulike ting i den. Da kan den bli alt fra et eksperimentarium for lys og skygge, en mystisk «black box», en stemningsfull julehule, eller et møtested med sanseforlokkende fristelser til de yngste.

TEKST OG FOTO:

Trude Anette Brendeland
Barnehagelærer, holder inspirasjonskurs, skriver artikler og bøker som fantasifantasten. no. Jobber i «Eventyrhuset lekeverksted» i samarbeid med Fantoft gård studentbarnehage, Bergen. Hun gir deg inspirerende tips i hvert nummer.
trudebrende@hotmail.com

KUBEN ER EN enkel konstruksjon som står som et stødig stillas i rommet. Den kan kles og dekores etter barnas behov, interesser, eller ønsker, som denne romstasjonen. Ideen kan spores tilbake til Reggio-Emilia-inspirerte barnehager i Sverige. Et enkelt nettsøk på «Reggio kube», eller «kub förskola» vil gi en rekke inspirerende bilder på hvordan de kan se ut og brukes.

KONSTRUKSJONER med lignende funksjon som kuben er å få kjøpt, men de er svært dyre. Det enkleste er å lage dem selv. Da kan du måle opp og lage dem akkurat så store som den tiltenkte plassen til later. Kuben på bildet er laget av 12 2x2 toms stokker fra byggevarehandelen. Hver stokk er 1,10 cm lang. Disse skruses sammen med 16 vinkler. Har du ikke vinkler kan trekantklosser i hvert hjørne bli like bra.

AT BARN LIKER huler og krypinn er ingen hemmelighet. Barn har i alle tider likt å definere sine egne lekesteder. Under stoffer og tepper skaper de sin verden og kan leke lenge. I barnehagen kan en kube stimulere til hyttebygging. Den gir barna et stillas å feste stoffer, madrasser og puter inntil. Rolleleken kan blomstre om barna får definere og omdefinere den. Sammen med et variert tilbud av rekvisitter og materiell kan den bli alt fra arkitektkontor og butikk til romstasjon.

➔ **EKSTRATIPSET** ➔

Pepperkakelandsby

NÅR DET NÆRMER seg jul lager alle pepperkakehus. Hva med å lage noen i større skala som en ressurs til rolleleken? Pynt noen pappesker sammen med barna og lag en pepperkakeby med store hus som kan romme lekende barn i hele desember.

På kontoret har Unni Bleken ennå alle rapportene hun brukte som bakgrunn for sin nye bok. Hun bruker ikke internett, og samlet alle på papir. Dukkene Polly og Per fikk hun og søsteren av sin tante da faren døde da Unni bare var 5 år.

Observatøren

TEKST:

Line Fredheim Storvik
redaktør
linsto@udf.no

FOTO:

Charlotte E. Wiig
fotograf
mail@charlottewiig.com

Barnehagelærerens viktigste jobb er å sørge for at barna trives, mener barnehagepionéren Unni Bleken. Selv nektet hun å være i barnehagen som barn.

Barns trivsel i barnehagen må løftes frem. Det skal være trygt, morsomt og hyggelig å være i barnehagen, sier Unni Bleken. Hun har brukt hele livet til å kjempe for barnehagens anerkjennelse; både som barnehagelærer, styrer, rektor på Barnevernsakademiet og leder og styremedlem i avdeling for barnehagelærerne i Norsk Lærerlag. Barnehagepionéren har i over 60 år kjempet for barns rett til å være barn. Hun har vært med i en rekke utvalg og ledet arbeidet med den første rammeplanen for barnehager. Nå er den spreke pensjonisten og 88-åringen aktuell med boka *Barnehagen – for barna?* Et bokprosjekt hennes nærmeste var redd skulle ta livet av henne.

BARNES TRIVSEL VIKTIGST

– Vi kan ikke bare snakke om språk og geometri, vi må se etter hvordan barna har det, påpeker Unni Bleken. Hun viser til OECD-rapporten om barnehager (2015) som påpeker at Norge har for lite fokus på barns trivsel. På stuebordet har hun lagt frem flere håndskrevne notater, for å forsikre meg om at hun får snakke om det hun er opptatt av.

– Norsk forskning viser at det er barn som ikke trives så godt som de burde. Det er ikke godt nok at 15 av 20 barn trives i barnehagen, sier Bleken.

Hun mener alle som jobber i barnehagen må få økt kompetanse.

– Det er ikke nok med 50 prosent barnehagelærere. De som ikke er barnehagelærere må få opplæring i hvordan man får kontakt med og omgås barn, sier Bleken. Kunnskapen om å observere barn mener hun burde få en større plass i barnehagelærerutdanning. På samme måte som da hun tok sin utdanning i Trondheim i 1949.

OBSERVERER BARN PÅ GATEN

– Jeg lærte å observere barnet, se hvordan det reagerer og ble trent på å fange detaljene. Den utdanningen har gjort at jeg ikke kan gå på gaten uten å observere barn, og jeg har hatt glede av det hele livet, smiler Bleken. Hun liker ikke at barn sitter i forovervendt barnevogn, uten blikk-kontakt med den voksne som triller vognen, men hun gjør også mange morsomme observasjoner, særlig av lekne fedre. – Noen mener tull og tøys er bortkastet tid, men det er det ikke, sier hun og tar frem «guttebøkene» sine.

NOTERTE I GUTTEBØKER

I guttebøkene noterte hun ned sine to sønners språkutvikling, sitater og observasjoner da hun var hjemme med dem i 10 år, mens familien bodde i København der mannen jobbet. Som da eldstemann høsten 1961 fortalte moren at nabogutten bare ville gi ham

bilen sin om han sa 10 ord på norsk.

– *Hvorfor kan du ikke bare gjøre det?* spurte jeg.

– *Jeg kan ikke snakke norsk til ham, når han snakker dansk til meg*, svarte storebror. Bleken sier historien viser at språk for barn er totalt kommunikasjon.

– Sønnen min ville bare snakke dansk til han som var dansk, minnes Bleken. Hun sier bøkene viser at barns gemytt som stahet, sinne, bekymring og forsiktighet kommer til syne tidlig. Bøkene blir stadig brukt i familieselskaper. Ideen til guttebøkene fikk hun av sin far, som døde av tuberkulose da hun bare var 5 år. Han hadde skrevet om sin barndom i Kristiansund for at datteren skulle bli bedre kjent med ham.

DØDSKJEDELIG Å LAGE FLAGG

Unni vokste opp i Trondheim med lillesøster og en utearbeidende mor og måtte raskt ta ansvar. Mens moren tok

“

**DET ER IKKE GODT NOK
AT 15 AV 20 BARN TRIVES
I BARNEHAGEN.**

⬆ Unni Bleken noterte ned sine to sønners språkutvikling, sitater og observasjoner i egne guttebøker da hun var hjemme med dem i 10 år, mens familien bodde i København. Foto: Line Fredheim Storvik

kom godt med da hun begynte som styrer i Oslo, da hun og familien flyttet hjem fra Danmark.

– Det er et tap at vi har mistet styreren i hver barnehage som normal-ordning, og at styrerstillingen i stor grad er blitt en administrativ stilling. Det er viktig å beholde styrerne også som praktikere og ansvarlige arbeidsledere, sier den pensjonerte barnehagelæreren entusiastisk.

SMÅBRUK PÅ HAMAR

Mange mener Bleken kunne hatt doktorgrad om hun hadde villet. Men hun er praktikeren. Liker å stelle i hagen på sitt lille småbruk på Hamar. Der er hun gjerne ute hele sommeren. Sier det betyr mye for helsen, selv om hun ikke orker like mye som før. Hun er glad i fjellet, Dovre og Rondane, men det er også slutt på å gå fra hytte til hytte. Lykkelig er hun når hun kan se en fantastisk solnedgang med fargespill over Mjøsa, ha godt samvær med mennesker hun er glad i, eller det går hennes kjære godt. Familien betyr mye for henne og hun tilbringer gjerne tid med sine 2 barn, 3 barnebarn og 3 oldebarn. Blir aldri lei av å observere barn, som hun har gjort i flere generasjoner nå.

STERKT PEDAGOGIKKFAG

Unni Bleken blir beskrevet som den av enkeltpersonene med bakgrunn i barnehagefeltet som har hatt størst

⬆ Unni Bleken leser ikke nettaviser, men er fullt oppdatert på alt nytt innen barnehagesektoren. Hun liker å lese skjønnlitteratur, å drive med hagearbeid på småbruket i Ringsaker og høre på Oslo Filharmoniske orkester.

sekretærskolen måtte jentene i barnehage. Unni ville ikke være der.

– Jeg lykkes i å skrike meg hjem. Vi ble satt til å sy på papp-plater og lage norske flagg, og jeg var klønete med hendene, så det var dødsjedelig og jeg trivdes ikke, minnes Unni. I dag er lillesøsteren hennes beste venn, og etter at de begge ble enker og flyttet til Majorstua har de spist middag sammen hver lørdag, har abonnement i Oslo-filharmonien og går tur i Frognerparken. 88-åringen skjenker te i morens hvite tekopper med gullkant fra 60-tallet.

– Jeg bruker dem ikke så ofte, smiler hun i sin mørke grønne bluse med sølvkjede på.

EINSTØING OG LESEHEST

Leiligheten på Majorstua i Oslo er fylt av morens møbler, som en rose malt kiste fra 1830 og en sofa fra 1880-tallet. På veggen henger et Askevold-maleri etter besteforeldrene. Etter flere tiår i et rekkehus på Østkanten av Oslo flyttet hun i leilighet etter at mannen døde i 1990. Veggene i stuen og på kontoret er

fylt med barnehagelitteratur, norsk historie og samlede verker av alt fra Henrik Ibsen til Sigrid Undset. Unni var en einstøing og lesehest som barn, spesielt under krigen da det var lite annet å gjøre. Som 20-åring ville hun ikke være lesemenneske lenger og valgte den 2-årige utdanningen på Barnevernsinstituttet i Trondheim i stedet for en lang utdanning. Der kom hun inn i et miljø som satte barnet i sentrum og leste pedagogisk idéhistorie.

– Det ga innblikk i filosofi og skjerpet vår kritiske sans, sier Unni. En kritisk sans hun har brukt hele livet, senest mot alle programmene som innføres i barnehagene.

– Jeg har aldri hatt et hav av venner rundt meg. Men å være barnehagelærer er et sosialt yrke, vi jobber i team, og det liker jeg, forteller 88-åringen.

TAP Å MISTE STYRERE

Unni mener barnehagelærerutdanning gjorde henne til en bedre mor. En snill og kjærlig mor er ord som brukes om henne. Kunnskapen som mamma

“

DET ER FOR MANGE SNILLE PIKER I BARNEHAGENE. BARNEHAGELÆRERNE MÅ I STØRRE GRAD FORTELLE HVORDAN DE OPPLEVER SIN EGEN OG BARNAS SITUASJON.

fagpolitisk innflytelse på barnehagens innhold i Norge. Hun har frontet at barnehagen skal ha høy kvalitet for barnas skyld. Da er det, ifølge barnehagepionéren, viktig med en god barnehagelærerutdanning og et sterkt pedagogikkfag. Hun liker derfor dårlig utviklingen der pedagogikkfaget får mindre plass i utdanningen.

Unni Bleken blir beskrevet som en person som er barnehagelærer i ryggmargen.

FOR MANGE SNILLE PIKER

– Jeg har alltid følt meg som en talsmann for barnehagelærerne, sier hun. Den nye boka er nettopp tilegnet fotfolket i barnehagen, men er også til de som har medansvar for at barnehagene skal bli gode for barn. Målet med boka er å bidra til større oppmerksomhet om hvor utfordringene i dagens barnehage ligger, og hvilke virkemidler som finnes for å møte dem.

– Det er for mange snille piker i barnehagene. Barnehagelærerne må i større grad fortelle hvordan de opplever sin egen og barnas situasjon, mener barnehagenestoren. Hun sier det har vært nødvendig for henne å skrive boken. Tre år har det tatt, og nå håper barna hennes det er nok. De har vært bekymret for om arbeidet skulle ta livet av henne.

FINNES FORSLAG ALLEREDE

Unni Bleken mener det er nok med kvalitetsmeldinger for barnehagen nå.

– Vi har fått 11 barnehagerapporter på 13 år som forklarer hva god kvalitet i barnehagen skal være. Det er bare å bruke rapportene og forskningen som ligger der og lage en handlingsplan for hvordan vi skal prioritere, sier Bleken og viser til blant annet NOU-utredningen *Til barnas beste* fra Øie-utvalget (2012), som ligger på stuebordet med gule lapper og understrekninger.

– Det er mangel på respekt for barnehagefeltet å skulle bruke mer penger på å utrede noe som allerede ligger der, mener Bleken. Selv har hun fått Kongens fortjenestemedalje i gull for sitt arbeid for barnehagen. Det ser hun på som en oppvurdering av barnehagen. Likevel mener hun barnehagene ikke er nok anerkjent – og viser til arbeidsforhold og lønn.

– Hva vil du bli husket for?

– Som en som har evne til å se menneskene rundt meg. Jeg er ikke så veldig selvopptatt, selv om kanskje ikke alle er enige i det. Familien synes nok jeg har hatt mye oppmerksomhet på barnehagen, sier Bleken, som har fulgt barnehagen i over 60 år på oppturer og nedturer.

– Og så håper jeg at jeg vil bli husket som en som alltid har forsøkt å gjøre sitt beste, der jeg er.

UNNI BLEKEN (88)

- **Jobb:** Pensjonert barnehagelærer og rektor ved Barnevernsakademiet i Oslo og forfatter.
- **Bakgrunn:** Utdannet ved Menighetspleienes Barnevernsinstitutt i Trondheim 1949–1951, nå Dronning Mauds Minne.
- Barnehagelærer i Oslo kommune 1951–56.
- Husmor og småbarnsmor i København 1956–1965.
- Styrer i en kommunal barnehage, Bogerud i Oslo 1965–1970.
- Videreutdanning i barnehagepedagogikk ved Barnevernsakademiet i Oslo. Ansatt som lærer/lektor der og var rektor fra 1983 til hun gikk av med pensjon i 1994.
- Leder og styremedlem i Norsk Lærerlag, avdeling førskolelærere, 1970–75, og representerte førskolelærerutdanningen og førskolelærerne i en rekke utvalg.
- Ledet arbeidet med NOU 1992:17 som førte til den første norske Rammeplan for barnehagen (1996).
- Skrevet flere bøker om barnehagen.
- **Bor:** På Majorstua i Oslo og eier husene på et nedlagt småbruk i Ringsaker.
- **Liker:** Å jobbe i hagen i Ringsaker, klassisk musikk og høre på Oslo Filharmoniske orkester, lese skjønnlitteratur, gå tur i Frognerparken med søsteren og være sammen med familien.
- **Familie:** To sønner, tre barnebarn og tre oldebarn.
- **Aktuell:** En av pionérene i norsk barnehage. Kom nylig ut med boka *Barnehagen – for barna?* Et innlegg i barnehagedebatten.

Smil og barnet smiler tilbake

Hvordan ville du følt det om du var sammen med en person en hel dag uten at personen smilte til deg? Barna vil føle det samme.

TEKST:

Kathrine Mathilde Fagereng
Barnehagelærer med master i
barnehagepedagogikk. Pedagogisk
leder i Hogsnes barnehage, Tønsberg
og forfatter.
kathrinefagereng@hotmail.com

Smil til verden og verden smiler tilbake, er et kjent ordtak. Hva med: smil til barnet og barnet smiler tilbake. Det kan bli det nye barnehageordtaket. For hvor viktig er det ikke at barn møter blide, positive, smilende barnehageansatte?

Å smile gjør at hjernen produserer mer endorfin, som i sin tid minsker smerte og gjør deg glad. Å smile viser at du ser det andre mennesket, det viser vennlighet, glede, humor, latter, tull og tøys. Det viser en tilstedeværelse i hverdagen med barna. Barna er her og nå, og det er noe vi voksne kan lære litt av.

☺ Å smile gjør at hjernen produserer mer endorfin, som i sin tid minsker smerte og gjør deg glad. Smiler du til alle barna i barnehagen? Er det noen barn du ikke smiler til? Hvorfor det? Spør artikkelforfatteren. Foto: Fotolia.com

VIKTIGE ROLLEMODELLER

Vi som jobber i barnehagen vet hvordan dårlig, negativ energi påvirker barnegruppen. På dager hvor sykefraværet til personalet er høyt og når uken nærmer seg slutten, og vi begynner å føle oss slitne, da skjer det noe med barnegruppen. Barna er så avhengig av at vi har nok positiv energi til å holde hverdagen oppe.

Tenk på barn som har foreldre som ofte er stressa, lei seg, deprimerte, sinte, frustrerte og slitne, hva om de også møter barnehageansatte som viser samme væremåte. Hva skjer med barnet da? Barnet speiler vår væremåte, vi er deres rollemodeller. I dagens samfunn er det viktigere enn noen gang at vi er bevisst vår rolle som barnehageansatte. Barn i alderen 1–5 år som har 100 prosent plass, kan tilbringe mer våkntid i barnehagen enn hjemme sammen med sine foreldre – og påvirkningskraften vår er dermed svært stor. I et tett samarbeid med foreldrene legger vi et viktig grunnlag i barnas liv.

Jeg kunne ikke vært mer enig med Melvold og Øverenget (2016) som skriver: «Å styre seg selv og sine egne valg. Å være bevisst sine egne følelser og hvordan man påvirker andre. Å regulere følelser og tone seg inn på barnet. Dette er helt avgjørende ferdigheter for en barnehageansatt som er rollemodell og veiviser for dem som ikke har levd så lenge i denne verden».

AVGJØRENDE SMIL

Psykolog Anne Linder påpeker at barn som faller utenfor sier at de voksne aldri smiler til dem (Storvik, 2016). Ved at vi smiler til barna viser vi at vi er glad i dem, at de betyr noe for oss. Gjennom vårt kroppsspråk kjenner barna på vår glede over å møte dem. Tenk igjennom hvordan du møter barna i din barnehage. Smiler du til alle barn? Er det noen barn du ikke smiler til? Hvorfor? Er det noen du viser mer glede over å møte? Hvordan tror du de andre barna føler det da?

Tenk på hvordan du selv ønsker å bli møtt av de du har rundt deg. Hvordan ville du følt å være sammen med kollegaer en hel dag uten at de smiler og kommuniserer positivt med deg? Du vil neppe føle glede.

EKTE SMIL

Smil for deg selv og for barna. Møt mennesker med et åpent og positivt sinn og mennesker vil oppleve deg som imøtekomende og lett å komme i kontakt med. Dette er også viktig i møte med barnas foreldre. Fra det første møtet kan vi vise trygghet til foreldre og barn gjennom vårt kroppsspråk. Være til stede og imøtekomende. Viser vårt vennlige og hjelpsomme vesen med smil. Med et ekte smil oser det trygghet og tilstedeværelse – det viser at jeg er her for å bli kjent med deg.

VED AT VI SMILER TIL BARNA
VISER VI AT VI ER GLAD I DEM, AT DE
BETYR NOE FOR OSS.

SMIL SMITTER

Barnehageansatte må samarbeide tett for at hverdagen til barna skal bli best mulig. Når vi jobber såpass tett sammen er det lett at følelser smitter. Å bruke humor er et viktig krydder i hverdagen, mener jeg. Dette er også en balansekunst, for det er mange måter å bruke humor på, men hvis man har fokus på å opprettholde en lett humor i hverdagen er mye gjort. Et eksempel er de dagene du føler at alt butter imot, og du lett kan føle sinne, frustrasjon og tårer som trenger på. Hva om du heller velger å spøke det bort, le litt av deg selv. Ofte blir dagen litt bedre når du velger å tenke positivt.

Samtidig så er vi forskjellige som mennesker og vi har ulikt innhold i bagasjen. Som regel er det en grunn til at vi har en dårlig dag, og alle skal selvfølgelig få lov til å ha en dårlig dag i ny og ne. Når disse dagene kommer, så er det viktig at vi sier ifra til de vi jobber tett sammen med. Både barn og voksne kjenner deg og ser at du ikke har

DE ALLER FLESTE MENNESKER SER IGJENNOM ET FALSKT SMIL, OG BARN ER EKSPERTER PÅ Å FØLE PÅ STEMNINGEN.

det bra. Kanskje andre kan gjøre dagen din lettere med gode ord og en god klem? Eller kanskje du trenger at andre setter situasjonen din i et litt annet perspektiv? Når vi som voksne møter hverandre på en varm og forståelsesfull måte, viser vi oss som gode rollemodeller for barna.

LETTERE VED ØVELSE

Prøv så godt du kan å legge bort privatlivets frustrasjoner og gå inn barnehageporten med et blidt sinn. Barna trenger å møte voksne som lyser av positiv og trygg energi. De aller fleste mennesker ser igjennom et falskt smil, og barn er eksperter på å føle på stemningen. Å smile er et valg du tar når du er sammen med barn, og det må selvfølgelig passe inn i settingen. Men hvis du kan møte barna med et smil og med en varm og trygg utstråling, da er mye gjort. Jo mer du øver deg, jo lettere blir det. Til slutt slipper du å tenke over det, det føles bare helt naturlig. Det er også mye lettere for foreldrene å levere fra seg barnet sitt til voksne som viser at de ønsker å ta imot barnet. Vis foreldrene relasjonen du har med barnet ved å ha åpne armer og en glede over å se barnet.

DIN TALE, DITT VALG

Henrik Aase er en motivator og foredragsholder. Han snakker blant annet om talene vi holder for oss selv daglig, og at det er vårt valg hva vi velger å putte inn i disse talene. Hvis du velger å si til deg selv hver morgen når du står opp at dette blir en dårlig dag, så blir det en dårlig dag. Hvis du velger å finne de positive sidene ved livet du lever, så blir det en god dag. Det er din tale, det er ditt valg.

BARNETS FØLELSESRÆISE

Hva er egentlig en følelse? Mange barn uttrykker frustrasjon og uro i kroppen, og mye kan

skyldes at de er usikre på hvilken følelse de føler. Hvordan kan vi hjelpe barna med å forstå seg selv og sine følelser? Ylva Ellneby (2000) skriver at vi må gjøre barnet bevisst sine følelser og lære å gi uttrykk for dem. Vi skal lære barn å sette ord på følelsene sine. Vi kan bruke forskjellige hjelpemidler som bilder, bøker, musikk, tegne, male og vise filmklipp. Hva gjør vi når vi er i de ulike sinnsstemningene: Glad, rolig, sint, sur, redd og lei?

Det finnes mange bøker om følelser for barn i barnehagealder, og på nettsiden til Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk kan barnehager klikke seg inn på bokfinneren for å finne passende barnebøker innenfor de ulike følelsene.

JOBBE MED FØLELSER

Maria-Pia Gottberg har laget en artikkelserie for Barnehageforum som heter følelsseskolen, der hun gir tips og ideer til hvordan barnehagene kan arbeide med følelser. Hun har skrevet flere bøker om temaet, og jobber som foreleser og veileder innenfor sosial og emosjonell trening, livskunnskap og EQ i barnehage og skole. Følelsseskolen er bygd opp av 8 deler om de ulike følelsene, hva følelser er, og med ulike øvelser og verktøy til de forskjellige sinnsstemningene.

Så hvorfor ikke gjøre dette når du våkner opp i morgen: Lag en positiv tale for deg selv om at du skal smile og være positiv for alle du har rundt deg. Jeg garanterer at du vil ha en god magefølelse etter endt arbeidsdag.

LITTERATUR

BARNE- OG UNGDOMSPSYKIATRISK POLIKLINIKK

www.bupbarn.no

ELLNEBY, Y. (2000). *Om barn og stress og hva vi kan gjøre med det.* (Oversatt av Arne Solli). Oslo: Pedagogisk forum

MARIA-PIA GOTTBORG Følelsseskolen hentet fra: www.barnehageforum.no

MELVOLD, L. & ØVERENG, E. (2016) *Etikk, følelser og dilemmaer i barnehagen – en aktiv bok for barnehagelærere og ledere i barnehagen.* Styd kommunikasjon

STORVIK, L.F. (2016). 8 veier til et godt samspill i barnehagen. *Første Steg*, (3, side 24–25)

AASE, H. Hentet fra: <https://www.youtube.com/watch?v=YNBUBc5Fa18>

TEKST:
Anne Lindboe
barneombud
Anne@barneombudet.no

PÅ TIDE MED EN MOBBELOV FOR BARNEHAGEBARN

Det er på tide at barn får en like sterk rett til et trygt og godt barnehagemiljø uten mobbing som elevene har i skolen.

ellom åtte og tolv prosent av barnehagebarna opplever mobbing. Dette må vi ta på alvor. Det er på tide at barn i barnehager får en like sterk rett til et trygt og godt barnehagemiljø uten mobbing, som elevene nå har fått i skolen.

Våren 2016 behandlet Stortinget barnehagemeldingen. Et enstemmig flertall ba Regjeringen om å komme tilbake med et forslag til en lovfesting av trygt barnehagemiljø, lik det vernet skoleelever har gjennom opplæringsloven. Vi har ennå ikke sett dette forslaget. Nå ber vi kunnskapsministeren prioritere arbeidet mot mobbing i barnehagene.

STARTER I BARNEHAGEN

Forskning om mobbing i barnehagen har en kortere historie enn skoleforskningen på området. Men med den kunnskapen vi har fra norsk og internasjonal forskning, vet vi at barnehagebarn utsettes for mobbing i barnehagen, både fra voksne og fra

barn. Mobbing er ikke noe som starter når barna begynner på skolen. Vi finner det også i barnehagen.

Vi vet også fra forskning at flere av elevene som falt fra i videregående opplæring fortalte at de var utsatt for mobbing allerede i barnehagen. Arbeid mot mobbing i barnehagen kan derfor også være et tiltak mot frafall i videregående opplæring.

DE ANSATTES ANSVAR

Ansaret for å stoppe mobbing skal aldri skyves over på barna eller forklares med at barn er vanskelige. Å skape et trygt og godt barnehagemiljø og jobbe mot mobbing er alltid de voksnes ansvar.

Å sikre et trygt og godt barnehagemiljø uten mobbing og andre krenkelser handler om å oppfylle FN's barnekonvensjon. Barnekonvensjonens artikkel 19 gir alle barn rett til beskyttelse mot vold. Dette gjelder også mobbing og andre krenkelser. I tillegg gir barnekonvensjonens artikkel 6 barn en rett til liv og utvikling. Et trygt og godt omsorgs-, leke- og læringsmiljø i barnehagen kan være

avgjørende for barns utvikling, mens mobbing kan ha negative konsekvenser for barnets utvikling.

Staten er pålagt å sette inn alle nødvendige tiltak for å oppfylle rettighetene i barnekonvensjonen. Lovfesting av en mobbelov for barnehagen vil være et slikt tiltak.

Kunnskapsministeren bør snarest plukke opp beskjedne fra Stortinget, og starte arbeidet med en lovfestet rett til et trygt og godt barnehagemiljø. Barnehagebarna trenger en endring i barnehageloven.

Det er ikke nok med vage krav i ny rammeplan for barnehagen. Barnehageloven må være tydelig på barnehagens ansvar. Den må gi et tydelig svar på hva barn og foreldre kan forvente at barnehagen gjør for å forebygge og håndtere mobbing.

I hvert nummer inviterer vi fagfolk som jobber opp mot barnehager til å skrive om et tema de brenner for.

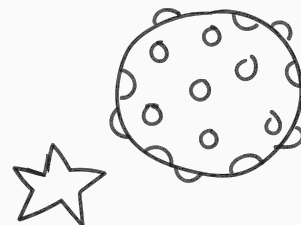
TEKST:

Carina Lange Moi
avdelingsleder Jåttå barnehage, Stavanger
carina.lange.moi@stavanger.kommune.no

Mangfold – til hverdag eller fest?

I Jåttå barnehage vises ikke mangfoldet i barnehagen bare frem i festtaler. Et nytt prosjekt har endret vår praksis. Den indiske jenta gikk fra å bli omtalt som «hun som ikke kan snakke» til «hun som kan så mye om planeter».

ammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver har gitt føringer for at barnehagen skal gjenspeile det kulturelle mangfoldet (KD, 2011). Vi skal synliggjøre og anerkjenne språklig, kulturelt og religiøs mangfold (Gjervan, 2006).

Fører synliggjøringen av mangfold til mer likeverdig inkludering i hverdagen, eller vises ulike kulturer kun fram i festtaler ved spesielle anledninger?

Jåttå barnehage i Stavanger kommune har mottatt prosjektmidler for å arbeide med likeverdig inkludering av barn og foreldre ut fra et interkulturelt perspektiv. Målfrid Bleka (NAFO) har vært veileder og bidratt både med kompetanseheving og veiledning underveis.

NY PRAKSIS

Jåttå barnehage er en stor barnehage med rundt 230 barn. Omtrent en tredjedel har minoritetsbakgrunn, men likevel tok det pedagogiske arbeidet vårt stort sett utgangspunkt i det «norske», både språklig og kulturelt. Dermed ble det en stor forskjell på hvordan barn og foreldre ble inkludert og fikk medvirke i barnehagen. Dette blir også bekreftet i nyere forskning. Katrine Giæver (2014) skriver i sin bok *Inkluderende språkfelleskap i barnehagen*:

«Forskning av Palludan (2005), Evenstad (2007) og Bundgaard og Gulløv (2008) viser at minoritets-språklige barn ofte gis svakere muligheter til å påvirke barnehagens innhold enn majoritetsspråklige barn» (Giæver 2014, s. 23)

Vi reflekterte over hvilken betydning det får for barna og foreldrene når de opplever at deres virkelighet ikke blir anerkjent eller synliggjort i barnehagens arbeid. I møte med den globale barnehagen så vi behovet for å utvikle nye praksiser og væremåter.

FORANKRING

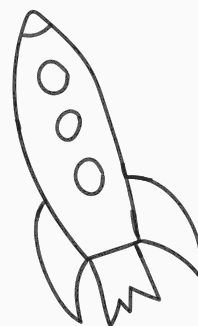
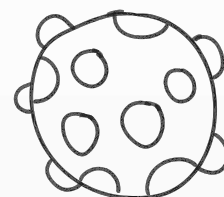
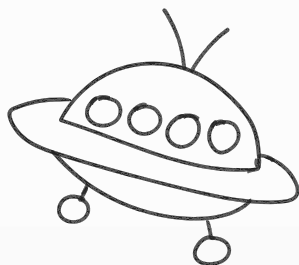
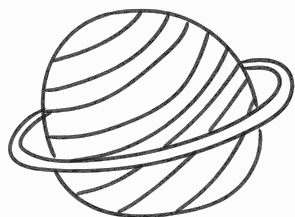
Prosjektet vårt var godt forankret i overordnede planer og styringsverktøy. Her beskrives både kulturelt mangfold og inkluderende fellesskap: «Det kulturelle mangfoldet skal gjenspeiles i barnehagen.» (KD, 2011, s 8)

Også Stavanger kommune stiller krav til et likeverdig og inkluderende pedagogisk tilbud for alle barn. I kvalitetsplanen *Stadig bedre* (2016) er interkulturell kompetanse et av fire satsingsområder.

Et av våre delmål for å oppnå likeverdig inkludering var å synliggjøre og anerkjenne språklig, kulturelt og religiøs mangfold. Gjennom dette arbeidet ønsket vi å få fram historiene bak alle barna og foreldrene på avdelingen, og dermed synliggjøre hver enkelt med sine særegne ressurser. På denne måten kunne alle barn og foreldre få medvirke og bli inkludert likeverdig.

Avdelingene planla ulike aktiviteter ut fra sine barnegrupper. Eksempler på aktiviteter som ble satt i gang:

- telle, lære sanger, regler og enkelte ord på de ulike språkene som var representert i gruppen
- fortelle eventyr fra, samtale om og spille musikk fra ulike land

- markere ulike høytider og andre tradisjoner
- bruke utkleddingsklær og leketøy som representerte de ulike landene

Dette arbeidet skapte stort engasjement i personalgruppen, og alle gikk i gang med stor iver. Et eksempel på dette er fra en avdeling som arbeidet med planetene som tema.

TEMA OM PLANETER

Under tema planetene valgte de ansatte å finne planetenes navn på de ulike språkene barna i gruppen hadde. Et av barna med fransk som morsmål kom en morgen springende ivrig til den voksne på avdelingen og spurte: «Du Anne, har min mamma skrevet planetene på fransk?»

Denne avdelingen hadde også et barn fra India, som ikke snakket norsk, men engelsk, i tillegg til sitt indiske morsmål. Når avdelingen tok i bruk engelsk i det pedagogiske arbeidet fikk hun en mulighet til å synliggjøre sin kompetanse for de andre barna. Hun hadde stor kjennskap til universet og planetene. Fra å være «hun som ikke kan snakke» ble hun nå «hun som kan så mye om planetene». Dermed ble hennes kompetanse både synlig og gyldig for resten av gruppen, og selvfølelsen og identiteten ble bekreftet.

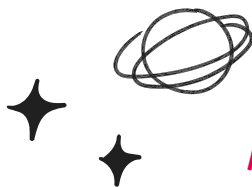
MØTTE MOTSTAND

Etter hvert møte imidlertid den nye praksisen en del motstand både hos enkelte barn, foreldre og i personalgruppen. «Barna vil ikke snakke sine morsmål. De vil kun snakke norsk. Foreldrene ønsker ikke fokus på sitt hjemland. De vil at barna skal være norske og lære norsk i barnehagen» var kommentarer som kom fram i evalueringer.

I vår begynnende iver etter å synliggjøre språk spurte vi ofte barna selv om de kunne lære oss enkelte ord på sitt morsmål. Ved å endre denne praksisen til heller å vise med både handling og holdning at ulike språk er en normal-tilstand hos oss, så har det nå blitt naturlig å dele sine ressurser.

⬇ Den indiske jenta forsto bare engelsk i tillegg til sitt morsmål. Da de jobbet med tema planeter begynte de barnehageansatte å snakke engelsk, og det viste det seg at jenta hadde stor kjennskap til universet og planetene. Kunnskapen hennes ble synlig, og hun fikk bedre selvfølelse, skriver artikkelforfatteren.

Å HENGE OPP FLAGG PÅ FN-DAGEN OG LAGE MAT FRA ULIKE LAND FØRER IKKE NØDVENDIGVIS TIL LIKEVERDIG INKLUDERING.

Her er et eksempel fra en annen avdeling i barnehagen:

Avdelingen har to russisktalende barn, og ønsker å vise fram deres kompetanse på dette språket til resten av gruppen. De lærer derfor å telle til tre på russisk, og bruker dette i samlingen. I tillegg lærer de «hei» og «ha det» på språket, og bruker dette med barna. Sergjev, som er et av de russisktalende barna, reagerer med sinne og tristhet. Han viser tydelig at han ikke vil høre russisk i barnehagen. Det oppleves som at han syns det er unaturlig og fremmed at personalet, som tidligere kun har snakket norsk, nå prøver seg på russisk. Personalet blir både overrasket og usikre på hvordan de skal gå fram etter dette. De velger likevel å fortsette å trekke inn ulike språk gjennom forskjellige aktiviteter, men demper det russiske i en periode. Gradvis merker de en endring hos Sergjev. Han begynner så smått å dele enkelte ord med de andre fra sitt morsmål, og aksepterer etter hvert at hans språk også kan være en del av barnehagen. Rett før sommeren sitter han på avdelingen og blar i en bok han kjenner godt. Tage, en av de andre guttene på avdelingen, sitter ved siden av ham. Sergjev forteller til Tage fra boken, og sier hva ordene heter på russisk og på norsk. Tage hører interessert etter og gjentar det Sergjev sier: «lyn» og «torden». Så sier Sergjev: «Så god du er Tage! Du kan jo russisk!»

Denne erfaringen gjaldt også foreldrene: når de så at det ble vanlig å synliggjøre ulike språk og kulturer, og når de fikk høre våre begrunnelser for hvorfor vi gjorde det ble også de mer ivrige og deltok i arbeidet.

BRUKTE TID PÅ FORELDRE

Personalet brukte mer tid på foreldre som de tidligere ikke følte de hadde så god kontakt med, for å bli bedre kjent og prøve å få fram deres historier. Foreldrene kom med sanger, regler og eventyr som barna var vokst opp med. De fortalte om leker fra hjemlandet som avdelingene igjen prøvde ut. Enkelte foreldre kom også innom i samlingen og delte sin kompetanse, enten det var som yogainstruktør eller rockeartist. En familie stilte mannsterke opp og dramatiserte et eventyr fra hjemlandet.

På denne måten kunne vi gradvis trekke inn foreldrene i både planleggingen og gjennomføringen av det pedagogiske arbeidet. Personalet ga tilbakemelding om at de ble kjent med foreldrene på en ny måte.

En avdeling i barnehagen hadde barn med mange ulike morsmål. Dette skapte noen utfordringer for personalet, fordi de hadde planlagt å lære noen ord på hvert av språkene.

Etter litt refleksjon rundt dette, fant personalet en ny innfallsvinkel. De valgte heller å synliggjøre musikk og gjenstander fra de ulike landene, istedenfor å lære ord. Foreldrene bidro villig med musikk og utkleddningsklær. Her er en praksisfortelling som viser hva dette gjorde med et av barna, og følgelig for resten av gruppen og det pedagogiske innholdet på avdelingen:

Avdelingen hadde oppfordret foreldre om å ta med musikk eller gjenstander som betydde noe for barna. En dag fikk Zahra med seg en hijab hjemmefra. Da hun fikk den på hodet var det akkurat som hun endret personlighet. Hun fremsto som en dronning og gikk rundt og strålte.

POPULÆR LEKEKAMERAT

På en annen avdeling var det en jente med polsk som morsmål. I begynnelsen av barnehageåret syntes hun det var vanskelig å leke med de andre barna, fordi hun ikke snakket norsk. Etter et år med å synliggjøre hennes kompetanse til de andre barna var hun en populær lekepartner, blant annet som polsklærer når barna lekte skole. I tillegg til å bekrefte denne jentas identitet fikk også de andre barna utvidet sine perspektiv.

Gjervan (2006) skriver om identitetsbekreftelse og perspektivutvidelse:

«Barns forskjellige erfaringer og kunnskaper knyttet til språk, kultur eller religion må gjenspeiles i barnehagens hverdag, slik at alle barn kan finne gjenkjennelse og identitetsbekreftelse. (...). Målet er at barn med både minoritets- og majoritetsbakgrunn skal gjenkjenne noe som sitt i barnehagen, slik at deres identitet blir bekreftet. (...). Det er også viktig at alle barn møter perspektivutvidelse i barnehagen. Gjennom nye perspektiver og erkjennelser i barnehagen kan kunnskaper og erfaringer bidra til å utvide den enkeltes forståelse av verden og menneskene rundt seg. Dette er en viktig del av barnas sosiale kompetanse i et flerkulturelt samfunn. Når både forskjeller og likheter synliggjøres på en naturlig måte

i barnehagen kan personalet bidra til å utvikle barnas perspektiver og fremme likeverd og motvirke diskriminering og undertrykking» (Gjervan, 2006, s 29)

Et annet eksempel på perspektivutvidelse er denne e-posten som styreren fikk tilsendt av en mor i barnehagen:

Jeg har nå en 2-åring i hus som blant annet mestrer å telle til tre på spansk, tysk, engelsk, norsk og litauisk. Dette sto som mål på månedsbrevet for februar, og jeg må innrømme jeg hadde liten tro på at dette var mulig å få til. Dette setter vi enormt stor pris på.

Barna på denne avdelingen var fra Spania, Tyskland, England, Norge og Litauen og fikk alle mulighet til å medvirke i den pedagogiske hverdagen med sine ressurser.

LIKEVERDIG INKLUDERING

Vi stilte oss spørsmålet: kan synliggjøringen av mangfold føre til større grad av likeverdig inkludering?

Gjennom vårt prosjektarbeid har vi sett at små endringer i vår egen praksis har satt i gang prosesser både hos barn og foreldre. Som ringer i vann fikk våre nye handlinger positive konsekvenser. Små enkle grep, som å vise nysgjerrighet og være i dialog med alle barn og foreldre, lære enkelte ord for å anerkjenne ulike språk og inkludere eventyr fra andre land i det pedagogiske arbeidet, fungerte som en plogspiss. Både barn og foreldre fikk mulighet til å delta og medvirke i det pedagogiske innholdet på nye måter.

Bourdieu brukte begrepet kapital for å forklare de ressursene som verdsettes på en sosial arena (Zachrisen 2015). Når vi ser kapitalbegrepet opp mot anerkjennelse, forstår vi at det er dette synliggjøring av mangfold handler om. Vi i barnehagen må løfte fram den enkeltes kapital, gjøre den synlig for andre og anerkjenne den, for å oppnå likeverdig inkludering.

ENDRET VÅR PRAKSIS

Ifølge Zachrisen (2015) forstås ikke kultur som en statisk størrelse, men noe som er i stadig utvikling. Hun sier at vi kan forstå kultur som det svar en gruppe mennesker gir på de omstendighetene de lever under. Derfor vil endringer i livsforhold føre til endringer i kulturen (ibid.). Hvis vi ser dette opp mot kulturen i barnehagen, kan vi tenke oss at den tidligere var preget av majoriteten og det norske. Når vi gikk inn og endret praksisen eller «livsforholdene» gjennom

å anerkjenne den enkeltes kapital, skapte vi også endring i kulturen, slik at den i større grad gjenspeilte mangfoldet.

Et eksempel på dette er uttalelsen fra en av pedagogiske lederne som sa: «Foreldrene har endret seg». Kanskje det heller handlet om at vi i personalet endret praksisen vår og dermed tillot foreldrene å synliggjøre sin kapital? Ved å anerkjenne kapitalen ble den verdsatt i barnehagens sosiale arena.

VISES FREM PÅ FEST

Etter min mening kan det være en fare at det å synliggjøre mangfold fører til en praksis hvor man viser fram ulike språk og kulturer ved festlige anledninger, uten at dette får følger for den pedagogiske praksisen. Å henge opp flagg på FN-dagen og lage mat fra ulike land fører ikke nødvendigvis til likeverdig inkludering. Vi i Jåttå barnehage har prøvd å integrere, synliggjøre og anerkjenne mangfoldet i den pedagogiske praksisen, og la den få følger for planlegging, gjennomføring og evaluering. På denne måten vil inkluderingen av alle barn og voksne bli mer likeverdig. Barn, foreldre og personalet får mulighet til å tre fram med hele sin personlighet, vise sin kompetanse og ressurser og til å medvirke i det pedagogiske innholdet. Dette er positivt både for den enkeltes selvfølelse og identitetsbekreftelse, men også for resten av gruppen, fordi alle oppnår perspektivutvidelse. Det å få utvidet sin forståelse av verden og få innblikk i ulike virkelighetsforklaringer, og dermed lære å håndtere kompleksiteten i samfunnet, tror vi skaper både nærhet mellom mennesker med ulik bakgrunn, åpner for nysgjerrighet og kan forebygge rasisme og underliggende holdninger. Dette er følgende en viktig del av den interkulturelle kompetansen.

LITTERATUR

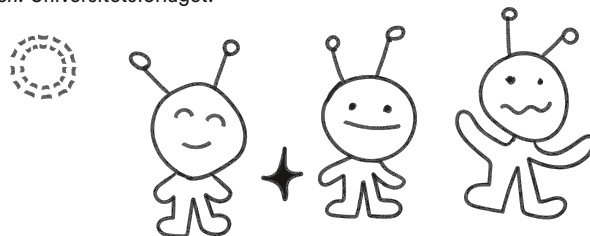
GIÆVER, KATRINE (2014). *Inkluderende språkfelleskap i barnehagen.* Fagbokforlaget.

GJERVAN, MARIT (2006) (RED.) *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold.* Kunnskapsdepartementet

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.*

STAVANGER KOMMUNE (2016). *Stadig bedre! Kvalitetsplan for Stavangerbarnehagen 2016–2019*

ZACHRISEN, BERIT (2015). *Like muligheter i lek? Interetniske møter i barnehagen.* Universitetsforlaget.

Profesjonelle standarder for barnehagelærere

Et nytt forskningsprosjekt foreslår profesjonelle standarder for barnehagelærere. Målet er å skape debatt og gi et redskap for å utvikle barnehagen som en lærende organisasjon.

Forslaget til profesjonelle standarder er ledd i et arbeid for å styrke barnehagelærernes posisjon som fagpersoner i barnehagene. Er det behov for flere dokumenter om barnehagelærerens kompetanse? Vi har Rammeplan for barnehagen, arbeidsinstrukser, pålegg om å skrive detaljerte årsplaner, og krav om dokumentasjon av virksomheten. Er det ikke allerede nok å forholde seg til. Blir dette bare enda mer, flere krav og mer å gjøre? Vi mener ikke det.

Dette forslaget til profesjonelle standarder er utarbeidet innenfra barnehagemiljøet – av barnehagelærere for barnehagelærere (se tabell 1). Det handler om hvordan vi som fagpersoner forventer at barnehagelærere *forholder seg* til arbeidet i barnehage. De profesjonelle standardene er forslag til en faglig plattform som synliggjør barnehagens profesjon – i møte med både styringsdokument og utfordringene i barnehagene. De kan skape debatt blant barnehagelærere og i barnehagene om inn-

holdet i fagmiljøet. De kan brukes som redskap for utvikling i barnehagene. De er innspill i arbeidet med å tydeliggjøre barnehagelærernes profesjonskunnskap og faglige ledelse.

UTDANNINGSBARNEHAGER

Arbeidet er del av prosjektet *Utdanningsbarnehager*, et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Oslo og Akershus og tre partnere fra yrkesfeltet (Bærum kommune, Bjerke bydel og Stiftelsen Kanvas), finansiert av Norges forskningsråd. Prosjektet skal bidra til å styrke kvaliteten ved barnehagelærerutdanningen gjennom å utvikle et mer likeverdig partnerskap mellom utdanningen og yrkesfeltet. Det forutsetter at barnehagelærerne har en tydelig «stemme» inn mot utdanningen.

Prosjektgruppen har bestått av ni barnehagelærere fra tre Kanvas-barnehager, to pedagogiske konsulenter ved Stiftelsen Kanvas og en forsker (også utdannet barnehagelærer). Målet med standardene er å formulere barnehagelærernes profesjonelle rolle, ansvar og myndighet, slik vi selv definerer det.

Vi startet med å reise noen spørsmål som først ble jobbet med i hver av de tre barnehagene: Hvilke krav og forventninger stiller jeg til meg selv og de andre barnehagelærerne som jeg jobber sammen med? Hva er vesentlige sider ved barnehagelærerens arbeid? Hva kjennetegner vår profesjon? Prosjektet har strukket seg over 18 måneder. Det har vært 8 møter der utkast har vært diskutert.

BAKGRUNN FOR PROSJEKTET

Barnehagelærernes rolle som faglige ledere av det pedagogiske arbeidet er utydelig formulert. Fagkunnskapen er svakt kommunisert barne-

Dette forslaget til profesjonelle standarder er utarbeidet innenfra barnehagemiljøet – av barnehagelærere for barnehagelærere. Målet er å synliggjøre profesjonen og skape debatt. Illustrasjonsfoto: Fotolia.com

hagelærere imellom, innad i barnehagene og utad mot samfunnet. Det er tendens til «flat struktur» og likhetsideal i barnehagene (Steinnes 2014, Smeby 2014). Tre norske doktorgradsstudier har pekt på at det barnehagelærere opplever som vanskeligst er å lede medarbeidere (Eik et al.). De står i press mellom krav og forventninger de stiller til seg selv, krav og forventninger som kommer til uttrykk i institusjonen og krav og forventninger i lov, forskrifter og rammeplan. Det pedagogiske arbeidet blir i liten grad gjenstand for analyse og evaluering (s. 22–24). Det er i dette spenningsfeltet arbeidet med å utvikle profesjonelle standarder har stått.

PROFESJON OG PROFESJONALITET

En *profesjon* kan betegnes som en yrkesgruppe med høyere utdanning som anvender generell kunnskap på særlige, konkrete tilfeller. Profesjonsutøvelse innebærer å «forhandle» mellom generell, vitenskapelig kunnskap og den konkrete oppgaven man står overfor i en gitt situasjon (Brante 2010). Den profesjonelle må ta stilling til hva slags kunnskap som er relevant og hvordan anvende den.

NYTTIG REDSKAP?

I hvilke sammenhenger kan profesjonelle standarder spille en rolle, være til nytte og bidra til å styrke barnehagelærernes profesjonalitet og kvaliteten i barnehagetilbudet? Vi vil legge vekt på noen forhold: arbeidet med barna; kompetanseutvikling, kvalifisering og faglig utvikling på arbeidsplassen og i barnehagelærerutdanningen, og profesjonalisering av barnehagelærerrollen. Disse områdene sammenfaller i stor grad med de standardene og viser ulike nivå i barnehagelærernes profesjonalitet.

Arbeidet med barna

Fagkunnskap. Standardene framhever at arbeidet med barna er faglig virksomhet som bygger på kunnskap om enkeltbarn, barn i grupper og barnehagen som samfunnsinstitusjon. Det innebærer å tydeliggjøre den profesjonelle praksisen. Det gjelder overfor en selv og i profesjonen, så vel som overfor medarbeidere, foreldre, politikere og andre.

Felles kunnskap. Personlige meninger, eller at noe har vært praksis tidligere, er ikke tilstrekkelig som

Tabell 1. Profesjonelle standarder for barnehagelærere – oversikt.

Barnehagelæreren prioriterer barn	Barnehagelæreren leder det pedagogiske arbeidet	Barnehagelæreren utvikler organisasjonen	Barnehagelæreren fremmer profesjonaliteten i yrket
- Barnehagelæreren prioriterer lek - Barnehagelæreren står opp for barnet - Barnehagelæreren legger til rette for og fremmer utvikling av vennskap, fellesskapsfølelse og likeverd - Barnehagelæreren bygger et læringsmiljø preget av trygge og emosjonelt tilgjengelige voksne	- Barnehagelæreren tar en rolle som tydelig faglig leder - Barnehagelæreren planlegger det pedagogiske arbeidet - Barnehagelæreren involverer hele personalet - Barnehagelæreren utvikler kvaliteten på det pedagogiske arbeidet	- Barnehagelæreren tar ansvar for utvikling av hele barnehagen - Barnehagelærerne inngår i et faglig fellesskap i barnehagen - Barnehagelæreren arbeider systematisk med utviklingsarbeid - Barnehagelæreren forholder seg aktivt til styringsdokumenter - Barnehagelæreren bidrar til at barnehagen drives effektivt	- Barnehagelæreren ivaretar sitt profesjonelle ansvar - Barnehagelæreren håndterer situasjoner med en profesjonell tilnærming - Barnehagelæreren sikrer samarbeid med andre profesjoner til barns beste - Barnehagelæreren involverer foresatte

Her er de fire overordnede profesjonelle standardene, hver med fire til fem tematiske områder. De tematiske områdene er konkretisert i underpunkter. Du finner en detaljert oversikt på Første steg sine nettsider utdanningsnytt.no/forste-steg og blogg.hioa.no/utdanningsbarnehage/

begrunnelse. Standardene bygger på premissen om at den profesjonelle praksisen bygger på kunnskap som er felles for profesjonen. De kan bidra til at praksisen i mindre grad er individuell og basert på egne, personlige erfaringer og meninger. De kan styrke det felles kunnskapsgrunnlaget.

Faglig diskusjon. Kunnskap har også den karakteren at den kan etterprøves og gjøres til gjenstand for kritisk refleksjon. Diskusjon, ulike synspunkter og kritiske kommentarer er nødvendig som ledd i å utvikle profesjonell praksis. Da må faglige premisser ligge til grunn.

Korreksjon. Standardene kan også bidra til å holde oppmerksomheten på de essensielle sidene ved arbeidet med barna slik at de lettere blir gjenstand for diskusjon. Det kan bli enklere å se avvik, sette ord på problemer og iverksette tiltak for å rette opp feil eller uheldig praksis.

Felles faglig innretning. De profesjonelle standardene kan være en plattform for samarbeid barnehagelærere imellom. De kan brukes som verktøy i veiledning av andre tilsatte og studenter. De kan bidra til å skape felles holdninger til arbeidet med barna og i ledelsen av det pedagogiske personalet.

Kompetanseutvikling

Intern kompetanseutvikling. Standardene kan brukes til å identifisere utviklingsbehov for enkeltpersoner, grupper eller team, eller hele barnehagen. Det gjelder både tema for diskusjon på møter og i veiledning og utviklingsoppgaver som noen kan arbeide med i det daglige arbeidet. Det kan også være grunnlag for egenvurdering og evaluering av institusjonen. Standardene kan styrke barnehagen som lærende organisasjon og gi retning for utvikling av institusjonelle strukturer og pedagogisk praksis.

Veiledning av studenter. For studenter som har sin praksis i barnehagen, kan standardene være en orientering om hva arbeidet som barnehagelærer innebærer. De kan være grunnlag for oppgaver de får i praksisperioden og for veiledning av studentene. Standardene kommuniserer sentrale sider

ved barnehagelærernes arbeid i barnehagen og kan fremme yrkesfeltets stemme inn mot barnehagelærerutdanningen.

Profesjonalisering

Prioritering. De profesjonelle standardene er formulert som beskrivelser av hva barnehagelærerne gjør, eller hvordan de forholder seg til sentrale sider ved arbeidet i barnehage. De viser prioriteringer av oppgavene som barnehagelæreren har ansvar for. De mer konkrete formuleringene er i påpekende *du*-form for å markere ansvarliggjøring av den enkelte barnehagelærer.

Faglig ledelse av det pedagogiske arbeidet. Barnehager drives av en sammensatt personalgruppe, der barnehagelærerne må realisere sitt faglige ansvar i samarbeid med tilsatte uten barnehagelærerutdanning. Ofte har de uten utdanningen lengre erfaring og kjenner den enkelte barnehagen bedre enn barnehagelæreren. Å lede er å trekke andre med, veilede og gi tilbakemelding.

Arbeidsdeling. De profesjonelle standardene gir grunnlag for å skille tydeligere mellom barnehagelærernes kompetanse og kompetansen til tilsatte uten barnehagelærerutdanning. Med slik differensiering følger muligheter for klarere arbeidsdeling og ansvar innad i barnehagen. I arbeidet med standardene har det vært lagt vekt på at å gjøre om på arbeidsdelingen fordrer både omtanke, smidighet, inkludering og faglig tyngde.

Økt andel barnehagelærere. Noen barnehager har flere barnehagelærere enn normen for pedagogisk leder tilsier. Dermed øker den faglige kompetansen, og grunnlaget for faglig diskusjon, kritisk analyse og utvikling av praksis øker. De profesjonelle standardene sikter inn mot å stimulere faglig, kollegial kommunikasjon i barnehagene.

Grenser. Standardene markerer også grenser for barnehagelærernes faglige ansvar. Barnehagelæreren må kjenne avgrensingen av sin kompetanse og sitt faglige ansvar og kjenne til hvilke andre profesjonelle grupper, instanser eller institusjoner som kan kontaktes i særegne tilfeller.

INNENFRA ELLER OVENFRA?

Profesjonalisering står i et spenningsforhold mellom en organisatorisk tilnærming med hovedvekt på styring og resultat, og en faglig tilnærming med vekt på kunnskap, faglig skjønn og praktisk yrkesutøvelse. Når søkelyset rettes mot barnehagelærernes faglige stilling og status er vi den svakere part i to systemer eller hierarkier: styringshierarkiet og kunnskapshierarkiet. For over ti år siden tok Unni Bleken (2005) opp at barnehagelærernes styrke var svekket innen begge systemene. Utviklingen ser ikke ut til å ha snudd. Forslaget til profesjonelle standarder for barnehagelærere kan bidra til å gi barnehagelærerne en tydeligere stemme både inn mot utdanningen, myndigheter, eiere og administrasjon, og mot samfunnet.

Målet er å bygge samarbeid og allianser som mer likeverdige partnere. Da trenger barnehagelærerne å bygge seg selv sterke som faggruppe og utvikle sin yrkesidentitet – seg imellom, innad i barnehagen og overfor omverden.

LITTERATUR

BLEKEN, U. (2005). *Førskolelærer og leder – en kompleks og viktig oppgave*. Oslo: Pedagogisk forum.

BRANTE, T. (2010). Professional fields and truth regimes: In search of alternative approaches, *Comparative Sociology*, 9(6), 843–886.

EIK, L. T., STEINNES, G.S. ØDEGÅRD, E. (2016). *Barnehagelærernes profesjonslæring*. Bergen: Fagbokforlaget.

SMEBY, J.-C. (2014) Førskolelæreryrket vil neppe utvikle seg til en profesjon. *Første steg*, 1/2014, s. 12–19.

STEINNES, G. S. (2014). Common sense or professional qualifications? Division of labour in kindergartens. *European Early Childhood Education Research Journal*, 22(4), 478–495.

TEKST:

Anton Havnes
professor ved Høgskolen
i Oslo og Akershus
anton.havnes@hioa.no

Øivind Hornslien
daglig leder i Betha Thorsens
Kanvasbarnehage, Oslo
oivind.hornslien@kanvas.no

Ida Christine Flaten
barnehagelærer i Betha Thorsens
Kanvasbarnehage, Oslo
ida.flaten@kanvas.no

Petter Gudim Marberg
daglig leder Bjerkealleen
Kanvasbarnehage
petter.marberg@kanvas.no

Julie Nesvaag
barnehagelærer Bjerkealleen
Kanvasbarnehage
julie.nesvaag@kanvas.no

Sven Santelmann
barnehagelærer Bjerkealleen
Kanvasbarnehage
santelsven@gmail.com

Hanne Cecilie Kolnes Williams
daglig leder Midtstuen
Kanvasbarnehage
hanne.williams@kanvas.no

Eyvind Bonde Frydenlund
ass.daglig leder og barnehage-
lærer Midtstuen Kanvasbarnehage
eyvind.frydenlund@kanvas.no

Marius Larsen
barnehagelærer Midtstuen
Kanvasbarnehage
marius.larsen@kanvas.no

Håkon Sakshaug
barnehagelærer Midtstuen
Kanvasbarnehage
haakon.sakshaug@kanvas.no

Eirik Velle
barnehagelærer Midtstuen
Kanvasbarnehage
eirik.velle@kanvas.no

Lene Kjeldsaas
leder Kanvas kompetanse
lene.kjeldsaas@kanvas.no

Kriss Myre
fagkonsulent Kanvas kompetanse
kriss.myre@kanvas.no

TEKST:

Karen Marie Eid Kaarby
førstelektor, Institutt for
barnehagelærerutdanning,
Høgskolen i Oslo og Akershus
karenmarieeid.kaarby@hioa.no

Inger Marie Lindboe
studieleder og førsteamanuensis,
Institutt for barnehagelærerutdanning
Høgskolen i Oslo og Akershus
ingermarie.lindboe@hioa.no

Nye praksisoppgaver gir bedre læring

Nye praksisoppgaver som utvikles mellom barnehagelærestudentene og praksislærerne kan bidra til bedre læring, mer fleksibilitet og mindre stress.

Hvordan kan høgskole og praksisbarnehager sammen styrke kvaliteten i barnehagelærerutdanningen? Dette spørsmålet danner utgangspunkt for innovasjonsprosjektet *Utdanningsbarnehager* ved Institutt for barnehagelærerutdanning ved HiOA som startet opp i 2016.

Prosjektet har identifisert noen utfordringer i samarbeidet mellom høgskole og praksisbarnehager og prøvd ut tiltak for å øke graden av innflytelse for praksisfeltet, øke kunnskapsutvekslingen og utvikle mer profesjonsnære oppgaver i praksis.

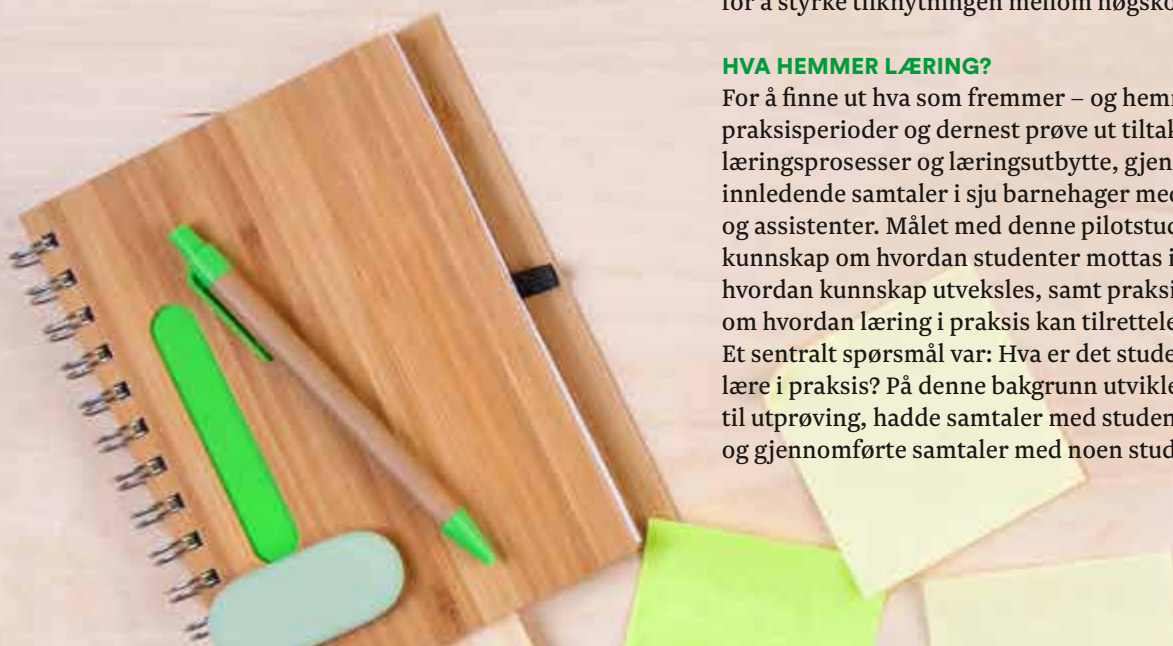
Prosjektet er finansiert av Norges forskningsråd og utføres som et samarbeid mellom høgskolen, Bjerke bydel i Oslo, Bærum kommune og stiftelsen Kanvas. Innovasjonsarbeidet består av ulike FoU-aktiviteter som retter seg mot tre hovedfelter: Utdanningssamarbeid og partnerskapsavtaler, profesjonsrelevans samt læringsmiljø og læringsprosesser. Vi presenterer i det følgende et utsnitt av et pågående arbeid med læringsmiljø, læringsprosesser og nye oppgaver.

UTDANNINGEN KRITISERT

De siste årene har utdanningsinstitusjonene fått kritikk for i for liten grad å imøtekomme de kravene som stilles til profesjonsutøvelse i barnehagene, og dialogen mellom utdanningsinstitusjon og barnehagefelt har vært svak (Haakstad og Kantardjiev, 2015). NOKUT peker i sin evaluering av førskolelærerutdanningen fra 2010 på at «øvlingslærere er også av den oppfatning at praksisfeltet synes å være sekundært for høgskolen» (NOKUT, 2010, s 82). Også Følgegruppa for barnehagelærerutdanningen (2016) peker på manglende samarbeid mellom praksisfelt og utdanningsinstitusjon blant annet med hensyn til mengde oppgaver og innhold i oppgavene studentene har i praksis. Vår forskning knyttet til arbeidsplassbaserte studier (Kaarby og Lindboe, 2016) peker på at læring i praksis bidrar til den enkelte students personlige kunnskapsutvikling, men vel så viktig er fokuset på hvordan studentene også bidrar til kollektiv læring (Raelin 2008). Dette er utgangspunkt for vårt delprosjekt der vi utforsker individuelle og kollektive læringsprosesser og prøver ut metoder for læring i fellesskap og strukturer for å styrke tilknytningen mellom høgskole og praksisfelt.

HVA HEMMER LÆRING?

For å finne ut hva som fremmer – og hemmer – læring i praksisperioder og dernest prøve ut tiltak for å styrke læringsprosesser og læringsutbytte, gjennomførte vi innledende samtaler i sju barnehager med praksislærere og assistenter. Målet med denne pilotstudien var å få kunnskap om hvordan studenter mottas i barnehagene og hvordan kunnskap utveksles, samt praksislæreres tanker om hvordan læring i praksis kan tilrettelegges best mulig. Et sentralt spørsmål var: Hva er det studentene bare kan lære i praksis? På denne bakgrunn utviklet vi nye oppgaver til utprøving, hadde samtaler med studentene i praksis og gjennomførte samtaler med noen studenter og prak-

sislærere i etterkant. Til sammen deltok 36 studenter og praksislærere og barnehagemedarbeidere i sju av ni prosjektbarnehager. Notater og transkriberte samtaler utgjør datagrunnlaget i denne kvalitative studien. Utfordringene som kom frem av samtalene var manglende innflytelse, smale oppgaver og lite kunnskapsutveksling.

FOR SMALE OPPGAVER

I samtalene med praksislærere mente de det var behov for økt innflytelse fra praksisfeltets side, særlig med henblikk på å utvikle oppgaver. De beskrev studentenes oppgaver som for smale og for lite innrettet mot bred profesjonslæring. I samtalene med barnehagemedarbeiderne ble det tydelig at det er et potensial for å systematisere kunnskapsutvekslingen mellom studenter og øvrige ansatte i barnehagen samt å trekke større veksler på hele personalgruppen når det gjelder felles læring mellom studenter og ansatte. Dette vil også kunne bidra til å utvikle arbeidsplassen som en læringsarena. Basert på samtalene utarbeidet vi alternative oppgaver. Dette var oppgaver der studentene skulle 1) bli kjent med barnehagemedarbeidernes kunnskaper og ferdigheter 2) bruke praksisfortellinger som utgangspunkt for kunnskapsutvikling med personalgruppa 3) utvikle egne praksisoppgaver i samarbeid med praksislærer ut ifra et gitt kunnskapsområde, barnehagens behov og egne læringsbehov og interesser. Den siste oppgaven ble prøvd ut med 14 studenter.

HVA FREMMER LÆRING?

På bakgrunn av faktorer som kommer frem i datamaterialet mener vi å kunne peke på fire hovedkategorier som fremmer studentenes læring i praksis, nemlig personlige og strukturelle forutsetninger, relasjoner, læringsprosesser og oppgavetyper.

Relasjoner

Både praksislærere, studenter og barnehagemedarbeiderne mener det er viktig at studentene utvikler relasjoner til alle ansatte på avdelingen gjennom aktivt å arbeide for å bli kjent, utveksle kunnskap og samarbeide i ulike situasjoner. Barnehagemedarbeiderne opplevde å bli sett og verdsatt for sin kompetanse og følte seg mer involvert i praksis. De tok også mer ansvar.

Prosesser

Både praksislærere og studenter sier at åpne prosesser som inkludere bred profesjonslæring i de daglige i rutineoppgavene og den pedagogiske praksisen fremmer læring. Det innebærer oppgaver som: varer over tid, utfordrer studentene ut fra studentens forutsetninger, involverer og engasjerer personalet, gir mulighet for å utforske, gå i dybden på et tema, utvikle, utveksle og dele kunnskap, prøve ut og prøve på nytt.

Oppgavetyper

Praksislærerne ønsket oppgaver som satte studentene inn i en mer helhetlig barnehagelærerrolle og ga rom for å se og lære av alle de små hverdagssituasjonene i barnehagen. Oppgaven studentene utviklet i samarbeid med praksislærer viste seg å favne alle disse fire ovenfor nevnte kategoriene.

De personlige og strukturelle forutsetningene ble ivaretatt i utformingen av oppgaven, og gjennom arbeidsprosessen ble relasjoner utviklet. Både praksislærere og studenter var opptatt av reell ledelse, og studentene opplevde å ha erfart prosjektledelse og fått brukt både kreativitet, fagkunnskap, samspill- og lederegenskaper. Flere mente veiledningen endret karakter ved denne måten å jobbe på. Den ble mye mer preget av jevnbyrdig felles utforskning og prosjektutvikling. I tillegg opplevde både studenter og praksislærere at arbeidsformen ga mer fleksibilitet og mindre stress.

KONKLUSJON

Oppgaveformen og oppgavenes innhold ser ut til å ha stor betydning for studentenes læringsutbytte. Dersom bred profesjonsrettet læring i praksisperioder skal realiseres, mener vi at oppgavene i større grad må utvikles i fellesskap mellom praksislærer og student, og involvere alle ansatte på avdelingen innenfor rammer gitt fra utdanningsinstitusjonen side.

Les mer: blogg.hioa.no/utdanningsbarnehage

LITTERATUR

FØLGEGRUPPE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING (2016).

Barnehagelærerutdanninga Tilbakevendande utfordringar og uprøvde mulegheiter. Rapport nr 3

HAAKSTAD, J. OG KANTARDJIEV, K. (2015). *Arbeidslivsrelevans i høyere utdanning: Undersøkelse om universiteter og høyskolars arbeidslivskontakt og studienes relevans for arbeidslivet.* NOKUT. Oslo

KAARBY, K.M.L. OG LINDBOE, I.M. (2016). The workplace as a learning environment in early childhood teacher education: An investigation of work-based education. *Higher Education Pedagogies* 1.1, s106–120

NOKUT (2010). *Evaluerings av førskoleutdanningen i Norge 2010, del 1 Hovedrapport.* NOKUT. Lysaker

RAELIN, J.A. (2008). *Work-based Learning. Bridging knowledge and Action in the Workplace.* San Francisco, CA: Jossey-Bass

Vi kan peke på fire hovedkategorier som fremmer studentenes læring i praksis, nemlig personlige og strukturelle forutsetninger, relasjoner, læringsprosesser og oppgavetyper, skriver artikkelforfatterne.

Foto: Fotolia.com

TEKST:
Yvonne Helene Huth
barnehagelærer, Oslo
yvihelene87@gmail.com

TEKST:
Line Ottesen Bjærke
barnehagelærer, Oslo
linge@online.no

«Vi er bare mennesker»

Det er viktig å reflektere og vurdere egen praksis for å utvikle gode pedagogiske praksiser i barnehagen, men det er krevende. Hvilke etiske konsekvenser får det om vi konkluderer med at «vi er bare mennesker»?

R

efleksjon har betydning for utviklingen av gode pedagogiske praksiser i barnehagen. Å stadig vurdere sin egen praksis kan være krevende.

Vi diskuterer bevissthet overfor egen være- og arbeidsmåte i barnehagen. Vi snakker om hvordan vi møter barn, hvor mye vi påvirker hverandre gjennom kropp og tale. Jeg fornemmer en enighet om at refleksjon fører til bevisstgjøring og ny erkjennelse, noe som igjen påvirker hverdagen for barna i barnehagen. Plutselig kommer det fra en av de andre: «Jeg klarer ikke være så bevisst hele tiden jeg, jeg mener, vi er bare mennesker».

Det kan være mange grunner til at man kommer med et slikt utsagn. Det kan like gjerne bety, «nå vil jeg ikke diskutere dette mer», som å være et uttrykk for syn på barn, eller egen profesjonsutøvelse. Det å avslutte en pedagogisk samtale med «vi er bare mennesker» reiser noen spørsmål rundt vår profesjonelle forpliktelse som barnehagelærere. Hva betyr det egentlig å være menneske? Er det nok å «bare være menneske» når man utøver sin profesjon som barnehagelærer?

SKAPER DISTANSE

I en podkast i NRK P2 gjøres følgende refleksjoner: «Mennesket er altså noe som kontinuerlig blir til. Dagens mennesker er noe annet enn fortidens mennesker. Det kommer hele tiden noe

nytt til, en erfaring som fortidens mennesker ikke hadde ... Det interessante med mennesket er at det ikke er en kopi; mennesket overgår seg selv. Mennesket fortsetter der fortiden slapp. Mennesket er noe nytt. Enten vi vil det eller ei, får vi impulser som gjør at vi blir noe som aldri har vært før. Mennesket er med andre ord muligheter. Og da blir spørsmålet: Hva gjør vi med våre muligheter?» (NRK P2, 26.06.09)

Det å være menneske er altså ikke noe konstant, men handler om å være i bevegelse. Det er et filosofisk og pedagogisk spørsmål, fordi det handler om hvordan mennesker blir handlende og ansvarlige subjekter. Hva betyr det å «bare være menneske» når man arbeider som barnehagelærer? Handler det om refleksjonsarbeidets utfordringer? Kan utsagnet bidra til distanse og fraskrivelse av forpliktelser? Som barnehagelærere har vi etiske forpliktelser i møter med barna, forpliktelser vi ikke kan se bort fra, eller velge når vi vil forholde oss til.

HVA SIER LOVEN?

Rammeplanen krever at «(...) faglige og etiske problemstillinger skal inngå i vurderingsarbeidet. På denne måten kan personalet lære av egen praksis og bidra til å utvikle barnehagen som pedagogisk virksomhet» (KD 2017, s. 14). Den nye, reviderte rammeplanen er tydelig på krav og forventninger til refleksjon som en del av vurderingsarbeidet i barnehagen. Hvordan kan utsagnet «vi er bare mennesker» forstås opp mot rammeplanens krav til refleksjon?

Talemåter kan skape kulturer, som produserer og reproducerer handlingsmønstre, som igjen kan bli «gyldige» argumenter når vi snakker om endring og refleksjon rundt egen væremåte. Dette får betydning for hvordan barna har det i barnehagen. Vi kan få en praksis hvor bestemte holdninger og handlinger fremstilles som riktige og effektive, mens andre ignoreres og avvises. Vi handler ofte

på bakgrunn av etiske vurderinger og skjønn overfor barnehagens mangefasetterte problemstillinger. Dersom vi kan være fornøyde med å ende refleksjoner med et, «vi er bare mennesker», arbeider vi ikke i samsvar med rammeplanens verdigrunnlag.

KRAFTFULL REFLEKSJON ELLER DYPTENKNING?

Moxnes (2016) skriver om refleksjon, med særlig fokus på studenter i barnehagelærerutdanningen. Hun viser til at det finnes ulike forståelser av ordet refleksjon. Likevel er det en utbredt oppfatning at man har like forståelser av hva refleksjon er og hva det innebærer å reflektere. Hun viser til Søndena (2004), som

«(...) trekker en markant skillelinje mellom det hun definerer som *dyptenkning*, som ensidig fokuserer på handling, og det hun kaller *kraftfull refleksjon*. *Kraftfull refleksjon* innebærer å se tilbake på hvordan situasjonen ble vurdert, å se situasjonen fra ulike perspektiver og forstå verdien av å reflektere» (Moxnes, 2016, s. 3).

Søndena (2002) finner at refleksjon innenfor utdanningen fremstår som mer *dyptenkning* enn *kraftfull refleksjon*, og at studenter har en tendens til å følge diskursene og tradisjonene de møter i barnehagen, fremfor å utfordre disse, og utvide egen kunnskap. Dersom vi skal oppnå ny erkjennelse, er det nødvendig å stille kritiske spørsmål rundt de faste mønstrene, holdningene og handlingene vi ser, eller som vi opplever at vi selv gjør i praksis. Å bevege seg fra dyptenkning og over til kraftfulle refleksjoner kan smerte. Kan utsagnet være et tegn på resignasjon, at vi stopper opp i en erkjennelse av at «vi er bare mennesker»? Eller kan det være et uttrykk for at vi er i bevegelse, at vi «fortsetter der fortiden slapp. Mennesket er noe nytt. Enten vi vil det eller ei, får vi

impulser som gjør at vi blir noe som aldri har vært før.» (NRK P2). Er dette et stopp på veien eller er vi ved veis ende? Hvilke handlinger kan følge av disse svarene?

BEVISSTHET OG ANSVAR

Det kan oppleves som utfordrende å jobbe med mennesker fordi vi kan oppdage sider ved oss selv som vi ikke er så stolte av. Schibbye (i Greve et al., 2013, s. 45) skriver: «Det dreier seg om en prosess hvor vi prøver å bli bedre kjent med oss selv, noe som kan være smertefullt og angstskapende, men frigjørende og utviklende (...)». Det kan være krevende og til tider utmattende å stadig være bevisst på hva man sier og gjør. Den konstante vurderingen utfordrer. Likevel har vi et etisk og pedagogisk ansvar som strekker seg lengre enn vår egen væren. Som barnehagelærere har vi ansvar for den Andre (Eidhamar & Leer-Salvesen, 2011, s. 48). Ifølge Levinas (Ibid) er det menneskets styrke å kunne se Den Andre, se den Andres Ansikt, anerkjenne Den Andres ulikhet, og samtidig se at Den Andre ligner på meg. Hva skjer dersom vi ikke ser Den Andres Ansikt? Eller dersom vi forblir konsentrert om vår egen smerte og angst i en prosess hvor vi jobber med å bli kjent med oss selv? Ville vi sagt «vi er bare mennesker» overfor et krenket barn? Ville vi brukt disse ordene til foreldrene? «Nei, vi er bare mennesker, så jeg kan ikke noe for at jeg handlet slik overfor ditt barn».

➔ Dersom vi skal oppnå ny erkjennelse, er det nødvendig å stille kritiske spørsmål rundt de faste mønstrene, holdningene og handlingene vi ser, eller som vi opplever at vi selv gjør i praksis, skriver artikkelforfatterne. Illustrasjonsfoto: Fotolia.com

“

Å GJØRE FEIL ER NOE VI ALLE HAR GJORT, MEN ERKJENNER VI ANSVAR FOR VÅRE FEIL NÅR VI SIER AT VI ER BARE MENNESKER?

For Levinas er vi moralske subjekter, og vi kan aldri oppheve vårt ansvar for den Andre. Å gjøre feil er noe vi alle har gjort, men erkjenner vi ansvar for våre feil når vi sier at vi er bare mennesker?

LIKEVERD

I møter mellom barn og voksne vil den voksne alltid være i en maktposisjon og i maktposisjonen ligger det å ivareta likeverdet, ansvaret for den Andre. Vi kan ikke vite hvordan den Andre forstår våre handlinger. Vi kan imidlertid ta ansvar for å handle på måter som kan legge grunnlaget for at et likeverdig møte mellom oss kan finne sted. Anerkjennende møter mellom barn og voksne kan bidra til å øke sannsynligheten for at barnet opplever seg likeverdig og respektert. Anerkjennelse er «(...) grunnleggende for menneskets eksistens, for utvikling av tillit både til oss selv og til andre» (Greve et al., 2013, s. 75).

GI BARNET ANERKJENNELSE

For at anerkjennende møter i barnehagen skal finne sted er det viktig å trekke frem uttalelser som «vi er bare mennesker» fordi de får betydning for hvilke praksiser barn møter i barnehagen. På en arena der de fleste barn oppholder seg mange timer hver eneste dag trenges reflekterte og modige ansatte. Refleksjon krever mye av oss i barnehagen, men aldri at vi nøyer oss med å bare være mennesker.

Jeg er 6 år og har begynt på skolen. Ved et uhell gjesper jeg høyt uten å holde meg for munnen. Læreren min ser det og sier «Takk, nå fikk vi jo se hva du hadde til frokost i dag.» Jeg husker hvordan replikken stakk som en kniv i hjerte mitt, ennå, etter så mange år. Undres på hva hun ville sagt til mine foreldre om hendelsen, at hun bare er et menneske?

LITTERATUR

EIDHAMAR, L.G. OG LEER-SALVESEN, P. (2011). *Nesten som deg selv. Barn og etikk*. 3. utgave, 3. opplag. Kristiansand: Høyskoleforlaget 2008.

GREVE, A., MØRREAUNET, S., WINGER, N. (RED.) (2013). *Ytringer – Om likeverd, demokrati og relasjonsbygging i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.

FORSKRIFT OM RAMMEPLAN FOR BARNEHAGENS INNHOLD OG OPPGAVER (2017) <https://lovdata.no/static/lovtidend/ltavd1/2017/sf-20170424-0487.pdf>

MOXNES, A. R. (2016). Refleksjon i barnehagelærerutdanningen. Tidsskrift for Nordisk barnehageforskning, 12.

ØNSKER DU Å ANNONSERE I FØRSTE STEG?

FØRSTE STEG kommer ut fire ganger i året og er et faglig-politisk tidsskrift med reportasjer, aktuelle fagartikler og debatter med hovedvekt på barnehage og oppvekst.

Målgruppen er barnehagelærere, -studenter, styrere i barnehager, høgskolelærere og fagfolk tilknyttet de kommunale barne- og oppvekstetater.

**NESTE UTGAVE HAR
MATERIELLFRIST 1.2.
OG UTGIVELSE 28.2.**

NÅ UT TIL
37.000
LESERE!
GODKJENT OPPLAG:
30.795
(FMK 2017)

For spørsmål og bestilling kontakt:
kikki@salgsfabrikken.no / Tlf 901 19 121

utdanningsnytt.no/diverse/annonseinformasjon

TEKST:**Silje Askjellerud**

Barnehagelærerstudent, 1. året master i spesialpedagogikk med vekt på tidlig barndom ved Dronning Maud Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH)
silje_askjellerud@hotmail.com

VERDIFULLE HVERDAGSMØTER

Jeg er nok ikke alene om å ha følt at bleieskift eller en påkledningssituasjon skal utføres på den raskeste måten. Men hvis du tenker deg om, hvorfor skal det gjøres så fort? Er det rutinen, eller barnet vi skal fokusere på?

Alle hverdagsmøter og rutinesituasjoner er verdifulle språklæringsarenaer for barn. For at disse skal danne grunnlag for språkstimulering må fokuset ligge på barnet og ikke bare på det konkrete som skal utføres i situasjonen. Dette fordrer barnehagelærere som både er engasjerte og tilstedeværende. Vi må med andre ord ta oss tid til å observere, undre, reflektere og kommunisere med barna. På den måten kan det skapes gode læringssituasjoner som kan støtte barnas språkutvikling.

HVORFOR SPRÅKFOKUS?

Det å lære seg et språk er noe av det viktigste som skjer i et barns liv. Dette er fordi språket gir en mulighet til å sette ord på tanker, følelser, undringer, refleksjoner og til å kommunisere med andre. Fokuset på språk i barnehagehverdagen er viktig, fordi den styrker barnas identitet i tillegg til

den emosjonelle, intellektuelle og sosiale utviklingen.

SPRÅKLIG FORBILDE

I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver kommer det frem at barnehagen skal arbeide mot at «alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling» (KD, 2017:23). For å arbeide mot retningslinjene er det viktig at vi som barnehagelærere ser og griper alle mulighetene barnehagehverdagen byr på til å støtte barnas språkutvikling.

Dette betyr at barnehagelærere daglig må invitere barna inn i språklige samhandlinger, og være til stede for å støtte dem i disse. For å arbeide med å støtte den helhetlige språkutviklingen er det like viktig at en er bevisst i sin rolle som språklig forbilde i alle rutinesituasjoner og hverdagsmøter med barn, og ikke kun i planlagte didaktiske aktiviteter. På den

måten kan barna møte et rikt, variert og inspirerende språkmiljø.

ULIKE UTTRYKSMÅTER

Barna er prisgitt oss voksne i barnehagen, derfor er det viktig at vi setter ord på hva som skjer i situasjonen og gir barnet en mulighet til å forstå. Det handler ikke om at vi må tvinge barna til å snakke, men gi dem invitasjoner til å uttrykke seg, forstå og til å bli forstått. Vi som barnehagelærere må med andre ord tilrettelegge ut fra enkeltbarnets språklige forutsetninger, samt være oppmerksomme på de ulike uttrykksmåtene.

Få opp øynene, vær til stede med hele deg og grip alle muligheter du har til å invitere barna inn i språklige og meningsfylte samhandlinger i barnehagens mange hverdagsmøter.

I hvert nummer inviterer vi en student til å skrive om et tema studenten brenner for.

22. mars RELASJONSKOMPETANSE I BARNEHAGEN

Sted: Lærernes hus, Oslo

Pris: 750 (medlem), 1800 (andre)

Kursholder: Elin Gullesen Bratt

I barnehagen må vi ha evne til å se det enkelte barnet, imøtekomme behov og bidra til mestringsopplevelser. Relasjonene vi etablerer oss voksne imellom og til barna og foreldrene deres, danner grunnlag for alt pedagogisk arbeid i barnehagen. En godt utviklet relasjonskompetanse hjelper oss langt på vei.

Dette kurset handler om hvordan vi kan trene oss på å bli enda bedre i møte med andre.

UTDANNINGS
FORBUNDET

4. april MOBBING I BARNEHAGEN Dialogen som utgangspunkt for forebyggende arbeid

Sted: Lærernes hus, Oslo

Pris: 750 (medlem), 1800 (andre)

Kursholdere: Ingrid Lund og Anne Helgeland

Det viktigste arbeidet mot mobbing skjer i den enkelte barnehage. Samarbeidende voksne som er villige til å gå inn i dialog om mobbing med hverandre, med barn og med foreldre er en av nøklene inn for å forebygge, stoppe og følge opp mobbing. Kurset vil være praktisk og gi økt kunnskap om dialogens muligheter og utfordringer.

KURS FOR ANSATTE I BARNEHAGEN

12. april VURDERINGSARBEID I BARNEHAGEN

Sted: Radisson BLU, Tromsø

Pris: 750 (medlem), 1800 (andre)

Kursholdere: Turid Pålerud og Morten Solheim

Departementet har fremmet et forslag om å forankre barnehagens ansvar for vurdering i barnehageloven. Dette har blant annet ført til en debatt om hvem som skal velge metode og verktøy i vurderingsarbeidet – barnehageeier eller den pedagogiske ledelsen i barnehagen. Utdanningsforbundet vil gjennom kurset fremme diskusjon og kunnskapsutvikling på dette området.

17.–18. april OM Å «SE» BARN OG UNGE

Sted: Lærernes hus, Oslo

Pris: 2800 (medlem), 3500 (andre)

Kursholder: Emilie Kinge

Hvordan kan vi bli bedre til å snakke *med* barn og unge, ikke bare til dem? Hvordan ruster vi barn og unge for fremtiden? Om folkehelse og livsmestring.

26. april BARNEHAGENS NYE RAMMEPLAN - HVA ER NYTT?

Sted: Lærernes hus, Oslo

Pris: 750 (medlem), 1800 (andre)

Kursholdere: Unni Jernberg, Bente Fønnebø

Med fokus på hva som er nytt eller forsterket i rammeplanen etter 1. aug. 2017, presenteres hvordan lederperspektiver og langsiktige planer kan bidra til inspirerende arbeidsmåter etter ny rammeplan. Det skjer mye spennende i praksis som sjelden kommer ut til aktuell utdanning eller andre barnehager. Det ønsker kursholderne å gjøre noe med!

PÅMELDING
www.udf.no/kurs
kurs@udf.no

↻ **Barnehagelæreren
som politisk aktør**
 Hanne Blaafoalk, Morten
 Solheim & Geir Aaserud
 (red.)
 Fagbokforlaget (2017)
 213 sider

ANMELDT AV:

Einar Sundsdal

Førsteamanuensis i allmenn didaktikk
ved Institutt for pedagogikk og
livslang læring, NTNU
enar.sundsdaal@ntnu.no

Barnehagelæreren i filosofenes lys

En bok som skal få studenter til å kritisk reflektere over barnehagelærerrollen i lys av kjente filosofer. Det er et vanskelig oppdrag som delvis lykkes.

De siste årene har det vært publisert flere barnehagepedagogiske bøker som finner sine perspektiver og intellektuelle ressurser i filosofien. Redaktørene skriver seg bevisst inn i denne trenden og hevder at pedagogikken ikke kan leve uten filosofien. Det er en sterk påstand. Forfatterne har en ambisjon om å vise «hvordan barnehagen kan ses og analyseres med ulike filosofiske og teoretiske retninger som utgangspunkt».

DET PROFESJONELLE ANSVARET

Boka tar ikke for seg de moderne klassikerne vi gjerne forbinder med barnehagens filosofiske grunnlag. Det er ikke overraskende med tanke på at boka hovedsakelig fokuserer på barnehagelærers profesjonelle ansvar. Samtidig kan man tenke seg at den barnehagefilosofiske tradisjonen fortsatt kan si noe om sentrale elementer i det profesjonelle ansvaret. Jeg tenker på forholdet mellom barn og voksne,

på autoritet og frihet, lek, omsorg og oppdragelse. Disse temaene er ikke lagt stor vekt på.

SKJERVHEIMS RELEVANS

De sentrale filosofer er Hans Skjervheim og Hannah Arendt, samt posthumanistisk filosofi. Noen av oss har kanskje tenkt at Skjervheims filosofi er utdatert. Solheims artikkel viser at en slik oppfatning kan nyanseres. Skjervheims tekster kan, som han viser, fortsatt være relevante for å tenke gjennom pedagogiske problemstillinger. Artikkelen er praksisnær og «nedpå» i beste forstand. Jeg tror mange barnehagelærere og – studenter kan lære mye av den.

GI KRITISKE PERSPEKTIVER

Boka har en målsetting om å «gi barnehagelærerstudenter kritiske perspektiver på veien til profesjonelle barnehagelærere». Liv Grindheims analyse av hvorvidt vår barnehagelærerut-

danning i dag har rom for kritiske studenter er i så måte betimelig. I en fin analyse av nasjonale retningslinjer for barnehagelærerutdanningen viser hun at det å være kritisk kan forstås på ulike måter. Hun påpeker at det er lite rom for at studentene kan gjøre egne etiske vurderinger, eller utfordre den etablerte sosiale orden.

Jeg er usikker på om flere av artiklene vil treffe målgruppa. Grunnen er at noen artikler operer på et høyt abstraksjonsnivå og benytter seg av et svært teknisk vokabular. Samtidig er mange av de sentrale tekniske begrepene underdefinert og bruken av dem er lite konsekvent. Følgene er at for denne leseren er en del av setningene nærmest umulige å gjøre meningsfulle. Dette kan skyldes mine manglende kunnskaper og fordommer. Jeg tror likevel at mange barnehagelærerstudenter vil ha vansker med å gjøre seg fortrolig med enkelte av artiklene.

⬆ **Medvirkning til barns spontane lek i barnehagen**
Kristin Danielsen Wolf
Universitetsforlaget (2017)
144 sider

ANMELDT AV:
Monica Bjerkklund
emneansvarlig og førstelektor
ved master i tidlig innsats og
spesialpedagogikk ved DMMH
monica.bjerkklund@dmmh.no

⬆ **Klem meg, vær så snill**
Przemystaw Wechterowicz og
Emilia Dziubak
Andersen Forlag (2017)

En sjarmerende fortelling som viser hvordan en klem kan forandre manges liv og gjøre verden til et bedre sted. Vi møter Pappa Bjørn og den Lille Bjørnen som klemmer alle de møter på sin oppdagelsesferd; en fargerik larve, en ulv og en jeger med gevær. Boken har fått Warszawas litteraturpris for unge lesere og er oversatt til flere språk. For barn fra 3 år.

Vil vekke leken i oss

En praksisnær bok som bidrar til kunnskap, refleksjon og diskusjon om barnehageansattes direkte og indirekte medvirkning til spontan lek og samspill i barnehagen.

Boka bygger på observasjoner og fokusgruppeintervju i et utvalg barnehager. Forfatteren er selv barnehagelærer, og drar paralleller til egne opplevelser i leikens verden. Hun skriver om å forholde seg til barns spontane lek, leikekunnskap, leikens formspråk, forestilling og leikens frihet. Hun tar for seg leik-estetiske perspektiver som barndommens egenverdi, gjensidighet og omtenkksomhet. Dessuten skriver hun om å leike og ikke leike, og om eksklusjon fra lek. Sluttoverskriften «Å først og fremst leke – og så risikere lære noe» er representativ for bokas ånd og hvor leikens egenverdi står i fokus.

ENGASJERENDE

Boka er lita, men innholdsrik. Den er tettpakka av praktiske fortellinger fra barnehagens hverdagsliv, som forfatteren drøfter inngående. Praksisfortellingene er gjenkjennelig, og viser barn og voksnes engasjement i leiken fra mange synsvinkler. Fortellingene

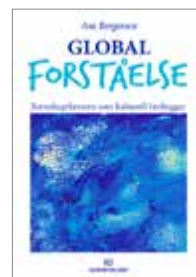
og drøftingene følges av spennende refleksjonsspørsmål.

Mange av eksemplene fra praksis er engasjerende og morsomme, som en plakat en barnehage har utformet hvor de beskriver hvordan de barnehageansatte kan bli «de beste lekekameratene for barna» (s. 124).

PRAKSISNÆR

Det at boka bygger på et rikt tilfang av litteraturreferanser og rik begrepsbruk er en av dens styrker. Boka har ei god stikkordsliste, hvor det er mulig å søke opp mange relevante begreper knytta til lek som omtales i boka, som leikekompetanse og leikesignal.

Poengene i boka kommer som perler på en snor. Boka kunne med fordel vært en del lengre, nå kan den bli vel informasjonsrik og dermed litt lite leservennlig. Dette er en empiribasert, praksisnær, begrepstett og teoritung bok som nok vil fenge alle som er interessert i lek.

⬆ **Global forståelse Barnehagelæreren som kulturell brobygger**
Ane Bergersen
Fagbokforlaget (2017)

En bok for barnehagelærere og barnehagelærerstudenter som ønsker fordypning innen kulturelt mangfold. Inneholder teori om tværkulturell kompetanse, ulike verdensbilder, og det å reflektere over egen kultur i møte med andre. Afrika er et eksempel. Du kan få innsikt i hvordan barnehagen kan være en kulturell brobygger i praksis og i møte med foreldre.

⬆ **Veiledning for barnehagelærere**
Nina Carson og Åsta Birkeland
Cappelen Damm Akademisk (2017)

En bok med praktisk hjelp til å komme i gang med veiledning. Om ulike veiledningsmodeller, faser og strategier. Veiledning blir drøftet til prosesser som refleksjon, danning og læring. Kan brukes i veiledningsopplæringen i barnehagelærerutdanningen, i kompetanseutviklingen i barnehagen og for barnehagelærere som ønsker å utvikle seg som veiledere.

⬆ **Mat- og måltidsaktiviteter i barnehagen**
 Britt Unni Wilhelmsen (red.)
 Universitetsforlaget (2017)
 196 sider

ANMELDT AV:
 Ingeborg Tveter Thoresen
 tidligere rektor og førstelektor
 ved Høgskolen i Vestfold, forsker
 og forfatter. Er nå skribent og
 foredragsholder
ingeborg.t.thoresen@hbv.no

⬆ **Mobbeatferd i barnehagen. Temaforståelse – forebygging – tiltak**
 Ella Cosmovici Idsøe
 og Pål Roland
 Cappelen Damm
 Akademisk (2017)

Mobbing starter allerede i barnehagen. Kort og lettlest bok der du får vite hva mobbing i denne alderen her, hvordan det kommer til syne i barnegruppa, om tiltak, hvordan du kan forebygge og endre ønsket atferd. For studenter, pedagoger og andre som jobber i barnehagen.

⬆ **Med kunst i barnehagen**
 Ann-Hege Lorvik
 Waterhouse
 Fagbokforlaget (2017)

Kunstopplevelser bidrar til barns undring, lek og egen kulturskaping. Om kunstteorier og kunsthistorie, barns møte med kunst, bildekunst, arkitektur, folkekunst, digital kunst, kunst for barn og kunst i det offentlige rom. Inneholder flere bilder. Passer for barnehagelærerstudenter og andre som er opptatt av barns møter med kunst i barnehagen.

⬆ **Språkmøte i barnehagen**
 Magnhild Selås og
 Ann-Kristin Helland
 Gujord (red.)
 Fagbokforlaget (2017)

Hvordan utvikler barns språk seg? Hvilke strategier bruker de, og hvordan kan vi stimulere språkutviklingen deres? Det får du svar på i denne boka, som også har mange konkrete og praktiske eksempler. Den drøfter også ulike kartleggingsmetoder og språkstimuleringstiltak. Primært for barnehagelærerstudenter.

Mangt om mat og måltid

Denne boka viser hvordan mat og måltider kan favne barnehagepedagogikkens mål.

Måltidet er en hverdagsaktivitet i barnehagen. Med omsorg og lek, læring og danning som motto kan personalet, ifølge forfatterne, benytte potensialet som mat og måltider har i et pedagogisk perspektiv. Myndighetene ser også barnehagen som en viktig aktør i et forebyggende og helsefremmende arbeid. Boka har dermed en solid politisk og faglig plattform.

FRA TEORI TIL PRAKSIS

Kunsten er å få utfordringene omsatt i praksis. I ti forskningsbaserte artikler setter femten forskere søkelyset på mat og måltider i barnehagen. Barnehagen ivaretar barna i de år der matvaner først dannes. Foreldre og barn med ulike holdninger til og erfaringer med mat- og måltidstradisjoner møtes daglig. Det fordrer et godt foreldresamarbeid. Praksis begrunnes og gjennomlyses i boka ved hjelp av barnehagepedagogikkens fagtermer.

MER ENN MAT

Måltider er mer enn mat, det er glede, fellesskap, kultur og læring. Det er medvirkning der barn lærer ved å delta i forberedelse og gjennomføring av måltider. Sosial kompetanse utvikles gjennom samtale og regler som forhandles, sanser stimuleres, nye smaker, lukter erfares, nytt prøves – noe foreldre uttrykker at de setter pris på.

Boka har et bredt faglig spekter, som omfatter utemiljø og innemiljø, sjømat som del av mattilbud, mangfold som krever både kunnskap og klokskap. Kosthold ses også i et folkehelseperspektiv. Et treårig utviklingsprosjekt «Mat fra naturen i barnehagen» viser på imponerende vis, og med overføringsverdi, bokas anliggende: mat og måltider kan favne barnehagepedagogikkens målsettinger. Bokas målgruppe er studenter i barnehagelærerutdanninga og barnehagelærere. Siste kapittel, en «fortelling» om dannelsesfortellinger i barnelitteraturen, ble en munnfull nytelse.

TEKST OG FOTO:

Raket Benon
frilansjournalist
raket.benon@gmail.com

BARNEHAGEN MIN
Vi besøker barnehager litt
utenom det vanlige. Tips oss
på forstesteg@udf.no

Tar Fløybanen til barnehagen

GRANEBO/RADIOSTASJONEN NATURBARNEHAGE

BERGEN

Hver dag tar barna banen til barnehagen på toppen av Fløyfjellet. Den er så kjent for sin majestetiske utsikt, turglade barn og suppekoking at den har fått dronningbesøk.

Granebo og Radiostasjonen Naturbarnehager på Fløyfjellet i Bergen ligger 320 meter over havet. Hver eneste dag tar 73 barn den hundre år gamle Fløybanen for å komme i barnehagen. Både bergenserne og turistene elsker den bratte kabelbanen, som på toppen gir mulighet for en rekke turer. Hver morgen gir Eva (3) mamma en klem på Nedre Stasjon, som ligger midt i Bergen sentrum, kun 150 meter fra Vågen, Bryggen og Fisketorget. I dag leier Eva assistent Marius Aaning Strandos (37) inn på den røde vognen Rødhette, som er reservert barnehagene.

EKSOTISK TRANSPORT

Iben Elster, konstituert styrer, sitter på gulvet i øverste vogn. Rundt seg har han en bråte morgenfriske 3–6-åringer. De fleste har mye å fortelle.

⬆ Barnehagen har en unik beliggenhet på Fløyfjellet 320 meter over havet med utsikt over Bergen by.

Harald (4) peker gjennom regn og tett tåke.

– Takene gjemmer seg langt inni der, forteller han til gjengen som står klistret mot ett av de store vinduene. De ser på byen som blir mindre og mindre, mens banen seiler oppover gjennom det ærverdige gamle villastrøket Kalfaret. To ganger stopper banen på veien opp: i Fjellveien hvor flere barn stiger på og på Skansemyren. Turen er 850 meter lang. Høydeforskjellen er 300 meter. Fløy-banen startet med passasjertrafikk i januar 2018 og fyller snart 100 år.

Selv om den eksotiske transportetappen er hverdagskost for dem, insisterer de på at det er gøy. I løpet av den rundt sju minutters lange turen, lysner dagen og været endres. På toppen, 320 meter over havet, snør det.

– Jippi, jubler Eva og Harald.

MÅ GJENNOM TROLLSKOGEN

Ved suvenirbutikken deles flokken i to. Halvparten skal til «Radiostasjonen», den andre til «Granebo». Sistnevnte trupp går forbi en stor lekeplass og den berømte hinderløypa «Trollskogen».

1. Konstituert styrer Iben Elster og Eva (3) på vei til barnehagen med Fløybanevognen Rødhetten. 2. Barnehagen har en unik beliggenhet på Fløyfjellet 320 meter over havet med utsikt over Bergen by. 3. Barnehagen er for 3–6-åringer og ligger midt i et kupert og variert turterreng med et mylder av stier, leirplasser og aktivitetsmuligheter. 4. Navneopprop i gapahuken Eva (f.v.) (3), konstituert styrer Iben, Emine (6), assistent Jostein Berg Faulkner (38), Mileah (4), Ole (4) og Jacob (3). Ved bålet Liam (5), Harald (4) og Leikny (4).

GRANEBO OG RADIOSTASJONEN NATURBARNEHAGER

- Unik beliggenhet på Fløyfjellet (320 m.o.h.)
- Barn og ansatte tar Fløybanevognene Blåmann og Rødhetten til og fra barnehagen fra Bergen sentrum.
- Ligger i et kupert og variert turterreng med stier og leirplasser.
- Heltagstur til dager i uka.
- 73 barn fordelt på de to barnehagene.
- Kun 3–6-åringer.
- 50 % av de ansatte er menn.

– Der er mange troll lagd av tre som vi kan klatre på, forteller Eva.

– Noen er skumle, men ikke alle, sier Harald (4).

– Bukkene Bruse-broen er også der inne, legger han til.

Etter en halvtimes gange er vi fremme ved Granebo. Da lysner dagen og morgentåken letter. Den storslåtte utsikten som barnehagen har over sentrum, fjorden og Askøy kommer til sin rett. Eva og Harald leker i snøen, mens Iben og Marius pakker mat og utstyr til dagens tur.

Barna kjenner friluftsområdet og mylderet av skogstier som sin egen bukselomme. Alle 73 er på heltagstur to ganger i uka, men ikke samtidig. De veksler på å ha turdager. Slik blir det

også god plass for barna som blir igjen for å ha inneaktiviteter.

Dagens pulje skal til «sommerleiren». De leker seg oppover de kupertene stiene. Mange er på fisketur med lange kjepper. Ole (4) får til og med en hai på kroken, men da må han først knuse isen på en sølepytt. Noen barn går fort, andre utforsker alt de ser på veien og prater. Siden det alltid er to voksne med på tur, får alle barna gå i sitt eget tempo.

BESØK AV DRONNINGEN

– De av barna som ikke liker å gå på tur før de begynner hos oss, blir fort like glade i det, forteller Iben som stadig får dette bekreftet fra foreldrene. Halvparten av de ansatte er menn.

5. Harald (4), Eva (3) og Mileah (4) gir gode råd til assistent Marius som skal koke fiskesuppe. 6. Skal ikke maurene våkne snart, mon tro? Leikny (4) (f.v.), Eva (3) konstituert styrer Iben, Mari, Mileah, Jacob (3), Liam (4) og Ole (4). 7. Foruten utsikten er suppa i barnehagen til Liam (4) så kjent at selveste Dronning Sonja kom på besøk for å smake.

– Det er nok friluftsmulighetene som gjør det, tror Marius.

Både han og Iben er drevne friluftsfolk. De har båret med seg alt flokken trenger til å slå leir, skjære opp fisk, koke suppe på bålet og servere den i skåler til barna, som er sultne etter den lange oppoverbakken i skogen på kuperte stier. Suppekokingen fikk også Dronning Sonja oppleve da hun tok med seg hertuginne Camilla Parker Bowles til Granebo barnehage i 2012. Det var i forbindelse med Dronning Elisabeths 60-års jubileum at Dronning Sonja ville gi den friluftinteresserte engelske majesteteten et innblikk i helnorsk barnehagekultur. Velkomsten ble regnfull, og utsikten fra Fløyen var tåkelagt, men hertuginnen var

imponert over de oljehyrekledte barna som «alltid» var ute i all slags vær.

Mens Marius lager mat, studerer Iben og barna en svær maurtue.

– De har dronning, påpeker Liam (4).

– Ja, hun er moren til alle maurene, sier Leikny (4)

– Men de sover sikkert nå, tror Eva.

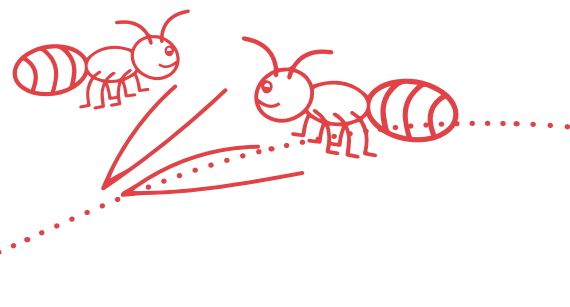
– Ja, det er nok for kaldt for dem enda, tilføyer styrer Iben.

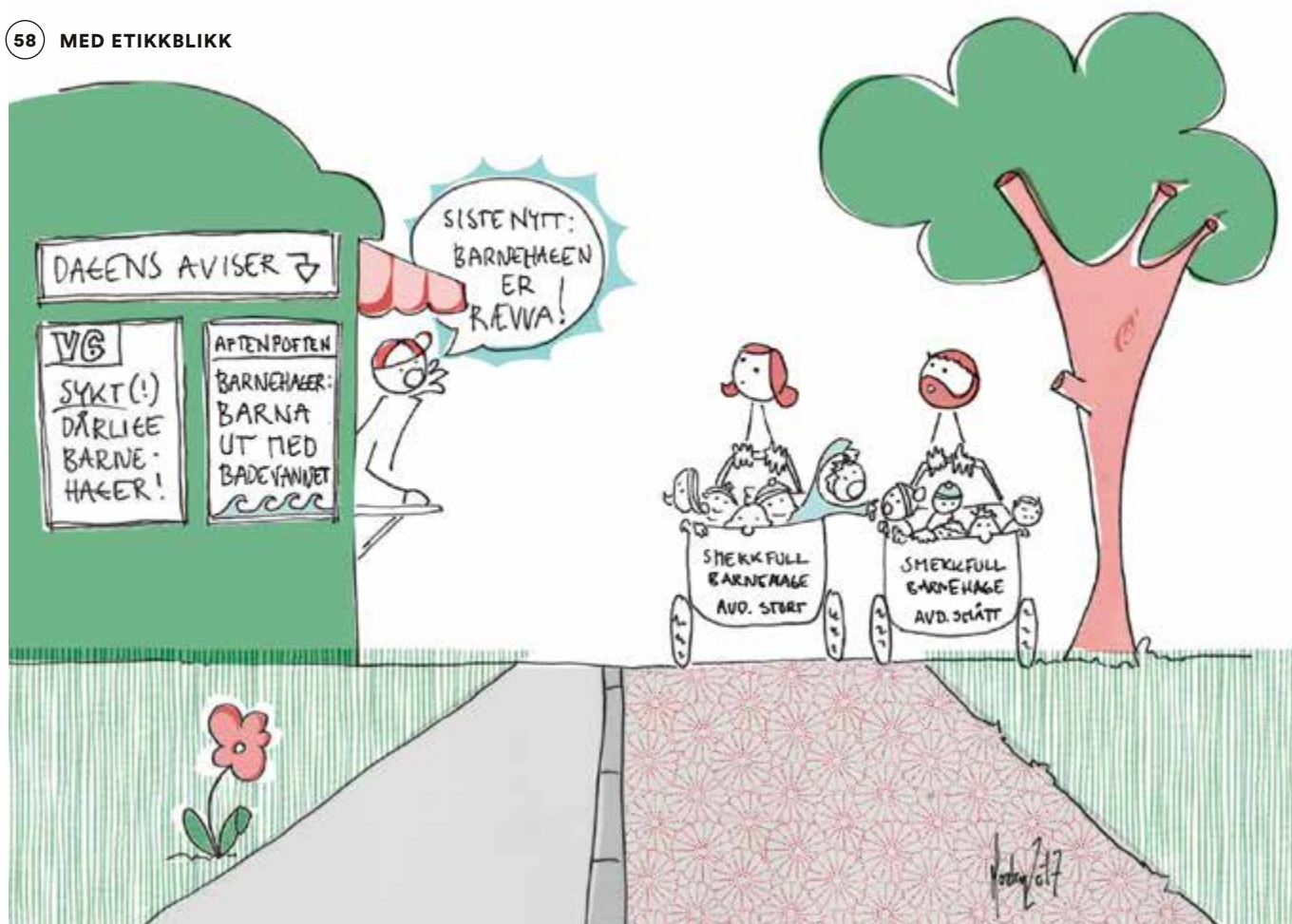
– Jeg synes maur smaker godt, jeg, sier Ole. Flere samtykker, men nå er det lukten av bål og nykokt fiskesuppe som frister.

Solen skinner på våte barnåler og sultne barn denne vinterdagen. Suppen forsvinner fra barnas grønne campingskåler, mens Iben forteller historier.

HISTORIE

- «Granebo» ble godkjent til bruk som barnehage i 1967, påbygd i 2004.
- Først privat, overtatt av Bergen kommune i 1992.
- «Radiostasjonen» kom i 2008 med avdelingene Walkie og Talkie.
- Fikk besøk av Camilla Parker Bowles og Dronning Sonja i 2012.
- Bygget på et tidligere militært område hvor det var en radiostasjon.

Når barnehagen kritiseres

Se for deg at du bruker av fritiden din for å gjøre en best mulig jobb, og så blir det plutselig førstesideoppslag at arbeidsplassen din er for dårlig.

TEKST OG ILLUSTRASJON:

Morten Solheim

Seniorrådgiver i Utdanningsforbundet

morten.solheim@utdanningsforbundet.no

Antakelig opplevdes det slik for en del barnehagelærere denne høsten. Overskrifter som «Roper varsku om kvaliteten i barnehagene» og «Forskere med brannfakkel» har lyst imot oss. Bakgrunnen var at det store forskningsprosjektet *Blikk for barn* ble

avsluttet. Studien viser at norske barnehager scorer middelmådig når det gjelder å gi et godt tilbud til de yngste barna.

UTRYKNING OG EDRUELIGHET

Og med de store overskriftene kommer selvsagt også reaksjonene. Kunnskapsministeren rykker ut og sier det er blitt satset på «kapasitet fremfor

kvalitet». Samtidig trekkes sannhetsgehalten i resultatene i tvil. Lars Gulbrandsen sier til forskning.no: «Det er en mulighet for at *Blikk for barn* gir et dårligere bilde av barnehagene enn det egentlig er grunn til. Måleinstrumentene forskerne har brukt, er utviklet internasjonalt og ofte for en annen virkelighet enn vår. Etter min oppfatning kan det være at vi mister noe

ved den nasjonale virkeligheten om vi bruker dem slavisk». En betimelig innvending.

Selv var jeg til stede på avslutningskonferansen. Etter min oppfatning var forskerne svært tydelig på at forskningen ikke nødvendigvis gir hele bildet. På et tidspunkt gikk de så langt som å si at det tross alt bare er timinutters observasjoner som gjennomføres i studien, for så å følge opp med latter. Et slikt utsagn står i tydelig kontrast til avisoverskriftene.

Det etterlatte inntrykket etter konferansen var likevel at det er gjennomført et solid forskningsprosjekt av forskere som kjenner barnehagen godt, som anerkjenner måleinstrumentenes begrensninger, som setter forskningsetikk høyt og som er opptatt av å presentere funnene på en så edruelig måte som mulig. Så hva står vi egentlig ovenfor her?

EN TENDENS

Leder av forskningsprosjektet Ellen Os oppsummerer det slik på konferansen: Om vi forsker på det samme feltet flere ganger, bruker ulike metoder når vi studerer det og finner de samme tingene – vel, da har vi en tendens. Og tendensen er altså at barnehagene kunne vært bedre for de yngste barna. Forskerne peker også på at Arne Sjølund fant det samme i 1969, som «Blikk for barn» finner i 2017, nemlig at kvaliteten på barnehagetilbudet er bedre når: 1) barnehagelæreren er til stede, 2) bemanningstettheten er høy og 3) barnegruppene er små.

Disse tre forholdene er til forveksling like de kravene barnehagelærere har fremmet i en årrekke. De samme anbefalingene er også fremmet av en rekke utvalg de siste tiårene. Så kommer også forskerne med et tydelig hjertesukk på slutten av konferansen. På siste lysark står det: «Forunderlig ... at noe så mange har vært enige om over så lang tid ikke er tatt til følge».

VI BØR SPØRRE OSS SELV HVA KAN VI LÆRE AV DETTE, OG HVA KAN VI BRUKE DET TIL?

STOLTHET OG HJERTESUKK

Blikk for barn byr på forskningsfunn som gir ytterligere argumentasjonskraft til barnehagelærernes fremste krav. Likevel møtes resultatene med en rekke hjertesukk i sosiale medier. Enkelte går så langt at de med stolthet i blekket skriver ut hvor krenket de blir av det forskerne finner. Andre er indignert over medienes dekning av saken. Det er en fair sak å kjenne på urettferdighet. Spesielt når du står med snør og tårer til knærne, samtidig som du opplever at mediene skriver med krigstyper at du ikke gjør en god nok jobb. Men dette betyr ikke at det er indignasjon som er det klokkeste mottrekket. Og her står kanskje barnehagelærerprofesjonen ved et dilemma: Hvordan møter vi kritikk?

Den danske forskeren Kim Rasmussen (2009) skiller mellom *kritikk av institusjonene* og *institusjonskritikk*. Det første handler om personers kritikk av enkeltinstitusjoner, for eksempel foreldres kritikk av barnehagen hvor de har barnet sitt. Det andre handler om mer overordnede kritiske og teoretiske studier av ulike institusjoner og institusjonalisert praksis. *Blikk for barn* og medienes bruk av prosjekts funn, kan være et eksempel på institusjonskritikk. Barnehagelærerprofesjonen trenger at begge disse typene av kritikk rettes mot barnehagen. Både *kritikk av institusjonene* og *institusjonskritikk* er viktige samfunnskorrektiver som kan bidra til at barnehagene blir best mulig for barna.

Når det gjelder medienes dekning av «Blikk for barn», rammer kritikken i hovedsak myndighetene. Rammevilkårene må bli bedre. Samtidig er det flere forhold ved studien, som gir grunnlag for at profesjonen også bør se nærmere på egen praksis.

GRIP RESULTATENE!

«Som kollegium har vi et felles ansvar for å utvikle et godt utdanningstilbud og for å fremme og videreutvikle vår profesjonalitet», heter det i *Lærerprofesjonens etiske plattform*. Dette kan være en god setning å ha i bakhodet, når avisoverskriftene roper ubehagelige forskningsfunn til oss. Selvsagt er det helt menneskelig å bli oppgitt og irritert. Samtidig er profesjonen, og ikke minst ungene, avhengig av at vi møter forskningsresultater med profesjonalitet. Vi bør spørre oss selv *hva kan vi lære av dette, og hva kan vi bruke det til?* Det går fint an å stille seg disse spørsmålene, samtidig som man fremholder et kritisk blikk på forskning og forskningsmetoder.

Så til slutt, kjære kolleger: Dere gjøre en fabelaktig jobb der ute – hver gang dere trøster Julian, dysser Aysen i søvn, plastrer Markus sitt kne eller forteller Rakel at blomsten hun holder i hånden heter Tiriltunge. Ja, hver gang dere vasker vekk storkna yoghurtflekker eller skriver en bekymringsmelding til barnevernet. Nå har dere fått enda en gjeng forskeres bekreftelse på at deres tilstedeværelse er så betydningsfull at det trengs flere av dere. Bruk det for hva det er verdt!

LITTERATUR

JAKOBSEN, S. E. (2017, 14. OKTOBER).

Forskere er uenige om kvaliteten i barnehagene. *Forskning.no*.

Lærerprofesjonens etiske plattform.

RASMUSSEN, K. (2009). Om barndommens institusjonalisering og noe om dens fortryllelse. I: S. Højlund (red.). *Barndommens organisering: I et dansk institusjonsperspektiv* (s. 15–56).

Frederiksberg: RoskildeUniversitetsforlag.

⊕ Stresset i skolen kryper nedover i opplæringssystemet. Det er grunn til å være på vakt overfor hva politikerne vil putte inn i barnehagens hverdagsliv, mener artikkelforfatteren. Foto: Fotolia.com

«NOEN MÅ SI IFRA!»

Norske leger er bekymret for at testkulturen og prestasjonspress i skolen gjør barn syke. Det er grunn til å være på vakt i barnehagen også, for stresset kryper stadig nedover i opplæringssystemet.

TEKST:

Ingeborg Tveter Thoresen tidligere rektor og førsterektor ved Høgskolen i Vestfold, forsker og forfatter. Er nå skribent og foredragsholder.
ingeborg.t.thoresen@usn.no

F

ørste gang jeg hørte om elever i småskolen som oppsøkte lege av diffuse grunner, var i Paris for ti år siden.

Mageknip, søvnløshet, annet ubehag brakte mor med barn til doktor. Det var visst vanlig. Legene reagerte derfor ikke på det.

I Norge er det annerledes. Leger reagerer. I Dagbladet den 8.9 tar professor dr. med Trond H Diseth og overlege Stein Førde, barne- og ungdomspsykiatere ved Oslo univer-

sitetssykehus, bladet fra munnen. De spør: Kan skolen gjøre barna syke? (Diseth & Førde, 2017). Bakgrunnen er deres arbeid med sykehusinnlagte barn med sammensatte fysiske og psykiske plager, som er en økende pasientgruppe. Skolen er, ifølge legene, «den viktigste faktoren for barns helse i dag». De er bekymret for hvordan en stadig økende testkultur og et tiltakende prestasjonspress i skolen kan skade barns fysiske og psykiske helse på kort og lang sikt. Derfor sier de: «Noen må si ifra!»

TESTER OG SMILEFJES

De har funnet at skolen bruker læringsmetoder og evalueringsmetoder som utsetter barna for et læringstrykk «som barna ikke er modne for, fra første klasse». I første klasse kan barn være fem år. Tidligere lekte disse barna i barnehagen. Nå dreier det seg om lærerstyrte aktiviteter, tester, ukeplaner og selvevaluering med smilefjes og andre symboler. Foreldre trekkes også inn, slik blir heller ikke hjemmet et fristed. Legene viser i artikkelen, med sin kunnskap og innsikt, hvordan barn utsettes for stress og konse-

66

kvenser av det, som gir «vedvarende forhøyet spenning i nervesystemet og høyer nivåer av stresshormoner», som rammer de svakeste og mest sårbare hardest. De er bekymret for hvordan dette virker på sikt.

STRESSET KRYPER NEDOVER

Det er ikke bare skolen som er viktig for barnas helse. Det er barnehagen også. Omsorgen og livsmiljøet i barneårene er overmåte viktig. Derfor er det grunn til å lytte til legene. For stresset i skolen kryper nedover i opplæringssystemet. Det er grunn til å være på vakt overfor hva politikerne vil putte inn i barnehagens hverdagsliv. For stresset kan også begynne i andre enden. Ettåringer og de som er yngre enn det, kan begynne i barnehagen. Dermed kan også de aller minste barnehagebarna i tilknytningsfasen i livet utsettes for stress, (Drugli, 2014) viser forskningsprosjektet «Too much too soon», som May-Britt Drugli leder.

Det er blitt større politisk oppmerksomhet om barnehagen, helst som skoleforberedende institusjon. Det er sterkere styring, blant annet har departementet utarbeidet en ny kompetansestrategi¹ for den nye rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017). Kompetansestrategien skal «gjøre barnehagene enda bedre i stand til å møte krava i den nye rammeplanen for barnehagen». Rammeplanen, som er satt i verk 1. august 2017, «stiller tydeligere krav til at barnehagene må ha et systematisk pedagogisk arbeid». Barnehagelærerne er utdannet for barnehagens pedagogiske arbeid med barna. Hvordan skal «et systematisk pedagogisk arbeid» forstås?

EKSPERTUTVALG

I september opprettet kunnskapsministeren et «ekspertutvalg» som skal gi råd om «barnehagelærerens rolle». Er det noe annet utdanningen

EN KAN MED RETTE FRYKTE AT DET LEGENE SER AV STRESS I SKOLEN, SKAL RAMME BARNEHAGE- BARNA. DE KAN IKKE SI IFRA. DET MÅ VI!

har arbeidet med i alle år enn å gi kunnskap om barna, rollen og innholdet i barnehagelærernes oppgave? «Når vi nå stiller flere krav til innholdet i barnehagene, medfører det også at det må stilles flere krav til barnehagelærerne», sier Torbjørn Røe Isaksen. Hvilke krav endrer rollen?

Barnehagelærerne har stilt myndighetene krav. De er de samme som OECD kom med i 1999 og 2015: Gi sektoren flere med utdannelse, så vi kan gi barna det de har krav på. I mandatet til ekspertutvalget listes samfunnsendringer opp. De kjenner vi, da. Blant annet gjennom mengden av utredninger og forskning om forhold og utfordringer i sektoren (Thoresen, 2015). Igjen påvist av Unni Bleken i *Barnehagen – for barna?* (Bleken, 2017). Vi har mer enn nok av utredninger. Nå trengs departementets handling etter gjentatte anbefalinger.

STRESSA BARNEHAGEBARN

Dersom krav om «systematisk pedagogisk arbeid» betyr større vekt på skoleforberedende arbeid, systematisk språkopplæring og testing, er det allerede innført mange steder, jf. (Bleken, 2017; Pettersvold & Østrem, 2012) med ulikt hell og med debatt. En kan med rette frykte at det legene ser av stress i skolen, skal ramme barnehagebarna. De kan ikke si fra. Det må vi!

Det var kamp i arbeidsgruppen for forslag til rammeplan i 2005, om

læring i barnehagen og individuelle mål, der Thomas Moser var leder. Kampen ble ikke vunnet for alltid, jf. Barnehageopprøret 2016.

Røe Isaksen har rett: Et godt kunnskapsgrunnlag om profesjonen vil bli viktig for det videre arbeidet med å løfte barnehagelæreren. Barnehagelærerutdanningen ble fornyet i 2013 etter omfattende evaluering. Den har forskningsbasert undervisning. Hva skal ekspertgruppen tilføre profesjonen? Ekspertutvalget skal tydeliggjøre forventninger og krav til barnehagelærerrollen. Forventningene er tydelige nok i lov og rammeplan. «Nøkkelrollen» som Røe Isaksen kaller den, styrkes ved at barnehagene får nok barnehagelærere til, sammen med det øvrige personalet, å gi barna nok omsorg, mulighet for lek og samtale, lese, synge, danse, og undre seg sammen med dem, (dvs. barnehagepedagogisk språkstimulering), og observere dem, slik at de kan se hva det enkelte barn trenger, for så å gi barnet det.

NOTE

¹ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-styrke-kompetansen-til-alle-tilsette-i-barnehagen/id2569655/>

LITTERATUR

BLEKEN, U. (2017). *Barnehagen – for barna?* Oslo: Pedagogisk forum.

DISETH, T.H., & FØRDE, S. (2017). Kan skolen gjøre barn syke?, *Dagbladet* 08.09.2017, s. 28–29.

DRUGLI, M. B. (2014). *Liten i barnehagen: forskning, teori og praksis*. [Oslo]: Cappelen Damm akademisk.

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET. (2017). *Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Kunnskapsdepartementet. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2017-04-24-487>

PETTERSVOLD, M., & ØSTREM, S. (2012). *Mestrer, mestrer ikke: jakten på det normale barnet*. Siggerud: Res publica.

THORESEN, I. T. (2015). *Barnehagelæreren: profesjon, politikk og forskning*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

TEKST:

Gunn Melby Refsnes
styrerassistent og barnehagelærer,
Smedhusåsen Barnehage SA
gunn.smedhusaasen.bhg@gmail.com

MED BLIKK FOR BARNET

Vi voksne i barnehagen har stor innvirkning på et barns liv. Vi kan svekke eller styrke barns selvfølelse.

iten? Jeg? Langt ifra. Jeg er akkurat stor nok. Er du større enn deg selv kanskje? Skriver Inger Hagerup i diktet som egentlig er skrevet om en maur, men jeg tenker ofte på

små barn når jeg hører dette verset. Hvilke holdninger har vi om barn og deres kompetanse? Hvor ofte tenker vi egentlig på hvordan vi voksne er i relasjoner til barn? Tenker vi nok over vår definisjonsmakt og vår fysiske overlegenhet i møte med små mennesker? Jeg tror vi voksne har mye å gå på i forhold til dette, og det kan være lurt å stoppe opp å tenke nøye gjennom disse spørsmålene:

- Hvor ofte tenker dere på relasjonene mellom barn – voksen?
- Har kvalitetene på relasjonene i det hele tatt noe å si for barnet?
- Er det likegyldig hvilke voksne som omgås barnet ditt?
- Er voksne egentlig så forskjellige?

Vi voksne kan nemlig ha en veldig stor innvirkning på et barns liv. Vi kan enten hemme eller fremme et barns utvikling, eller styrke eller svekke et barns selvfølelse. Resultatet kan få store konsekvenser for barna. Derfor må vi voksne være veldig bevisste vår væremåte.

ULIKE MENNESKESYN

Alle barn og voksne er forskjellige. Alle sammen påvirker vi andre mennesker med vår tilstedeværelse, og vårt menneskesyn har mye å si for

kvaliteten på denne relasjonen. Spesielt når det gjelder relasjoner mellom barn og voksne, er det en del ting du som voksen må tenke over. Vi er fysisk mye større enn barna, så alt vi sier og gjør blir forsterket. Også stemmebruk blir forsterket med størrelsen. Vi har myndigheten og mulighet til å bestemme over barna, og ta egne selvstendige beslutninger uten at andre kan si noe på det. Det kan ikke barna, så her er det en makt-ubalanse som kan slå veldig uheldig ut om vi ikke er vårt ansvar bevisst.

AUTORITÆR ELLER RELASJONELL?

Det finnes i all hovedsak to grupper voksne; De myndige/autoritære, og de relasjonelle.

De myndige og autoritære voksne tror de vet best. De opptrer på mange måter som «Tante Sofie» i Kardemomme by. De mener barna må gjøre som de får beskjed om. Og ser på barna som inkompetente og at den voksne må stake ut kursen for dem. Den voksne føler seg overlegen i samspillet, og ofte bruker de gjerne makt og kontroll i sin hverdag for å opprettholde orden og struktur. Mange har liten oppmerksomhet eller interesse for barns synspunkter. Da kan barna bli usikre på seg selv og opptre i den hensikt å tilfredsstille den voksne, basert på frykt. Dette gir ikke et godt grunnlag for utvikling av god selvfølelse for barnet.

Den relasjonelle voksne er opptatt av relasjonene, det som foregår mellom mennesker. Se for deg «Alfred» og hvordan han er i samhandling med «Emil i Lønneberget». Emil blir tatt på alvor, og blir sett på som kompetent. Alfred tar seg god tid til å høre hva som blir sagt, og de får et likeverdig forhold i måten å snakke sammen på. Det fører til at barnet medvirker i sin egen hverdag, og opparbeider en god selvfølelse og tro på at det er bra nok og verdsatt for den det er.

MED BLIKK FOR BARNET

Barna er prisgitt oss som er sammen med dem, og de blir påvirket av oss. Da er det veldig viktig

at alle barn blir omgitt av voksne som har et positivt syn på barn, og at de hjelper dem til å bli en så god utgave av seg selv som mulig. Vi må støtte barna i deres søken etter veien videre, både når det gjelder kunnskap og sosiale ferdigheter. Det stiller store krav til oss som voksne.

Vi må hele tiden ha et blikk for barnet, og hva det er opptatt av, og være bevisst hvilket fokus vi voksne har. Vi må være til stede både fysisk og mentalt, og *se og forstå* hva som foregår. Ikke alt er alltid slik det ser ut til å være. Noen ganger kan det på avstand se ut som om barna er i fin lek, men går du nærme nok har du mulighet til å oppdage mobbing eller utestenging. I slike tilfeller må vi voksne bryte inn og veilede barna, slik at alle parter kommer styrket ut av situasjonen uten å bli krenket.

IKKE ALLE BØR JOBBE MED BARN

Det kan virke som en selvfølgelighet, men vi må være glad i barn. Det er ikke alle voksne som bør jobbe med barn. Barna fortjener noen som forstår dem, og er i stand til både å kunne gi

og vise omsorg og kjærighet. Vi må vise mer begeistring og glede sammen med barna, og våge å være litt leken. Samtidig må vi legge til rette for at barna får venner, som er viktig for sosial integrering. Dette betyr også å hjelpe barna til å se at man er én av en gruppe, og ikke alle behov kan dekkes med én gang. Av og til må man vente på tur, eller godta det gruppen bestemmer. Det er ikke alltid man kan få gjennomslag for sine meninger eller ideer. På denne måten hjelper vi også barna til å utvikle empati.

– VI MÅ HEIE PÅ BARNA

Vi må bli flinkere til å heie på barna, og ta dem på fersken i å gjøre noe bra! Da utvikler barna seg til å bli trygge individer med god selvfølelse og tro på seg selv. De får et godt fundament til å takle utfordring som kommer seinere i livet. Vi som jobber med små mennesker daglig har en utrolig viktig jobb, og den jobben må vi ta på alvor. Vi setter spor hos barna uansett, så sørg for at de sporene blir gode. Det er oss voksne det kommer an på!

Voksne som er opptatt av relasjoner, bidrar til at barnet opparbeider god selvfølelse og tro på at det er bra nok og verdsatt, skriver artikkelforfatteren.
Foto: Fotolia.com

“

VI MÅ BLI FLINKERE
TIL Å HEIE PÅ BARNA,
OG TA DEM PÅ FERSKEN
I Å GJØRE NOE BRA!

← **Småbarnspedagogikkens komplekse komposisjoner. Læring møter filosofi**
Ninni Sandvik (red.), Nina Johannesen, Ann Sofi Larsen, Mette Røe Nyhus & Bente Ulla
Fagbokforlaget (2016)
178 sider

ANMELDT AV:

Einar Sundsdal

Førsteamanuensis i allmenn didaktikk ved Institutt for pedagogikk og livslang læring, NTNU
einar.sundsdal@ntnu.no

Filosofi og barnehageliv

Boka er et nødvendig og utfordrende bidrag til barnehagepedagogikkens teoriutvikling.

Forfatterne av denne boka er ansatt ved barnehagelærerutdanning ved Høgskolen i Østfold, og er svært kompetente forskere og barnehagelærere. Boka har sju artikler, som varierer i form. Noen er bygget opp som vitenskapelige artikler med klart formulerte problemstillinger som analyseres, mens andre har en løsere form og er mer assosiative enn analytiske.

LÆRINGSVENDING

I første setning slår redaktøren fast at det er en politisk og feministisk bok. Det betyr at forfatterne griper fatt i og ønsker å påvirke problemstillinger de finner i den politiske retorikken. Det er særlig problemstillinger knyttet til en samfunnsartikulert underordning av de yngste barnas bidrag og tendensen til å forenkle læringsprosessene. Bakgrunnen er ifølge Sandvik

at det har skjedd en *læringsvending i barnehagen*. Det er en god formulering jeg som leser intuitivt fester meg ved. Jeg kunne ønsket meg den ytterligere teoretisk begrunnet og historisk utdypet.

FILOSOFI I BARNEHAGEPEDAGOGIKK

Filosofiske perspektiver har tradisjonelt hatt en liten plass i norsk barnehagepedagogisk teori. Forfatterne ønsker med denne boka å gjøre noe med det. Gjennom å bringe inn perspektiver fra det vi kan kalle kontinental samtidsfilosofi bidrar de ikke bare med et utvidet teoritilfang, men også med nye spørsmål og talemåter. Begge deler er viktige for en nødvendig teoretisk videreutvikling av det barnehagepedagogiske fagområdet. Å ta kunnskap, innsikter og perspektiver fra et fagfelt i bruk innenfor et

annet fagfelt krever metateoretiske vurderinger. Boka viser både hvor vanskelig det er, og hvilke muligheter som ligger i det teoretiske oversettelsesarbeidet. En utfordring som Sandvik peker på er at filosofer svært sjelden er opptatt av barn i sin filosofering, og at det kan gi noen uforutsette teoretiske problemer. Dette er en viktig refleksjon jeg gjerne skulle sett utdypet også. Min metateoretiske *hunch*, for å låne en formulering av Jon Elster, er at en videre refleksjon over denne problemstillingen vil vise at mye filosofi ikke er særlig egnet til pedagogisk teoriutvikling. Rett og slett fordi en del filosofiske påstander kommer på kant med mye av det vi faktisk vet om små barn og deres utvikling og modning.

TEKST:

Ingvild Aga,
leder Kontaktforum barnehage
i Utdanningsforbundet
Ingvild.Aga@utdanningsforbundet.no

Å LEVE ET LIV

Kunne jeg gjort noe annerledes? har jeg tenkt når jeg ser en av de nærmeste strever med livet. Det samme spørsmålet har jeg også stilt som barnehagelærer.

Det er vondt når en av våre nærmeste strever – strever med livet. Jeg tenker, bekymrer og grubler – tankene kretser rundt hvorfor. Hva skjedde, når gikk det galt, hvorfor fanget jeg det ikke opp tidligere, hva kunne jeg gjort annerledes?

Slike tanker og refleksjoner gjør jeg meg også som barnehagelærer og særlig overfor de minste og mest sårbare barna. Hvordan gikk det med eksplosive Maren og søskenparet som vokste opp i en dysfunksjonell familie med mye konflikter? Gjorde jeg de riktige vurderingene og var mitt bidrag tilstrekkelig? Hvordan har de det i dag?

FORBEDRINGSMULIGHETER

Forskningsprosjektet *Blikk for barn* viser at barnehagetilbudet til de minste barna er dårligere enn ventet.

Forskningsundersøkelsen viser at den grunnleggende omsorgen for barna er god, men de ansatte i barnehagene støtter ikke like tydelig

opp under barns nysgjerrighet og utvikling, for eksempel når det gjelder språklig, tankemessig, sosial, motorisk og kreativ utvikling. Forskningen tyder på at det er størst forbedringsmuligheter i arbeidet med barna som gruppe, og det å styrke positive relasjoner mellom barna.

Resultatene viser at ansatte med barnehagelærerutdanning er bedre og mer målrettet enn andre ansatte til å stimulere barnas språk og utvikling.

KREVER TID OG BEVISSTGJØRING

Forskerne påpeker at noen av svakhetene i norske barnehager kan rettes opp med enkle tiltak og bevisstgjøring.

Andre svakheter krever mer tid, ressurser og bevisstgjøring for å bedre kvaliteten. Her står både myndigheter, barnehagelærerutdanning og barnehagesektoren overfor utfordringer som må løses til beste for alle barn i barnehagen. Vi er i ferd med å øke barnehagelærertettheten i barnehagene. Det er bra, men like viktig er det at barnehagelærerne får økt sin kompetanse – blant annet om de minste barna gjennom gode etter- og

videreutdanningsmuligheter. Dette er ikke den enkelte barnehagelærer sitt ansvar alene. Det må settes av tid og ressurser på samme måte som i skolen dersom alle barn skal få et godt barnehagetilbud uansett hvor de bor. Jeg tror barnehagelærere er engasjerte og dedikerte til jobben sin. Jeg mener det er nødvendig at beslutningstakerne både lokalt og nasjonalt må se forskningsresultatene i lys av de rammene sektoren er tildelt.

BE OM HJELP

Som pårørende har jeg funnet hjelp i å akseptere virkeligheten. Jeg har funnet en slags ro og sluttet den konstante jakten etter forandring for en voksen som ikke ønsker hjelp. Det kan jeg ikke tillate meg som barnehagelærer. Som barnehagelærer er det nettopp det som er mitt ansvar, stille spørsmål, be om hjelp der min kompetanse ikke strekker til, reflektere alene og sammen med mine kollegaer på jakt etter det som er til det beste for barnet.

DETTE BØR DU VITE OM UFØREPENSJON

Foto: Olav Hegge

TEKST:

Andre Lien

advokat i Utdanningsforbundet

Andre.Lien@utdanningsforbundet.no

Lurer du på hva du har krav på om du skulle bli ufør i jobben din i en privat eller kommunal barnehage? Her er svaret.

Det ble innført nye uføreregler i folketrygden og tjenstepensjonsordningen – i offentlig sektor fra 1. januar 2015 og i privat sektor fra 1. januar 2016. Uføreordningene både i offentlige- og private tjenstepensjoner er såkalte nettoordninger som kommer på toppen av uføretrygden fra folketrygden. For de kommunale barnehagene følger uføreordningen av hovedtariffavtalen i KS-området samt pensjonsvedtekter for Oslo kommune. For de private barnehagene er uføreordningen regulert i lov om tjenstepensjon.

UFØREPENSJON I OFFENTLIG SEKTOR

Uførepensjon kan gis til den som har fått nedsatt inntektsevnen på grunn av sykdom, skade eller lyte. Graden på uførepensjonen bestemmes ut fra din inntektsevne. Uføregraden blir fastsatt ved å sammenligne inntektsevnen du hadde før du ble ufør med inntektsevnen din etter at du ble ufør. Minste uføregrad er 20 prosent.

BEREGNING

Ved beregning av uførepensjon tas det hensyn til hvor stor del av inntektsevnen som er tapt og opptjeningstiden.

Har du tapt hele inntektsevnen vil full pensjon bli summen av:

- 25 prosent av folketrygdens grunnbeløp (G)
- 3 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 G
- 69 prosent av pensjonsgrunnlaget mellom 6 og 12 G

INNTÉKT VED SIDEN AV

Du kan jobbe selv om du mottar midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, men det er en inntektsgrense. Inntektsgrensen er den årlige inntekten du kan ha før uførepensjonen blir redusert. Inntektsgrensen fastsettes i hovedsak på basis av egen antakelse av arbeidsinntekt som du vil ha etter at du ble ufør, pluss eventuelt fribeløp. Hvis du tjener mer enn denne inntektsgrensen, blir pensjonen redusert.

UFØREPENSJON – PRIVAT SEKTOR

Private arbeidsgivere er ikke pålagt gjennom lov å ha en uføreordning. Men alle arbeidsgivere som Utdanningsforbundet har tariffavtale med, har en uførepensjonsordning. Når sykepengerrettighetene opphører og du fortsatt er arbeidsufør, vil du vanligvis ha rett til arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra NAV. Du vil samtidig ha rett til en uførepensjon som gir

deg et tillegg til arbeidsavklaringspengene eller uføretrygden.

Blir du helt eller delvis ufør tjener du fremdeles opp rettigheter i alderspensjonen din. Alle arbeidsgivere er pålagt å tegne en forsikring i pensjonsselskapet som skal dekke utgiftene til dette. Når sykepengerrettighetene dine tar slutt, er det viktig at pensjonsselskapet får melding om dette.

PBL og FUS

Ansatte i private barnehager med hovedtariffavtale i PBL og FUS har uføreordning etter lov om tjenstepensjon. Tillegget er på samme nivå som i offentlig sektor og er beregnet slik:

- 3 % av lønn inntil 12 G
- Tillegg på 66 prosent av lønn mellom 6 G og 12 G
- Tillegg på 25 prosent av G, begrenset oppad til 6 prosent av lønn
- Barnetillegg på 4 prosent av lønn inntil 6 G per barn, maksimalt 12 prosent av lønn opp til 6 G.

Har du en uføregrad som er for lav til at du kan få arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd, vil du likevel ha rett til å få utbetalt uføretillegget hvis du er minst 20 % arbeidsufør.

TEKST:

Heidi Simensen
Styrer i Liøya barnehage
Støren i Midtre-Gauldal
heidi@lioya.no

MAT OG MATKULTUR

Godt kosthold i barnehagen gir mer konsentrerte barn som lærer mer og færre konflikter. Derfor har våre ansatte fått kurs i kosthold og brukt planleggingsdager hos Arne Brimi.

N

orge er ikke kjent for å se maten som en viktig del av vår kulturarv. Ei heller tar vi på alvor viktigheten av et sunt og næringsrikt måltid som grunnlag for lek og læring.

I andre land blir mat sett på som kultur og er verdsatt på en helt annen måte. Her er det en selvfølge at barna i barnehagen og skolen får et varmt måltid daglig. EU har nylig vedtatt at alle barn skal få tilgang til et fullverdig måltid daglig, her har man sett sammenhengen mellom mat, trivsel og læring.

VARM LUNSJ

I noen svenske barnehager jeg og en kollega besøkte ble det servert varm lunsj til barna. Jeg glemmer aldri ordene fra en styrer i en barnehage i Østersund som skrøt av at hun hadde den beste kokka i kommunen. Det var tegn på kvalitet, og hun var meget stolt over hva barnehagen kunne tilby.

Jeg har mange ganger reflektert over følgende:

- Hvorfor kan ikke vi tilby det samme til alle barnehagebarn og skolebarn i Norge?
- Hvorfor skal barna være prisgitt hvilken prioritet kostholdet får i den enkelte barnehage og skole?

BLI KJENT MED SMAKER

Kari var ett av barna på den ene småbarnsavdelingen vår da familien valgte å flytte til en annen kant av landet. Etter en tid traff jeg mormoren på toget, og jeg spurte hvordan det gikk med dem. «Jo takk, alt er bra, bortsett fra at de savner barnehagen hun gikk i og maten der», svarte mormoren.

Vår barnehage prioriterer et godt og allsidig kosthold for barna. Vi ser maten som en viktig del av vår kultur og legger til rette for at barna skal bli kjent med nye smaker og retter.

Takket være at vi har mulighet til det, har vi valgt å bruke tid og ressurser på å skolere personalet i kosthold, smak og verdsetting av hva maten kan berike oss med. Ansatte har deltatt på *Norsk Smaksskule* hvor vi har lært teori om både mat og smak

og fått opplæring i gode middagsretter. Personalet har også brukt planleggingsdager i Lom og Vianvang hos Arne Brimi.

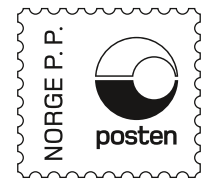
EGEN KOKK

Vi er også så heldige å ha ansatt egen kokk i barnehagen som lager mat fra grunnen av og baker brød. Vår prioritering av mat og smak er noe barn, foreldre og ansatte verdsetter.

Jeg vet at mat både kan forebygge konflikter, øke konsentrasjonen og øke læringen hos barn og unge. Å innføre sunn og næringsrik mat i skoler har ført til færre konflikter, økt trivsel og høyere karaktersnitt.

Jeg skulle ønske politikere kunne erkjenne denne sammenhengen og prioritere at alle barn får lagt grunnlaget for gode matvaner i barnehagen og skolen. Inntil så skjer, får vi som kan la barna bli kjent med smaker og næringsrik og sunn mat i et trivelig miljø.

I hvert nummer inviterer vi en barnehagestyrer til å skrive om et tema styren brenner for.

Returadresse:
Første steg
Utdanningsforbundet
Postboks 9191 Grønland
N-0134 OSLO

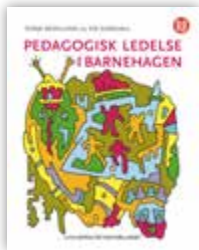
Aktuelle bøker

UNIVERSITETSFORLAGET

Tonje Skoglund og Pia Sundvall

Pedagogisk ledelse i barnehagen

Barnehagen skal være en lærende organisasjon. Forfatterne beskriver faglige reflekterende ledelsesprosesser i barnehagen, og introduserer begrepet faglegging om disse prosessene.

Kr 329,-

Merete Lund Fasting

Barns utelek

Uteleken er en viktig tradisjon som må ivaretas både i barnehagen, på skolen og i nærmiljøet. I dag blir store deler av barnas tid og lek organisert av voksne. Denne boka handler om den leken barna organiserer selv.

Kr 299,-

Kristin Danielsen Wolf

Medvirkning til barns spontane lek i barnehagen

Boka bidrar til kunnskap, refleksjon og diskusjoner omkring personalets direkte og indirekte medvirkning til barns spontane lek og samspill i barnehagen.

Kr 349,-

Britt Unni Wilhelmsen (red.)

Mat- og måltidsaktiviteter i barnehagen

Boka fremhever mat og måltider som arena for barns fysiske, psykiske og sosiale helse, utvikling av mat- og smaks kultur, dannelse, språkutvikling, lek og kreativitet.

Kr 349,-